

Przewodnik **dobrych praktyk**

Wymiana i analiza dobrych praktyk profesjonalistów walczących z wykluczeniem osób dotkniętymi złymi warunkami mieszkaniowymi i migrantów

2020 - 2023

Erasmus+

LE PROGRAMME EUROPÉEN POUR L'ÉDUCATION
LA FORMATION LA JEUNESSE ET LE SPORT

With the support of the EU Erasmus+ Program

Podsumowanie

Wprowadzenie	3
Prezentacja partnerów	5
Kontekst azylowy w Europie	8
Dobre praktyki: Azyl i możliwość korzystania z praw	18
Projekt SAI w Avigliana - Włochy	19
Projekt badawczy dotyczący dostępu do opieki zdrowotnej w Gruzji	23
Projekt społeczny „Dzielnicowe matki”	26
Biuro prawa pracy dla obcokrajowców	29
HISTORIE MIGRANTÓW : Anzor z Czeczenii	32
Dobre praktyki - Mieszkalnictwo	35
Zwalczanie nieformalnego charakteru mieszkalnictwa	36
Współdzielony dom „Refugio”	39
Wsparcie społeczno-prawne dla społeczności squattersów	42
Tymczasowy zbiorowy ośrodek mieszkalny La Salette	45
Tymczasowe schronisko nocne Odesa	48
Wsparcie gminy dla społeczności squattersów	51
HISTORIE MIGRANTÓW : Maria z Rumunii	54
Dobre praktyki - Zatrudnienie i nauczanie języków obcych	56
Café Talk	57
Warsztaty socjolingwistyczne dla młodych małoletnich pozbawionych opieki	60
Kursy językowe i nauka języka włoskiego	63
„Mosty językowe” w ośrodkach zakwaterowania	65
Kursy językowe mające na celu ułatwienie dostępu do zatrudnienia	68
Integracja z życiem zawodowym w ramach sieci	71
Non Solo Asilo E A.R.L.O.	74
Integracja w sieci – Cyfrowe kształcenie zawodowe	78
HISTORIE MIGRANTÓW : Meklit z Erytrei	81
Dobre praktyki - projekty na styku obszarów	84
Wsparcie dla artystów na uchodźstwie	85
Grupa kobiet	89
Projekt ogrodniczy	92
HISTORIE MIGRANTÓW : Eyad z Syrii	94
Zalecenia	97
Podziękowania	100

Wprowadzenie

Projekt „COGAGNE: Wymiana i analiza dobrych praktyk profesjonalistów walczących z wykluczeniem osób dotkniętymi złymi warunkami mieszkaniowymi i migrantów” jest finansowany z programu Erasmus+ w latach 2020–2023.

Projekt ten łączy 6 europejskich organizacji non-profit działających w dziedzinie migracji i azylu, integracji, walki ze złymi warunkami mieszkaniowymi i wykluczeniem społecznym. Większość z tych organizacji pozarządowych oferuje usługi osobom ubiegającym się o azyl, w tym pomoc w zakresie skorzystania z prawa do azylu, dostępu do opieki zdrowotnej, zakwaterowania, zatrudnienia i kursów językowych.

Jeden z partnerów – Make Better – to organizacja, która działa na nieformalnych osiedlach, pomagając w ich legalizacji oraz ulepszeniu planowania urbanistycznego we współpracy z różnymi interesariuszami lokalnymi. Pomimo, że ta organizacja pozarządowa nie ma doświadczenia w pracy z osobami ubiegającymi się o azyl, wyzwania stojące przed ludźmi mieszkającymi na tych nieformalnych osiedlach przypominają te, z którymi mają do czynienia osoby chcące skorzystać z prawa do azylu. One również nie mają dostępu do zakwaterowania i są często zmuszone mieszkać w slumsach lub squatach. W tym kontekście doszliśmy do wniosku, że doświadczenie tej organizacji pozarządowej jest szczególnie interesujące pod względem walki z nieodpowiednimi warunkami mieszkaniowymi.

Oprócz tego jeden z naszych partnerów – CISR - jest organizacją pozarządową, która prowadzi badania zwłaszcza w dziedzinie migracji. Pomimo tego, że ma ona

ograniczone doświadczenie w terenie (przeprowadziła warsztaty ze specjalistami ds. migracji i integracji z różnych krajów), jej spostrzeżenia i wiedza specjalistyczna były nieocenione w zrozumieniu podstawowych kwestii związanych z działalnością eksperymentalną.

Celem projektu jest podniesienie poziomu wiedzy uczestniczących w nim organizacji pozarządowych i umożliwienie im poprawy jakości usług oferowanych społecznościom, których dotyczy wykluczenie. Aby osiągnąć ten cel, uczestnicy zidentyfikowali dobre praktyki we własnych organizacjach lub organizacjach zewnętrznych. Następnie zostały one przeanalizowane i zaprezentowane. Podczas międzynarodowych spotkań istniała możliwość wizytacji niektórych projektów

organizacji partnerskich, a także innowacyjnych projektów realizowanych przez inne podmioty w danym kraju.

W niniejszym przewodniku przedstawiliśmy dobre praktyki udokumentowane w ramach naszego projektu. Ich celem jest zainspirowanie innych podmiotów działających w dziedzinie migracji do walki z nieodpowiednimi warunkami mieszkaniowymi i wykluczeniem społecznym, a także stymulowanie refleksji nad trudnościami, podkreślanie rozwiązań lub obszarów wymagających poprawy oraz wskazywanie zasobów lub warunków niezbędnych dla pomyślnego wdrożenia tych działań.

Aby odnaleźć się w tych wszystkich dobrych praktykach, sklasyfikowaliśmy je według 4 tematów:

- Azyl i możliwość korzystania z praw
- Mieszkalnictwo
- Zatrudnienie i nauczanie języków obcych
- Projekty na styku obszarów

Ostatni temat, „Projekty na styku obszarów”, opisuje dobre praktyki na styku obszarów azylu, dostępu do praw, mieszkalnictwa i nauki języków.

Zdecydowaliśmy się opublikować w przewodniku historie osób, które mają za sobą doświadczenie migracji do Europy. Historie te są świadectwami osób, które złożyły wnioski o azyl w Europie oraz obywateli UE, którzy doświadczyli ubóstwa i czasem zostali zmuszeni do przeniesienia się do innego kraju UE w poszukiwaniu lepszych możliwości ekonomicznych. Celem tych świadectw jest przedstawienie licznych przeszkód napotykanym przez te osoby, utrudniających im skorzystanie ze swoich praw w Europie. Imiona osób zostały zmienione, a ilustracje są fikcyjne, aby zachować ich anonimowość.

Prezentacja partnerów

Habitat-Cité to francuska organizacja non-profit, która od 2003 roku działa we Francji, w szczególności w regionie Île-de-France, a także globalnie na Karaibach i w Ameryce Środkowej. Zajmuje się ona walką z ze złymi warunkami mieszkaniowymi i wykluczeniem. W regionie Île-de-France koncentruje ona swoje działania na migrantach, którzy przybyli do Francji w celu ubiegania się o azyl lub z przyczyn ekonomicznych. W szczególności ma doświadczenie w pracy z osobami z krajów byłego ZSRR (znającymi język rosyjski) oraz środowiskami Romów z Rumunii i Mołdawii.

Habitat-Cité działa w kilku obszarach, w tym w zakresie dostępu do prawa do azylu i praw podstawowych, integracji zawodowej i językowej oraz projektów mających na celu poprawę warunków życia osób, które mieszkają w lokalach bez uregulowanego statusu lub w warunkach poniżej powszechnie przyjętych standardów. Organizacja ta zapewnia kompleksowe wsparcie społeczno-prawne osobom ubiegającym się o azyl, uchodźcom o uregulowanym statusie ochrony, osobom, których wnioski o azyl zostały odrzucone oraz osobom posiadającym zezwolenie na pobyt. Wsparcie to obejmuje cały proces, od wniosku o azyl lub zezwolenie na pobyt aż po dostęp do zakwaterowania, opieki zdrowotnej, edukacji, świadczeń socjalnych i porad prawnych w zakresie prawa pracy dla cudzoziemców.

Habitat-Cité oferuje również możliwość indywidualnego monitorowania dostępu do rynku pracy i od 2017 r. opracowuje profesjonalne kursy językowe dla osób poszukujących pracy za granicą. Od 2020 r. organizacja koordynuje szkolenia językowe specjalnie dla osób objętych ochroną międzynarodową, finansowane przez Ministerstwo Pracy. Ponadto organizacja prowadzi warsztaty socjolingwistyczne dla małoletnich przybyłych bez opieki dorosłych.

www.habitat-cite.org

O.R.So. jest spółdzielnią socjalną, która została założona w 1987 roku i działa na różnych obszarach regionu Piemont w Północno-Zachodnich Włoszech. Podmiot ten koncentruje się głównie na aktywnej polityce rynku pracy, polityce młodzieżowej, polityce integracji migrantów i działaniach szkoleniowych. Spółdzielnia O.R.So. opracowała kompetencje i narzędzia związane ze wsparciem społecznym migrantów, uznawaniem kompetencji, nauką języka, pomocą prawną oraz integracją zawodową uchodźców i osób ubiegających się o azyl.

Od 2009 r. O.R.So. koordynuje różne projekty z udziałem wielu partnerów w ramach Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców i Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji (obecnie AMIF), a także projekty rozwoju biznesu dla uchodźców finansowane przez fundację należącą do instytucji bankowej (Compagnia di San Paolo). Ponadto spółdzielnia Orso zarządza kilkoma projektami integracji migrantów finansowanymi przez władze lokalne i regionalne.

O.R.So. aktywnie zarządza różnymi projektami, takimi jak „SAI/SPRAR/SIPROIMI i CAS” (projekty należące do włoskiego krajowego systemu ochrony osób ubiegających się o azyl i uchodźców) i propaguje je, wspierając przyjęcie i integrację osób ubiegających się o azyl i uchodźców. Usługi te obejmują podstawową

pomoc, wsparcie prawne, integrację zawodową, orientację, edukację, szkolenia zawodowe, naukę języka włoskiego, a także pomoc psychospołeczną i zdrowotną.

Ponadto O.R.So. jest członkiem różnych lokalnych, krajowych i europejskich sieci organizacji i podmiotów zaangażowanych w programy dla uchodźców i osób ubiegających się o azyl. Organizacja ma bogate doświadczenie w planowaniu i zarządzaniu usługami skierowanymi do migrantów, zwłaszcza tych o mniejszych szansach i zagrożonych wykluczeniem społecznym, takich jak kobiety, uchodźcy, osoby ubiegające się o azyl i ofiary handlu ludźmi. O.R.So. aktywnie angażuje się na rzecz ich integracji społecznej i pełnego uczestnictwa w życiu obywatelskim.

<https://www.cooperativaorso.it/>

Asylarbeitskreis Heidelberg e.V. to stowarzyszenie założone w 1995 roku podczas pierwszej fali uchodźców z byłej Jugosławii, którzy po zbombardowaniu tego kraju przez NATO byli zmuszeni uciekać do Niemiec. Obecnie posiada jednego pracownika zatrudnionego w wymiarze 30 godzin tygodniowo, finansowanego przez miasto Heidelberg. Wszystkich 142 obecnych członków organizacji to wolontariusze. Ich misją jest wspieranie uchodźców w Heidelbergu w różnych aspektach ich nowego życia: nauce języka, radzeniu sobie z procedurami azylowymi i władzami. Oferują pomoc w odrabianiu lekcji, zajęcia rekreacyjne, promują kontakty z sąsiedztwem, prace ogrodnicze na terenach publicznych, zapewniają porady prawne i wspierają integrację na rynku pracy.

Aby rozwijać umiejętności swoich wolontariuszy, Asylarbeitskreis organizuje warsztaty i seminaria obejmujące różne tematy związane z migracją. Organizacja zaprasza do współpracy specjalistów w dziedzinie niemieckiego i europejskiego prawa azylowego, psychologów, psychologów specjalizujących się w traumach dotyczących uchodźców, osoby pracujące w sieciach związanych z azylem, pracowników socjalnych i nie tylko. W ramach programu „Qualifiziert. Engagiert” setki wolontariuszy regularnie zdobywają nowe umiejętności i niezbędną wiedzę. Ponadto organizacja wspiera bliskie relacje z instytucjami i społecznościami dbając o to, by wszyscy interesariusze byli na bieżąco informowani o sytuacji uchodźców.

<https://www.asyl-heidelberg.de/>

Instytut na rzecz Państwa Prawa (RLI) jest organizacją pozarządową założoną w 2001 roku w Lublinie. Jej głównym celem jest wspieranie inicjatyw promujących świadomość prawną w społeczeństwie, zapewniających prawnikom ustawiczne kształcenie zawodowe, poszerzających wiedzę na temat prawa europejskiego i koncepcji integracji europejskiej, wspierających środki ochrony praw człowieka i działających na rzecz edukacji prawnej. Od samego początku Instytut aktywnie angażuje się w inicjatywy bezpłatnych porad prawnych, czyli tzw. „klinik prawa”

Działalność Instytutu skupia się na trzech obszarach: udzielaniu bezpłatnych porad prawnych, oferowaniu programów szkoleniowych dla prawników oraz prowadzeniu ukierunkowanych kampanii edukacji prawnej. Jednocześnie Instytut angażuje się w projekty badawcze z zakresu prawa porównawczego, współpracując w tym zakresie z organizacjami zajmującymi się badaniami prawnymi w innych krajach. Od 2004 r. Instytut doradza osobom ubiegającym się o azyl i migrantom i reprezentuje ich prawnie. W 2007 r. w Instytucie utworzono Centrum Zasobów Prawnych Interesu Publicznego oraz Lubelską Bezpłatną Poradnię Prawną im. Eweliny Milczanowskiej. Dodatkowo w 2009 roku powstała Biblioteka Migracyjna w ramach Lubelskiej Regionalnej Sieci Wsparcia Imigrantów, zarządzanej przez Instytut.

W lutym 2022 r. RLI odegrała znaczącą rolę jako jedna z trzech organizacji pozarządowych, które założyły Lubelski Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie, dając przykład zaangażowania obywatelskiego i wspierając współpracę między lokalnymi podmiotami. Personel RLI składa się z około 15 pracowników i 20 wolontariuszy. Instytut współpracuje również z około 20 ekspertami, którzy okazjonalnie uczestniczą w projektach badawczych lub szkoleniowych RLI.

<https://panstwoprawa.org/?lang=en>

Centrum Niezależnych Badań Społecznych (CISR e.V. Berlin) to pozarządowa organizacja badawcza założona w Berlinie w 2015 r. przez badaczy społecznych, ekspertów i działaczy obywatelskich we współpracy z Centrum Niezależnych Badań Społecznych w rosyjskim Sankt Petersburgu. Jego główne obszary zainteresowania to badania społeczne, rozwój społeczeństwa obywatelskiego i edukacja we współpracy z krajami postsocjalistycznymi. Organizacja zatrudnia badaczy społecznych mających duże doświadczenie w realizacji zarówno międzynarodowych projektów badawczych, jak i inicjatyw społeczeństwa obywatelskiego. Podstawowe obszary działalności organizacji obejmują transformację konfliktów, migrację i integrację oraz aktywizm miejski. CISR e.V. Berlin zatrudnia obecnie pięciu stałych pracowników i pięciu wolontariuszy.

<https://cizr-berlin.org/>

Make Better (MKBT) to interdyscyplinarny zespół, który łączy profesjonalne doświadczenie w zakresie mieszkalnictwa, ułatwiania planowania partycypacyjnego, lokalnych strategii rozwoju i projektowania interwencji w zakresie rewitalizacji przestrzeni miejskiej. MKBT działa głównie na poziomie lokalnym, pomagając lokalnym władzom, firmom i fundacjom lepiej służyć społecznościom. Członkowie zespołu byli również zaangażowani w przeglądy polityk i krajowe zadania strategiczne realizowane wspólnie z instytucjami rządowymi i międzynarodowymi, takimi jak Bank Światowy, UNDP i przedstawicielstwa Rady Europy w Rumunii i innych krajach Europy Wschodniej.

W ostatnich latach grupa MKBT koncentrowała się na pracy z ubogimi społecznościami i dzielnicami borykającymi się ze złożonymi problemami mieszkaniowymi, w tym brakiem sformalizowanych warunków zamieszkania, segregacją, degradacją zasobów budowlanych, podatnością na trzęsienia ziemi i ograniczonym dostępem do usług publicznych. Wcześniejsze projekty obejmowały partycypacyjny rozwój strategii rewitalizacji miast na poziomie dzielnic i miast, krajowy projekt przedstawicielstwa i podnoszenia świadomości na rzecz nowych przepisów umożliwiających zintegrowane interwencje w ubogich nieformalnych osiedlach oraz pomoc władzom lokalnym w optymalizacji kryteriów przydziału mieszkań socjalnych i ich utrzymania.

Doświadczenia te, w połączeniu z doświadczeniami innych partnerów projektu Cocagne, mają na celu wspieranie zmarginalizowanych grup (w tym migrantów) w poprawie ich warunków życia i dostępie do odpowiednich warunków mieszkalnych.

<http://mkbtr.ro/en>

**Kontekst
azyłowy
w Europie**

Wspólne prawo europejskie – różnie stosowane w różnych krajach

Europejska polityka azylowa stanowi podstawę Wspólnego Europejskiego Systemu Azylowego (CEAS) dla wszystkich państw członkowskich UE, który opiera się na Konwencji genewskiej z 28 lipca 1951 r. i jej protokołach dodatkowych. Istnieją jednak różnice w praktykach między krajami europejskimi ze względu na różnice w zasobach, metodach działania i woli politycznej każdego z państw.

Osoby, które obawiają się prześladowań ze względu na rasę, religię, narodowość, grupę społeczną, przekonania polityczne lub sumienie, mają prawo ubiegać się o azyl. Mogą oni złożyć wniosek o azyl do straży granicznej po przybyciu do UE. W związku z tym osoby spoza UE mogą wjechać do UE bez wizy po wyrażeniu zamiaru ubiegania się o azyl. Niektóre kraje europejskie nie przestrzegają jednak ściśle zasady non-refoulement, a organizacje pozarządowe zgłaszają zaniepokojenie przypadkami, w których osobom ubiegającym się o azyl odmawia się wjazdu (np. w Polsce), co narusza podstawową zasadę prawa do azylu.

Rozporządzenia dublińskie, procedury standardowe i przyspieszone

Rozporządzenie Dublin III stanowi, że pierwszy kraj europejski, w którym osoba ubiegająca się o azyl przybywa na terytorium UE, odpowiada za rozpatrzenie jej wniosku. Istnieją jednak przypadki, w których osoby ubiegające się o azyl wolą ubiegać się o azyl w innym kraju, ponieważ istnieje większe prawdopodobieństwo uzyskania tam ochrony, albo też warunki życia i perspektywy zatrudnienia są bardziej korzystne. Kraj pierwszego przybycia może przyjąć lub odrzucić rozpatrzenie wniosku o azyl na podstawie różnych kryteriów, w tym więzi rodzinnych wnioskodawcy, związków prawnych z krajem pierwszego przybycia oraz powiązań z nowym krajem. Rozporządzenie to spotkało się z krytyką, ponieważ nieproporcjonalnie obciążało na kilka krajów europejskich położonych na granicach UE w zakresie rozpatrywania wniosków o azyl. Nie uwzględnia ono pochodzenia i sytuacji życiowej osoby ubiegającej się o azyl, a także różnic we wdrażaniu polityki azylowej w różnych państwach członkowskich, co w niektórych przypadkach skutkuje utratą w znacznym stopniu możliwości uzyskania ochrony.

Po złożeniu wniosku o azyl większość krajów europejskich określa w oparciu o kryteria ustanowione na szczeblu krajowym, czy wniosek kwalifikuje się do procedury standardowej czy przyspieszonej. Decyzja ta dużej mierze zależy od kraju pochodzenia wnioskodawcy i tego, czy jest on uważany za bezpieczny czy niebezpieczny. Rozróżnienie to ma kluczowe znaczenie, ponieważ procedury przyspieszone mają na celu rozpatrzenie wniosku o azyl w znacznie krótszym czasie (zazwyczaj od 15 do 30 dni) w porównaniu ze zwykłą procedurą. Ponadto, odsetek odrzuconych wniosków jest zazwyczaj wyższy w przypadku procedur przyspieszonych.

Gdy osoba ubiegająca się o azyl rejestruje swój wniosek o azyl w pierwszym kraju europejskim, do którego przybywa, ale następnie przenosi się do innego państwa członkowskiego w celu rozpatrzenia wniosku, rozpoczyna się procedura „dublińska”. Właściwy organ w kraju, w którym osiedliła się osoba ubiegająca się o azyl, musi przekazać sprawę do pierwszego kraju przybycia w określonym terminie, aby ustalić, czy przejmie odpowiedzialność za wniosek. Jeśli termin ten zostanie przekroczony, kraj, w którym osoba ubiegająca się o azyl się osiedliła, przejmuje odpowiedzialność za rozpatrzenie wniosku. Po powiadomieniu pierwszego kraju przybycia, o ile nie odpowie on w określonym terminie, brak odpowiedzi uznaje się za dorozumianą akceptację wniosku. W niektórych krajach

osoby ubiegające się o azyl w ramach procedury dublińskiej muszą czekać od 12 do 18 miesięcy, zanim dowiedzą się, które państwo będzie odpowiedzialne za rozpatrzenie ich wniosku.

Procedury przyjmowania osób ubiegających się o azyl

Procedury przyjmowania osób ubiegających się o azyl oraz organy odpowiedzialne za rozpatrywanie ich wniosków różnią się w poszczególnych krajach europejskich .

We Francji osoby ubiegające się o azyl muszą złożyć wniosek na lotnisku lub za pośrednictwem ośrodka recepcyjnego, a następnie umawiają się na spotkanie w prefekturze. W regionie Paryża muszą oni zadzwonić pod ujednolicony numer telefonu, aby umówić się na spotkanie. Po zarejestrowaniu wniosku o azyl w prefekturze, mają oni 21 dni (jeśli jest to ich pierwszy wniosek) na przesłanie wniosku o azyl, który musi zawierać ich historię i dokumenty potwierdzające. Wszystkie dokumenty muszą być przetłumaczone na język francuski. Office Français de Protection des Réfugiés et Apatrides (OFPRA – Francuski Urząd Ochrony Uchodźców i Bezpaństwowców) zaprasza następnie osoby ubiegające się o azyl na rozmowę i ma około 6 miesięcy na podjęcie decyzji. W rzeczywistości średni termin wynosi 8 miesięcy i 21 dni.

W Niemczech osoby ubiegające się o azyl są kierowane do ośrodków dla uchodźców, gdzie sprawdzana jest ich tożsamość, przeprowadzane są badania lekarskie i gdzie mogą złożyć wniosek o azyl. Katolickie i protestanckie organizacje charytatywne Caritas i Diakonie prowadzą kliniki prawne w tych ośrodkach, udzielając porad dotyczących procesu prawnego i praw osób ubiegających się o azyl. Obecność tych klinik jest wymagana przepisami. Po okresie od 3 tygodni do 9 miesięcy osoby ubiegające się o azyl są kierowane do różnych ośrodków w państwach związkowych. Podział ten opiera się na liczbie mieszkańców i zasobach finansowych. Procedura przydziału nazywana jest „kluczem z Königsstein” W ciągu 3 tygodni do kilku miesięcy po przybyciu, Bundes-Amt für Migration und Flüchtlinge (BAMF) wyznacza termin rozmowy z osobami ubiegającymi się o azyl, nie mając określonego terminu na podjęcie decyzji.

W Polsce osoby ubiegające się o nadanie statusu uchodźcy muszą złożyć wniosek na granicy. Jest on następnie przekazywany do rozpatrzenia przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w Warszawie. Po zarejestrowaniu wniosku osoby ubiegające się o azyl mają 2 dni, aby udać się do ośrodka recepcyjnego dla cudzoziemców. W ciągu miesiąca Urząd ds. Cudzoziemców wzywa osoby ubiegające się o azyl na rozmowę i podejmuje decyzję w ciągu 6 miesięcy.

We Włoszech osoby ubiegające się o azyl składają wniosek na przejściu granicznym lub w biurze imigracyjnym policji prowincjonalnej (Questura). Nie ma prawnego ograniczenia czasowego na złożenie wniosku o azyl, jednak wniosek należy złożyć w ciągu 8 dni od przybycia do Włoch. Po zarejestrowaniu wniosku osoba ubiegająca się o ochronę przesyła swoje dokumenty do Terytorialnej Komisji ds. Ochrony Międzynarodowej, która w ciągu miesiąca zaprasza go na rozmowę. Decyzja jest podejmowana w ciągu 3 miesięcy w przypadku zwykłej procedury. Niemniej jednak czas oczekiwania może być znacznie dłuższy (od 6 miesięcy do 24 miesięcy) w przypadku pochodzenia z tak zwanego kraju „niebezpiecznego”

W Rumunii osoby ubiegające się o azyl mogą złożyć wniosek do straży granicznej, jednego z sześciu regionalnych ośrodków recepcyjnych lub bezpośrednio

do Generalnego Inspektoratu Imigracyjnego. Ten ostatni organ odpowiada za rozpatrzenie wniosku i przeprowadzenie rozmowy kwalifikacyjnej.

W niektórych krajach oferuje się jedynie kontrolę tożsamości, rejestrację wniosku o azyl i pomoc w jego sporządzeniu. W innych krajach dostępne są także konsultacje medyczne i psychologiczne, darowizny odzieży, porady prawne i system zakwaterowania. Organizacje pozarządowe i obrońcy praw człowieka zauważyli jednak, że praktyczne wdrożenie ustaleń dotyczących opieki i ram czasowych rozpatrywania wniosków o azyl stanowi nie lada wyzwanie. Czas dostępny na sporządzenie wniosków o azyl, które mogą przywoływać traumatyczne wspomnienia, często jest zbyt krótki, przez co wniosek może nie obejmować pełnej złożoności stanu rzeczy (od 2 do 21 dni w zależności od kraju). Ponadto niektóre osoby ubiegające się o azyl napotykają trudności w uzyskaniu *récépissé*, czyli dokumentu poświadczającego rejestrację ich wniosku o azyl, co prowadzi utrudnia kontrolę tożsamości i znalezienie zakwaterowania.

Decyzje o przyznaniu lub odmowie ochrony, powrót przymusowy lub dobrowolny

Status administracyjny zapewnianej ochrony różni się w zależności od kraju. Ogólnie rzecz biorąc, istnieje co najmniej jeden status uchodźcy i jeden status ochrony uzupełniającej. Status uchodźcy przyznawany jest na podstawie Konwencji Genewskiej z 1951 roku. Ochrona uzupełniająca jest przyznawana, gdy dana osoba nie spełnia warunków uzyskania statusu uchodźcy na mocy Konwencji Genewskiej, ale ma wiarygodne powody, by sądzić, że w jej własnym kraju może grozić jej kara śmierci, egzekucja, tortury lub niehumanitarne i poniżające traktowanie. Status uchodźcy jest często przyznawany na kilka lat i może być odnawiany, podczas gdy ochrona uzupełniająca jest przyznawana na rok lub dwa lata i może zostać przedłużona, jeśli utrzymuje się obawa przed reperkusjami. Niemcy przyznają również status zwany ochroną humanitarną, a Włochy zapewniają tak zwaną ochronę specjalną ważną przez 2 lata i niepodlegającą przedłużeniu. Statusy te są przeznaczone dla osób, które nie kwalifikują się do statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, ale nadal wymagają ochrony.

Gdy właściwy organ odrzuci wniosek o azyl, osoba ubiegająca się o azyl może złożyć odwołanie. Szanse na uzyskanie ochrony w drodze odwołania są jednakże często niższe niż w przypadku pierwotnej decyzji. Termin na złożenie odwołania są zazwyczaj krótki i wynosi średnio około 15 dni w zależności od kraju. We Francji decyzja odmowna jest często przesyłana na inny adres niż miejsce zamieszkania danej osoby fizycznej, co dodatkowo skraca czas na złożenie odwołania. W Rumunii osoby ubiegające się o azyl, których wnioski zostały odrzucone, mogą odwoływać się kolejno do dwóch instancji sądowych. Obydwie instancje wydać pozytywną opinię, aby dana osoba otrzymała status uchodźcy. W niektórych krajach, po odrzuceniu odwołania, wnioskodawca może wnioskować o ponowne rozpatrzenie wniosku, ale tylko w przypadku, gdy może przedstawić nowe informacje potwierdzające, że jest zagrożony w swoim kraju pochodzenia. Te nowe informacje muszą pojawić się od daty złożenia pierwotnego wniosku o azyl. Cały proces, od początkowego wniosku do odwołania, a czasem wniosku o ponowne rozpatrzenie, może potrwać kilka lat, zanim zostanie podjęta ostateczna decyzja.

W przypadku odrzucenia wniosku osoby ubiegającej się o azyl istnieją dwie możliwości jej powrotu: powrót przymusowy na mocy decyzji administracyjnej lub powrót dobrowolny. Niektóre kraje europejskie, na przykład Polska, ściśle egzekwują politykę przymusowego powrotu, podczas gdy inne stosują łagod-

niejsze procedury, pozwalając osobom, których wnioski o azyl zostały odrzucone, osiedlić się na stałe, a później ubiegać się o uregulowanie statusu. Te różnice w podejściu wynikają być może z kosztów związanych z wdrożeniem polityki powrotu, związanych np. z czarterem samolotu i asystą policji podczas procesu opuszczania kraju przyjmującego. Koszty te sprawiają, że w przypadku krajów takich jak Francja, która w 2021 r. odrzuciła 103 140 osób ubiegających się o azyl, konsekwentna realizacja przymusowego powrotu napotyka na przeszkody natury praktycznej. Dla porównania, w Polsce w tym samym roku odnotowano 1457 takich przypadków (tabela 1). Pomimo ograniczonych perspektyw w Europie, tylko nieliczne osoby, których wnioski o azyl zostały odrzucone, decydują się na dobrowolny powrót. Tendencja ta sugeruje, że większość z nich stoi w obliczu poważnego zagrożenia życia w kraju pochodzenia.

Dostęp do zakwaterowania

Dostęp do zakwaterowania dla wszystkich osób ubiegających się o azyl podczas procedury azylowej powinien być zagwarantowany, ale w praktyce nie zawsze łatwo jest znaleźć właściwe rozwiązanie. W Niemczech osoby ubiegające się o azyl są umieszczane w strzeżonych lub niestrzeżonych ośrodkach zakwaterowania, czasami nazywanych obozami, w zależności od kraju związkowego. W Polsce wdrożono podobny system, ale możliwa jest też opcja wynajmu prywatnego mieszkania. Jednak zasiłki przyznawane osobom ubiegającym się o azyl często nie wystarczają aby pokryć koszty wynajmu lokalu. We Włoszech zakwaterowanie jest zapewniane za pośrednictwem systemu SAI (System przyjmowania i integracji osób ubiegających się o azyl i uchodźców), opierającego się na gotowości gmin do tworzenia obiektów noclegowych. We Francji dostępne są różne ośrodki zakwaterowania dla osób ubiegających się o azyl, takie jak Centres d'Accueil des Demandeurs d'Asile i Hébergements d'Urgences des Demandeurs d'Asile. Jednak w obu krajach brakuje dostępnych miejsc (zwłaszcza we Francji dla osób samotnych bez dzieci), co prowadzi do tego, że niektóre osoby ubiegające się o azyl są skazane na system zakwaterowania awaryjnego, squaty, a nawet nocują na ulicach.

Mieszkanie w squatach lub na ulicy znacząco wpływa na prawidłowe monitorowanie procedur administracyjnych, utrudnia przygotowanie się do rozmów w sprawie przyznania azylu oraz negatywnie wpływa na samopoczucie psychiczne i fizyczne. Co więcej, zagraniczni squatersi są często negatywnie postrzegani przez lokalną ludność, która uznaje ich za oportunistycznych i leniwych, co dodatkowo podsyca prawicową retorykę opowiadającą się za surowszymi ograniczeniami prawa do azylu w Europie. Ponadto, w ostatnich latach przepisy krajowe stawały się coraz bardziej rygorystyczne, w wyniku czego squatersom grożą teraz wysokie grzywny i kary pozbawienia wolności. Osoby ubiegające się o azyl, które zamieszkują w squatach, robią to z braku rzeczywistej alternatywy, ponieważ mieszkanie na ulicy wiąże się ze szczególnymi zagrożeniami. Jednak to właśnie te osoby są pociągane do odpowiedzialności przez władze publiczne i ponoszą największe konsekwencje.

Dostęp do pracy i nauka języków obcych

W Polsce, jeśli Urząd do Spraw Cudzoziemców rozpatrujący wniosek o nadanie statusu uchodźcy nie wyda decyzji w ciągu 6 miesięcy, osoba ubiegająca się o nadanie statusu uchodźcy ma prawo wnioskować o zezwolenie na pracę. W Niemczech osoby ubiegające się o azyl mogą uzyskać pozwolenie na pracę po 3 miesiącach pobytu w kraju i nie muszą już przebywać w początkowym ośrodku recepcyjnym, z wyjątkiem Bawarii, gdzie wnioskujący o azyl muszą czekać od 6 do 9 miesięcy, w zależności od ich osobistej sytuacji, zanim otrzymają pozwo-

lenie na pracę (okres oczekiwania jest krótszy w przypadku osób z małoletnimi dziećmi). We Włoszech osoby ubiegające się o azyl mogą natychmiast wziąć udział w kursach językowych i zawodowych, a pracę mogą rozpocząć po 60 dniach od sformalizowania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. We Francji, jeśli pierwsza procedura trwa dłużej niż 6 miesięcy, osoby ubiegające się o azyl mogą ubiegać się o pozwolenie na pracę. Wymagane jest jednak samodzielne znalezienie pracy, a docelowe zatrudnienie powinno być związane z jednym z zawodów deficytowych, dla których bardzo trudno jest znaleźć krajową siłę roboczą. W praktyce bardzo trudno jest im uzyskać pozwolenie na

pracę, a osoby ubiegające się o azyl nie mogą pracować ani zapisywać się na kursy językowe, dopóki nie otrzymają ochrony międzynarodowej. Procedura azylowa, po której następuje odwołanie od decyzji odmownej, może trwać kilka lat. W tym czasie osoby ubiegające się o azyl nie są w stanie samodzielnie ukończyć procedur administracyjnych i socjalnych ani przygotować się do przyszłej integracji. W związku z tym wiele osób, którym niedawno przyznano ochronę międzynarodową, napotyka trudności w znalezieniu natychmiastowego zatrudnienia ze względu na bariery językowe i trudności w dostępie do mieszkań socjalnych, które często wymagają minimalnego wkładu finansowego. Organizacje pozarządowe odnoszą się do tego systemu krytycznie, ponieważ utrudnia on szybką integrację uchodźców, i opowiadają się za dostępem do pozwoleń na pracę w ciągu kilku miesięcy od przybycia. Co więcej, niektóre osoby ubiegające się o azyl są zmuszone do samodzielnego utrzymywania się podczas procedury azylowej i angażowania się w pracę w szarej strefie, co może znacznie utrudnić im późniejsze wyjście z takiej sytuacji.

Kursy językowe dla cudzoziemców są dostępne dla osób ubiegających się o azyl i osób korzystających z ochrony międzynarodowej we Włoszech, Polsce i Niemczech od 2019 r. (wcześniej ograniczały się one do osób ubiegających się o azyl z perspektywą długoterminowego pobytu w Niemczech). Od 2020 r. Niemcy umożliwiają naukę języka niemieckiego i pokrywają jej koszty do poziomu B1 dla wszystkich osób ubiegających się o azyl. We Francji osoby ubiegające się o azyl mają ograniczony dostęp do większości kursów językowych, z wyjątkiem prywatnych inicjatyw realizowanych przez organizacje non-profit.

W ostatnich latach istniały eksperymentalne programy publiczne dla osób ubiegających się o azyl, które przebywały w kraju przez ponad 6 miesięcy, ale jest to nadal dość marginalne zjawisko. Państwo oferuje obowiązkowe kursy językowe trwające od 200 do 600 godzin, w zależności od początkowego poziomu biegłości danej osoby, natomiast władze lokalne (takie jak departamenty i okręgi) często finansują kursy językowe dla określonych grup docelowych. Nakłady te są jednak nadal niewystarczające. W rezultacie sektor wolontariatu i organizacje religijne często uzupełniają te kursy szkoleniami prowadzonymi przez wolontariuszy. W większości krajów w celu przedłużenia pozwolenia na pobyt wymagany jest certyfikowany poziom znajomości języka (A1, A2 lub B1). Osiągnięcie poziomu B1 jest często warunkiem wstępnym uzyskania obywatelstwa, co stanowi istotną barierę dla osób, które nie umieją czytać ani pisać. Poświadczenie znajomości języka jest również niezbędne, aby zapisać się na kursy zawodowe.

Szanse na uzyskanie ochrony międzynarodowej są różne w zależności od kraju

Tabela 1 - Wnioski i przyznanie statusu ochrony w pierwszej instancji

Kraj	Wnioskodawcy w 2021 r	W toku na koniec 2021 r	Status uchodźcy	Ochrona uzupełniająca	Ochrona humanitarna (Niemcy) / Ochrona specjalna (Włochy)	Odrzucone	Status uchodźcy	Ochr. uzup. / ochr. specj. Rate	Ochr. hum. / ochr. specj.	Odrzucone wnioski
Francja	120,685	-	21,340	12,535	-	103,140	15.5%	9.2%	-	72.3%
Niemcy	190,816	108,064	32,065	22,996	35,071	4,787	33.8%	24.2%	5.0 %	36.9%
Włochy	56,388	32,800	8,107	8,761	6,329	29,790	15%	17%	12%	56%
Polska	7,698	3,850	1,019	1,135	-	1,457	28.22%	31.43%	-	40.35%
Rumunia	9,591	1,515	500	626	-	3,190	11.58%	14.50%	-	73.91%

Tabela 1 przedstawia znaczną rozbieżność między Niemcami, które przyjęły 190 816 wniosków o azyl w 2021 r., mimo że nie są krajem granicznym, a Polską, krajem granicznym, która przyjęła 6798 wniosków i Rumunią, która otrzymała 9591 wniosków. Wyższą liczbę rozpatrywanych wniosków o azyl w Niemczech

w porównaniu do ich europejskich sąsiadów można przypisać silnej woli politycznej Niemiec do przyjmowania uchodźców od czasu kryzysu w 2015 roku. Znajduje to odzwierciedlenie w ponadprzeciętnych wskaźnikach powodzenia w uzyskaniu statusu uchodźcy (33,8%) i ochrony uzupełniającej (24,2%), podczas gdy Francja i Włochy mają niższe wskaźniki (15,5% i 9,2% dla Francji oraz 15% i 17% dla Włoch). Dlatego też kraj, w którym rozpatrywany jest wniosek o azyl, ma znaczący wpływ na szanse danej osoby na uzyskanie azylu.

Co więcej, szanse na uzyskanie ochrony międzynarodowej różnią się również w zależności od narodowości wnioskodawcy, ponieważ niektóre kraje są uważane za bezpieczne, podczas gdy inne są znane z łamania praw człowieka. W ostatnich latach obywatele Syrii, Afganistanu i Iraku mieli większe szanse na uzyskanie ochrony ze względu na sytuację polityczną w ich krajach.

Tabela 2 - Wnioski i przyznanie statusu ochrony w pierwszej instancji wnioskodawcom z Afganistanu

Kraj	Wnioskodawcy w 2021 r	W toku na koniec 2021 r	Status uchodźcy	Ochrona uzupełniająca	Ochrona humanitarna (Niemcy) / Ochrona specjalna (Włochy)	Odrzucenie	Status uchodźcy	Ochr. specj.	Ochr. hum. / Ochr. specj.	Odrzucone wnioski
Francja	17,330	-	4,565	7,615	-	4,140	27.9%	46.8%	-	25.3%
Niemcy	31,721	27,846	1,575	461	1,516	2,272	27.0%	7.9%	39.0%	26.0%
Włochy	5,544	2986	2407	11	-	140	54%	43%	0%	3%
Polska	1,781	308	751	3	-	7	98%	0.3%	-	0.9%
Rumunia	4,259	734	165	17	-	1,205	12%	1.2%	-	87.6%

Jednak nawet jeśli dana osoba pochodzi z kraju, dla którego wysoki wskaźnik przyznawania ochrony wynika z sytuacji politycznej i humanitarnej, szanse na uzyskanie tej ochrony mogą się znacznie różnić w zależności od kraju rozpatrującego jej wniosek o azyl. Tabela 2 pokazuje, że Afgańczykom bardziej opłaca się składać wnioski w Polsce lub we Włoszech, gdzie odsetek odrzuconych wniosków wynosi odpowiednio 0,9% i 3%, w porównaniu z Francją i Niemcami, gdzie odsetek ten wynosi około 25%. Z drugiej strony, dla Afgańczyków bardzo niekorzystne jest ubieganie się o azyl w Rumunii, gdzie wskaźnik odrzuceń wynosi 87,6%, przekraczając średnią krajową.

Tabela 3 - Podział całkowitej liczby kandydatów ze względu na płeć/wiek

Kraj	Mężczyźni w %	Kobiety w %	Dzieci w %	Dzieci bez osoby towarzyszącej w %
Francja*	68%	32%	23,7%	N/A
Niemcy	32,5%	18%	49,4%	N/A
Włochy*	81,7%	18,3%	14,7%	0,6%
Polska*	60,5%	39,5%	32,5%	2,5%
Rumunia*	90,4%	9,6%	28,7%	16,2%

*We Francji, Włoszech, Polsce i Rumunii łączna liczba wnioskodawców obejmuje zarówno mężczyzn, jak i kobiety, a także dzieci.

Większość osób ubiegających się o azyl, niezależnie od kraju, w którym złożono wniosek, to mężczyźni. Można to przypisać kilku czynnikom, w tym większym możliwościom opuszczenia kraju przez mężczyzn (ponieważ kobiety często napotykały ograniczenia mobilności, np. w Afganistanie). Ponadto kobiety są bardziej narażone na handel ludźmi zarówno podczas podróży do Europy, jak i w Europie, przez co są głównym celem siatek przemytniczych.

Tabela 4 – Porównanie odsetka decyzji wydanych w pierwszej instancji i odwołań

Kraj	Pierwsza instancja		Apelacja	
	Pozytywne decyzje	Negatywne decyzje	Pozytywne decyzje	Negatywne decyzje
Francja	25,5%	74,5%	22,1%	77,9%
Niemcy	64,4%	36,9%	34,9%	65,1%
Włochy	-	-	-	-
Polska	59,5%	49,5%	1,1%	98,9%
Rumunia	26,1%	73,9%	-	-

Ogólnie rzecz biorąc, wnioskodawcy mają większą szansę na uzyskanie ochrony w pierwszej instancji niż w postępowaniu odwoławczym. Jest to szczególnie widoczne w Polsce, gdzie tylko 1,1% wnioskodawców, którzy złożyli odwołanie, otrzymuje ochronę. Podczas w Polsce i Niemczech na ochronę może liczyć ponad 50% wnioskodawców w pierwszej instancji (odpowiednio 59,5% i 64,4%), Rumunia i Francja mają stosunkowo niskie wskaźniki udzielenia ochrony w pierwszej instancji (odpowiednio 26,1% i 25,5%). Wskaźnik uzyskania ochrony w postępowaniu odwoławczym we Francji również nie jest wyższy. Oczywiście jest, że szanse na uzyskanie ochrony różnią się w zależności od kraju europejskiego, w którym wnioskodawca składa wniosek, niezależnie od przedstawionych dowodów dotyczących ryzyka w jego kraju.

Przyjęcie uchodźców z Ukrainy: pouczające doświadczenie

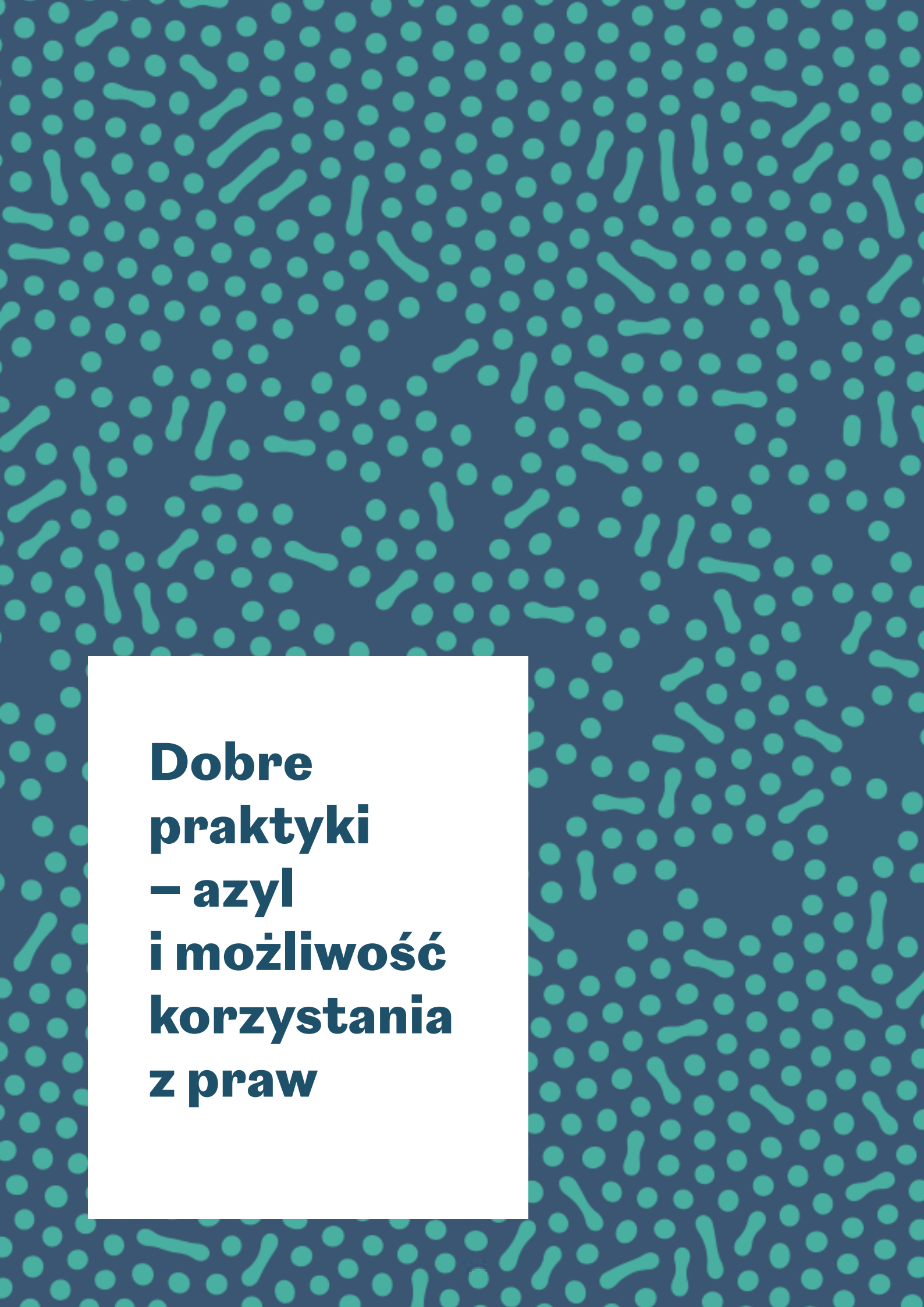
W 2022 r. Unia Europejska była świadkiem jednej z największych fal migracyjnych w swojej historii, wywołanej wojną między Rosją a Ukrainą. Około 8 milionów Ukraińców szukało schronienia w UE, przez co niektóre kraje, które wcześniej nie były preferowanymi miejscami docelowymi dla osób ubiegających się o azyl, przyjęły od 3 do 25 razy więcej uchodźców. Dotyczyło to w szczególności Polski, Słowacji, Rumunii i Węgier. Państwa europejskie wykazały się niezwykłą solidarnością z Ukraińcami i przyznały im specjalny status, tzw. ochronę tymczasową. Status ten umożliwia im skorzystanie z ochrony bez konieczności przechodzenia regularnej procedury azylowej i ma na celu ułatwienie ich integracji w Europie, przy założeniu, że większość z nich ostatecznie powróci do swojego kraju po wojnie. Ochrona tymczasowa jest ważna przez rok i może zostać przedłużona na maksymalnie dwa lata. Przyznaje prawo do pracy, dostępu do kursów językowych i kształcenia zawodowego. Utworzono awaryjne ośrodki recepcyjne dla Ukraińców, a wielu z nich mogło polegać na istniejącej sieci rodziny i przyjaciół, którzy już osiedlili się w Europie. Ukraińskie dzieci zostały szybko włączone do regularnych klas, zazwyczaj w ciągu kilku tygodni do dwóch miesięcy, bez konieczności przechodzenia przez zajęcia językowe przeznaczone dla osób niebędących rodzimymi użytkownikami języka. Kontrastuje to z doświadczeniami nieukraińskich uczniów nieznających języka, którzy czasami muszą czekać do sześciu miesięcy, zanim zostaną zapisani.

Integracja Ukraińców w Europie pokazała, że przy silnej woli politycznej można przeznaczyć niezbędne zasoby, aby ułatwić integrację uchodźców i zapewnić im pełny dostęp do praw. Organizacje pozarządowe działające w dziedzinie azylu pochwalają tę inicjatywę państw europejskich, ale wyrażają zaniepokojenie, że

nie została ona wdrożona w odniesieniu do osób ubiegających się o azyl z innych regionów. Doprowadziło to do powstania dwupoziomowego systemu, który osoby ubiegające się o azyl często postrzegają jako dyskryminujący. Organizacje aktywistyczne opowiadają się za podobnymi środkami usprawniającymi rozpatrywanie wniosków o azyl, zapewniającymi dostęp do kursów językowych, zatrudnienia i zakwaterowania dla wszystkich osób ubiegających się o azyl, niezależnie od ich kraju pochodzenia. Takie działania przyniosłyby korzyści zarówno rządowi, jak i osobom fizycznym, ponieważ fundusze wydawane obecnie na leczenie osób ubiegających się o azyl lub nieudokumentowanych migrantów, rozwiązywanie problemów zdrowotnych (takich jak gruźlica) w obozach lub squatach oraz zapewnianie wsparcia finansowego uchodźcom, którzy nie mogą szybko znaleźć zatrudnienia, są wyższe niż koszty integracji. Co więcej, osoby zatrudnione odprowadzałyby składki i płaciłyby podatki jak wszyscy inni obywatele, zasilając tym samym budżety państw. Dążenie do tego celu wymaga uruchomienia kampanii informacyjnych i uświadamiających wśród obywateli europejskich, aby zmienić czasami negatywne postrzeganie osób ubiegających się o azyl.

**Dobre
praktyki
– azył
i możliwość
korzystania
z praw**

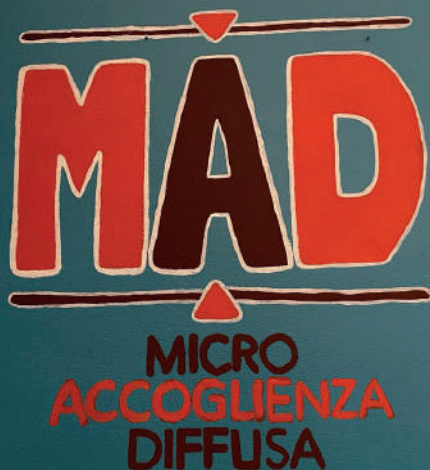
Projekt SAI w Avigliana

Cooperativa O.R.So. działa w dolinie Susa od 2003 r. Początkowo koncentrowała się na polityce młodzieżowej, a następnie, od 2011 r., na polityce integracji i recepcji.

Aktualnie organizacja ta odpowiada za zarządzanie projektem SAI (Sistema di Accoglienza e Integrazione), należącym do gminy Avigliana, współpracując z innymi lokalnymi instytucjami opieki społecznej. Projekt zapewnia zakwaterowanie dla 32 osób w 8 mieszkaniach zapewniających od 2 do 6 łóżek, zlokalizowanych w Avigliana i dwóch pobliskich gminach. Projekt skierowany jest do osób ubiegających się o azyl, osób posiadających status ochrony międzynarodowej, osób posiadających zezwolenie na pobyt w związku z uzyskaną ochroną specjalną, a także młodych dorosłych, którzy są objęci postępowaniem administracyjnym.

Podstawową zasadą projektu jest wzięcie indywidualnej odpowiedzialności za każdą osobę i wspieranie jej w osiągnięciu pełnej autonomii i integracji. Proces koncentruje się na doskonaleniu umiejętności osobistych, zawodowych i kulturowych, przy jednoczesnym ułatwieniu jednostce poznania lokalnej społeczności

i nawiązania z nią kontaktu. Metoda interwencji polega na opracowaniu indywidualnego projektu, mającego na celu wzmocnienie pozycji jednostki i przywrócenie jej osobistej odpowiedzialności za osiągnięcie własnych celów życiowych. Podejście to uwzględnia niezbędny czas i kroki wymagane do realizacji tych założeń, a także wspiera wspólne aspiracje.

Świadczenia oferowane beneficjentom

Interwencja w ramach projektu SAI opiera się na dwóch poziomach: pierwszy z nich koncentruje się na zapewnieniu pomocy osobom ubiegającym się o azyl i obejmuje wsparcie materialne, pomoc prawną, usługi opieki zdrowotnej i pomoc językową. Drugi poziom jest przeznaczony specjalnie dla osób posiadających status ochrony lub inne ważne zezwolenia na pobyt i skupia się na kursach zawodowych, orientacji zawodowej i inicjatywach integracyjnych.

► **Ochrona prawna**

Doradztwo i wsparcie w trakcie procedur ochrony międzynarodowej; porady prawne i informacje dotyczące włoskich i europejskich przepisów azylowych; informacje dotyczące włoskich przepisów łączenia rodzin, wraz ze wsparciem i pomocą w trakcie całej procedury; doradztwo i wsparcie w zakresie procedur biurokratycznych i administracyjnych.

► **Psychospołeczna ochrona zdrowia**

Aktywacja specjalistycznego wsparcia zdrowotnego w miarę potrzeb; aktywacja wsparcia psychospołecznego dostosowanego do konkretnych potrzeb beneficjentów; zapewnienie wsparcia psychologicznego i rozmów wzmacniających pozycję w warunkach formalnych lub nieformalnych; organizacja zajęć grupowych, sesji orientacyjnych i towarzyszenie w korzystaniu ze specjalistycznych usług oferowanych przez krajową służbę zdrowia; comiesięczne sesje monitorujące w celu omówienia przypadków.

► **Pośrednictwo socjolingwistyczne**

Beneficjenci biorący udział w projekcie SAI często przebywają w kraju od kilku lat, dzięki czemu dobrze znają język włoski. Z usługi mediacji korzysta się w razie potrzeby, zazwyczaj podczas ważnych rozmów (takich jak rozwiązywanie konfliktów, aktualizacje projektu i zmiany) oraz gdy beneficjent dołącza do projektu, aby zaprezentować szczegóły projektu, usług i umów.

► **Kursy językowe**

Trener językowy projektu SAI oferuje kursy języka włoskiego w ramach projektu, uzupełniając ofertę szkół publicznych lub zaspokajając konkretne potrzeby beneficjentów (np. język włoski w celu uzyskania prawa jazdy). Ponadto operator zapewnia regularną komunikację z nauczycielami, korepetytorami i koordynatorami z CPIA (centra edukacji dorosłych) i szkołami językowymi w celu monitorowania frekwencji, zapewnienia wsparcia w nauce i oferowania spersonalizowanych korepetycji.

► **Orientacja i towarzyszenie w pośrednictwie pracy**

Przeprowadzanie rozmów ze wszystkimi odbiorcami w celu zapewnienia przeglądu włoskiego rynku pracy i potencjalnych możliwości zatrudnienia; tworzenie i aktualizowanie CV; określanie ścieżki współpracy w oparciu o umiejętności danej osoby, cele na przyszłość, biegłość w języku włoskim i rzeczywista zdolność do zatrudnienia / dostępność pracy; inicjowanie integracji zawodowej i staży reintegracyjnych dla zwiększenia istniejących umiejętności i zdobycia nowych.

Klucz do sukcesu

- **Dostępność dla osób ubiegających się o azyl:** Projekty SAI są dostępne również dla osób posiadających tymczasowe zezwolenie na pobyt. Promują one podejście integracyjne, w odróżnieniu od typowego podejścia związanego z recepcją w sytuacjach kryzysowych.

- **Monitorowanie i ocena projektów** przez krajowe centrum zapewnia pozwala utrzymać wysoki standard i poziom jakości świadczonych usług.

- **Terytorium przyjazne kulturowo:** Współpraca i wsparcie ze strony władz lokalnych i organizacji non-profit pozwalają stworzyć klimat wrażliwości i solidarności przy przyjmowaniu i wspieraniu beneficjentów. Ta sieć współpracy obejmuje kluczowych interesariuszy, takich jak CPIA5 z Turynu, ośrodki szkolenia zawodowego, Centrum Zatrudnienia Susa, CONISA, organizacje sportowe i wolontariackie, firmy i kooperatywy socjalne.

- **Rozproszone zakwaterowanie (mikrorecepcja):** Sposób organizacji projektu i lokalizacja obiektów mieszkalnych przyczyniają się do wzmocnienia więzi ze społecznością lokalną, wspierają relacje i ułatwiają integrację społeczno-ekonomiczną beneficjentów.

- **Projekty indywidualne:** Zintegrowane podejście, które na podstawie indywidualnych potrzeb pozwala stworzyć spersonalizowaną ścieżkę rozwoju.

- **Organizacja staży zawodowych** i zapewnienia stypendiów zawodowych stwarza liczne możliwości integracji zawodowej dzięki współpracy z siecią firm zainteresowanych projektem.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Różne poziomy recepcji:** Ścieżki szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy są powiązane ze statusem prawnym beneficjentów, co wyklucza niektórych z nich z niektórych ścieżek integracji lub opóźnia ich rozpoczęcie.

- **Złożoność systemu zarządzania i raportowania:** Poważne trudności wynikają ze skomplikowanej architektury zarządzania na szczeblu centralnym i lokalnym, obejmującej aspekty operacyjne i specjalistyczne. Organ zarządzający i zaangażowane władze lokalne muszą stawić czoła obciążeniom biurokratycznym.

- **Szytwny system określający punkty rozpoczęcia i zakończenia projektu,** pozostawiający organom wdrażającym niewielką autonomię w stosunku do przyjmowanych osób. Obecnie niektórzy beneficjenci opuszczają ośrodek wyłącznie z powodu upływu maksymalnego dozwolonego czasu, zamiast osiągnąć skuteczną integrację i integrację społeczną.

Warunki wykonalności

▪ **Sieć terytorialna:** Zakorzenie terytorialne ma fundamentalne znaczenie, ponieważ umożliwia interakcję ze społecznością i ułatwia tworzenie wzajemnych powiązań między różnymi usługami, wspierając zbiorową odpowiedzialność wobec jednostek.

▪ **Multidyscyplinarny zespół:** Obecność wyspecjalizowanych operatorów posiadających różnorodną wiedzę specjalistyczną ma kluczowe znaczenie dla

skutecznego zaspokajania różnorodnych potrzeb beneficjentów.

▪ **Obiekty mieszkalne:** Odpowiednie zakwaterowanie, zapewnione przez władze lokalne lub osoby prywatne, jest niezbędne zapewnienia beneficjentom projektu właściwych warunków przyjęcia.

Francja

Projekt badawczy dotyczący dostępu do opieki zdrowotnej w Gruzji

Program Migracyjny Kliniki Prawa Sciences Po Paris oferuje studentom możliwość uczestniczenia w działaniach prowadzonych przez organizacje pozarządowe, wspierających migrantów w zakresie azylu i dostępu do praw. Program zapewnia studentom intensywne szkolenie teoretyczne w zakresie prawa migracyjnego i obejmuje pracę w terenie, prowadzoną przez organizację samorządową. Studenci pracują w zespołach 2- lub 3-osobowych pod nadzorem opiekuna. Habitat-Cité jest organizacją partnerską programu od 2018 roku.

W 2020 r. Habitat-Cité zaproponował Sciences Po Paris projekt badawczy dotyczący zezwoleń na pobyt dla obywateli Gruzji. Organizacja zaobserwowała od 2019 roku wzrost liczby osób ubiegających się o azyl z Gruzji, potrzebujących leczenia z powodu poważnych problemów zdrowotnych. Osoby te początkowo ubiegają się o azyl we Francji, aby natychmiast skorzystać z państwowej pomocy medycznej, a następnie ubiegają się o zezwolenie na pobyt w celu leczenia. Takie zezwolenia są przyznawane osobom, dla których leczenie choroby nie jest dostępne lub osiągalne w ich kraju pochodzenia. Wielu Gruzinów z poważnymi chorobami, którym towarzyszyło Habitat-Cité, otrzymało negatywne decyzje z nakazem opuszczenia kraju, pomimo że twierdziły, że nie mogą liczyć na odpowiednią opiekę zdrowotną i leczenie w Gruzji.

Projekt został uruchomiony w 2020 r. i jego celem było zrozumienie rozbieżności między oświadczeniami władz francuskich, doświadczeniami osób fizycznych

w zakresie dostępności opieki a rzeczywistą sytuacją w kraju. Do zespołu dołączył lekarz-wolontariusz specjalizujący się w kwestiach medycznych, zapewniający niezbędną wiedzę specjalistyczną w zakresie zrozumienia priorytetów zdrowia publicznego, złożoności różnych stanów chorobowych oraz porównania metod leczenia oferowanych w Gruzji i Francji.

Wstępny raport został opublikowany w 2020 roku, ale zespół studentów i pracowników Habitat-Cité nie mógł udać się do Gruzji z powodu pandemii. W związku z tym Habitat-Cité postanowił kontynuować projekt, a następnie przeprowadził misję w Gruzji w lutym 2022 roku. Jej uczestnicy współpracowali z różnymi interesariuszami, w tym krajowymi i lokalnymi organizacjami pozarządowymi, organizacjami międzynarodowymi, przedstawicielami państwa, dziennikarzami i lekarzami. Drugi raport został opublikowany we wrześniu 2022 r. i rozesłany do prawników i organizacji działających na rzecz migrantów cierpiących na poważne choroby, których wnioski o zezwolenie na pobyt w celu leczenia zostały odrzucone. Prace wykonane przez studentów pozwalają na opracowanie argumentów dotyczących niedostępności lub braku opieki w przypadku niektórych chorób. Ustalenia zawarte w raportach stanowią również podstawę do rzecznictwa we francuskich instytucjach, w szczególności w Office Français de l'Immigration et de l'Intégration (Francuski Urząd Imigracji i Integracji), który odpowiada za badanie dostępności opieki zdrowotnej w krajach pochodzenia wnioskodawców.

Klucz do sukcesu

- **Studenci aktywnie uczestniczą w działaniach organizacji pozarządowej**, w tym w spotkaniach z migrantami. Są oni zaangażowani w pomoc migrantom w procesie ubiegania się o zezwolenie na pobyt w celu leczenia i przeprowadzają wywiady z osobami dotkniętymi problemem.
- **Habitat-Cité zapewnia studentom wewnętrzne szkolenia**, dzięki czemu są oni dobrze poinformowani o procedurach społeczno-prawnych i prawie imigracyjnym.
- **Pracownik organizacji, który jest zarówno byłym studentem kliniki**, jak i opiekunem projektu, zapewnia sprawną komunikację i koordynację między uniwersytetem a organizacją pozarządową.
- **Lekarz-wolontariusz jest włączony do zespołu projektowego**, a jego rola polega na analizie przydatności, jakości i różnic w kosztach leczenia oferowanych w Gruzji w przypadku określonych chorób w porównaniu z równoważnymi metodami leczenia we Francji.
- **Studenci podjęli inicjatywę przygotowania się do misji w Gruzji**, koordynowanej przez zespół Habitat-Cité.
- **Propozycja przeprowadzenia badań za granicą jest cennym atutem dla kliniki migracyjnej Sciences Po** i stanowi prawdziwą wartość dodaną dla studentów.
- **Praktyczne ukierunkowanie projektu badawczego** umożliwia specjalistom w tej dziedzinie wykorzystanie wyników do podejmowania działań prawnych.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Cel badań, harmonogram i etapy pracy** studentów powinny być określone jasno i z odpowiednim wyprzedzeniem.
- **Podczas spotkań z beneficjentami ważne jest, aby aktywnie uczestniczyli** w nich studenci, zwłaszcza jeśli brakuje im konkretnej wiedzy prawnej.
- **Potrzeby organizacji powinny być zgłaszane uniwersytetowi**, szczególnie w odniesieniu do organizacji kursów teoretycznych lub podziału kosztów misji.
- **Ważne jest, aby przewidzieć sytuacje**, w których niektóre obszary geograficzne mogą zostać uznane za zbyt niebezpieczne do prowadzenia misji.
- **Pomimo kompleksowej pracy** przedstawionej w obu raportach, Rada Stanu nie zrewidowała swojej decyzji o odrzuceniu kilku wniosków o zezwolenie na pobyt w celu zapewnienia opieki zdrowotnej obywatelom Gruzji.

Warunki wykonalności

- **Konieczne jest, aby osoby mające przeprowadzić badania dobrze rozumiały odpowiednią dziedzinę prawa**, taką jak prawo zagraniczne i system opieki zdrowotnej w kraju przyjmującym.
- **Należy przeznaczyć wystarczająco dużo czasu** na odpowiednie przyjęcie i nadzorowanie studentów zaangażowanych w projekt.
- **Należy zaangażować specjalistów**, w tym przypadku lekarzy, którzy mogą zapewnić wsparcie i wiedzę specjalistyczną zespołowi badawczemu.
- **Należy utworzyć zespół**, płatny lub wolontariacki, który biegle posługuje się językiem używanym przez osoby objęte wsparciem.
- **Trzeba stworzyć relację zaufania** z osobami, którym udzielana jest pomoc, uzyskać ich zgodę na wywiady i poszanowanie poufności wymienianych informacji.
- **Należy zapewnić dodatkowe finansowanie** w celu przeprowadzenia misji w kraju pochodzenia migrantów i opublikowania raportów.
- **Należy przewidzieć odpowiedni czas** na rozpowszechnianie raportów w różnych sieciach i przekazywanie ustaleń, umożliwiając w ten sposób innym organizacjom skorzystanie z wyciągniętych wniosków i wykorzystanie raportów do celów prawnych.

Projekt społeczny „Dzielnicowe matki”

Projekt „Dzielnicowe matki” (Stadtteilmütter) jest inicjatywą wieloletnią, funkcjonującą pod różnymi nazwami od 2007 roku. Powstała ona w ramach Diakonie Network w Berlinie, jednej z najstarszych niemieckich organizacji non-profit zajmujących się pomocą społeczną, związanej z kościołami protestanckimi. Trzy organizacje, a mianowicie Diakoniewerk Simeon GmbH, Diakoniegemeinschaft Bethania i Diakonisches Werk Berlin Stadtmitte e.V., od ponad dziesięciu lat współdziałają przy realizacji projektów „dzielnicowych matek” w berlińskich dzielnicach Neukölln, Friedrichshain-Kreuzberg i Mitte. Współpracują one również ściśle z innymi organizacjami pozarządowymi i instytucjami państwowymi.

Projekt inspirował się na początku „inicjatywą plecakową” z Holandii. W jego ramach jedne matki odwiedzają inne matki, nosząc plecaki wypełnione podręcznikami, książkami dla dzieci, gramy i materiałami informacyjnymi. Przez lata wspólnej pracy projekt i sama jego koncepcja ewoluowały. Jest on obecnie realizowany na różnych płaszczyznach i poziomach, obejmując działania społeczno-edukacyjne i integracyjne w społecznościach lokalnych, dzielnicach, dzielnicach miasta i w całym Berlinie.

Głównym celem projektu jest zapewnienie wsparcia i pomocy kobietom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Wsparcie to oferowane jest przez kobiety z doświadczeniem migracyjnym, dysponujące wystarczającymi umiejętnościami społecznymi i językowymi. Grupa docelowa obejmuje osoby ubiegające się o azyl, osoby posiadające „duldung” (zaświadczenie o pobycie tolerowanym wydawane osobom ubiegającym się o azyl, które muszą opuścić Niemcy) oraz osoby nieposiadające niezbędnych kompetencji do samodzielnego rozwiązywania swoich problemów społecznych.

Kluczowe jest nawiązanie kontaktu z rodzinami i osobami potrzebującymi pomocy poprzez zaoferowanie wsparcia w ich ojczystym języku i w ramach ich społeczności lokalnej lub kulturowej. Tematy poruszane podczas rozmów i konsultacji są zróżnicowane i obejmują takie obszary, jak rodzina, edukacja, opieka nad dziećmi, interakcje z różnymi instytucjami społecznymi, opieka zdrowotna i inne.

Do prowadzenia skutecznego doradztwa nie wystarczy biegła znajomość języków obcych lub długotrwały pobyt w Niemczech. Kobiety przechodzą szkolenie i zdobywają kwalifikacje, aby zostać „dzielnicowymi matkami”. Ten specjalistyczny

program edukacyjny trwa zazwyczaj od 6 do 8 miesięcy i obejmuje intensywne kursy dotyczące migracji, języka, edukacji, zatrudnienia, zdrowia, prawa, opieki nad dziećmi i innych istotnych tematów. Po ukończeniu programu kobiety otrzymują certyfikat oraz specjalny zestaw zawierający torbę i czerwoną chustę, które służą jako zewnętrzne znaki rozpoznawcze „dzielnicowych matek”.

Praktykujące „dzielnicowe matki” nie tylko udzielają porad i pomocy nowo przybyłym rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji, ale także działają jako mediatorzy między osobami o ograniczonych kompetencjach społecznych a władzami publicznymi na szczeblu stanowym i miejskim. Ułatwiają one komunikację i zwiększają efektywność interakcji między tymi osobami a podmiotami świadczącymi usługi społeczne. Po pomyślnej ewaluacji 1 stycznia 2020 r. w Berlinie uruchomiono państwowy program „dzielnicowych matek”. Jest on finansowany przez senacki Departament Edukacji, Młodzieży i Spraw Rodzinnych.

Strona internetowa: <https://www.stadtteilmuetter.de/>

Klucz do sukcesu

- **Kontakt i komunikacja** między „dzielnicowymi matkami” a kobietami lub rodzinami potrzebującymi wsparcia odbywa się w formie „twarzą w twarz”, często w pobliżu ich miejsca zamieszkania lub sąsiedztwa.

- **„Dzielnicowe matki” postępują się wieloma językami**, w tym arabskim, tureckim, perskim, rosyjskim, ukraińskim i wieloma innymi. Często mają pochodzenie etniczne lub kulturowe podobne do osób, które wspierają.

- **Po nawiązaniu kontaktu i na zaproszenie podopiecznych, „dzielnicowe matki” odwiedzają ich w domach.** Takie podejście pomaga budować relacje oparte na zaufaniu i pozwala lepiej zrozumieć sytuację w domu, umożliwiając skuteczniejszą pomoc w kwestiach domowych i rodzinnych. Szczególną uwagę zwraca się na edukację i kursy językowe, zarówno dla dzieci (takie jak dodatkowe lekcje w szkole i pomoc w nauce), jak i dla samych kobiet.

- **Program edukacyjny i system certyfikacji** zwiększają pewność siebie „dzielnicowych matek”

i motywują je do zdobywania dalszych kwalifikacji, np. aby zostać pracownikami społecznymi. Od 2020 r., wraz z oficjalnym uznaniem i uruchomieniem programu państwowego (co najmniej do końca 2024 r.), bezpieczeństwo socjalne i możliwości zatrudnienia „dzielnicowych matek” znacznie się poprawiły.

- **Podczas ich interakcji dochodzi do wymiany kulturowej** i dzielenia się doświadczeniami, co pomaga przezwyciężyć stereotypy i wzbogaca wiedzę o sobie nawzajem i kraju goszczącym.

- **Migracyjne lub uchodźcze pochodzenie liderów, personelu i samych „dzielnicowych matek”** (Stadtteilmütter) pozwala im lepiej zrozumieć problemy i wyzwania, przed którymi stoją rodziny w podobnej sytuacji życiowej. Takie zrozumienie umożliwia skuteczniejsze wsparcie w przezwyciężaniu trudności oraz poprawę możliwości edukacyjnych i zaangażowania w życie społeczne.

- **Na sukces projektu wpłynęło również jego uznanie i wsparcie na szczeblu państwowym.**

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Budowanie atmosfery zaufania** wśród rodziców i dzieci jest głównym obowiązkiem „dzielnicowych matek”. Bez zaufania trudno jest przekonać większość z nich do przyjęcia dodatkowej pomocy, takiej jak korepetycje, terapia logopedyczna, wsparcie z urzędu ds. młodzieży, porady psychologiczne lub udział w zajęciach sportowych.
- **Dostęp do rodzin** może być czasami utrudniony, zwłaszcza w tradycyjnych gospodarstwach domowych, w których kobiety prowadzą głównie domatorski tryb życia.
- **Umówienie się na wizytę domową** stanowi jeszcze większe wyzwanie. W takich przypadkach sąsiedzkie organizacje społeczne lub centra rodzinne oferują miejsca lub kawiarnie dla rodziców, w których „dzielnicowe matki” mogą świadczyć usługi doradcze.
- **Rodziny znajdujące się w stresujących sytuacjach życiowych** często nie korzystają z usług wsparcia, a wiele z nich nie zdaje sobie sprawy z dostępnych możliwości. W niektórych przypadkach różne służby socjalne informują lub kierują je do „dzielnicowych matek” w celu uzyskania pomocy.
- **Nawiązanie kontaktu z męskimi członkami** tych rodzin może być trudne dla „dzielnicowych matek” ze względu na płeć i stereotypy kulturowe. Aby zachęcić wszystkich członków rodziny do udziału w życiu społecznym, organizowane są wydarzenia i uroczystości, w których mogą uczestniczyć również mężczyźni.

Warunki wykonalności

- **Kluczowe znaczenie ma zrozumienie specyfiki społeczności miejskich**, w tym unikalnych potrzeb i obaw ludzi tam mieszkających, powszechnie używanych języków oraz miejsc, w których kobiety i rodziny gromadzą się i spotykają (takich jak meczety, sklepy, przedszkola itp.).
- **Od samego początku niezbędne jest zapewnienie odpowiedniego finansowania.**
- **Konieczne jest również wydzielenie dedykowanej przestrzeni do szkoleń**, doradztwa i spotkań, takich jak kawiarnie dla rodziców.
- **Nieodzowne jest nawiązanie współpracy z lokalnymi publicznymi ośrodkami dla młodzieży i rodzin**, instytucjami państwowymi, lokalnymi organizacjami pozarządowymi oraz korzystanie z ich wsparcia informacyjnego.
- **Inne potrzeby to uzyskanie wsparcia od państwa**, szczególnie w zakresie integracji nowo przybyłych, w tym zajęć powitalnych / wspierających, kursów kształcenia dorosłych, programów integracyjnych i innych usług socjalnych.
- **Pomocne jest stworzenie zespołu podobnie myślących osób**, które mogą zapewnić wzajemne wsparcie i motywację.

Biuro prawa pracy dla obcokrajowców

Punkt prawa pracy dla cudzoziemców został uruchomiony we wrześniu 2017 r., po wewnętrznym szkoleniu pracowników i wolontariuszy, którzy mogliby w nim uczestniczyć. Odbywa się raz na dwa tygodnie w godzinach od 17:00 do 20:00. Punkt ten powstał w odpowiedzi na kilka obserwacji:

Znaczne rozpowszechnienie pracy na czarno wśród większości cudzoziemców wspieranych przez organizacje pozarządowe.

Sytuacja pracy na czarno pogłębia niepewną sytuację tych osób, utrudniając im dostęp do mieszkań z powodu braku dowodu regularnych dochodów. Ma to również konsekwencje dla ich zdrowia, ponieważ nie są oni objęci przepisami BHP ani ubezpieczeniem społecznym. Powszechnymi wyzwaniami są długie godziny pracy i wyższe ryzyko wypadków przy pracy.

Częste są przypadki wyczerpania w pracy i łamania praw pracowniczych, niezależnie od tego, czy praca jest na czarno, czy legalna.

Nieprzewidywalność pracy na czarno sprawia, że trudno jest w pełni poświęcić się poszukiwaniu pracy.

Cudzoziemcy mają większe trudności z dostępem do instytucji chroniących prawa pracownicze.

Najczęstsze problemy, z jakimi spotykają się osoby szukające pomocy w klinice prawa pracy (Labor Law Desk), obejmują nieprawidłowe procedury zwolnień, nieprawidłowe lub nieudokumentowane rejestrowanie godzin pracy, niewypłacanie nadgodzin, niewypłacanie częściowego wynagrodzenia, nieprzestrzeganie okresów odpoczynku i obowiązkowych wizyt w służbie medycyny pracy, niewydawanie dokumentów zakończenia umowy lub wydawanie błędnych dokumentów (co może mieć wpływ na uprawnienia danej osoby do zasiłku dla bezrobotnych), nieprawidłowe obliczanie płatnego urlopu lub świadczeń z tytułu zakończenia umowy i zwolnienia oraz przypadki mobbingu.

Klucz do sukcesu

- **Długoterminowe wsparcie jest udzielane osobom**, które szukają pomocy w klinice prawa pracy (Labor Law Desk).
- **Wolontariusz specjalizujący się w prawie pracy** współpracuje z pracownikiem odpowiedzialnym za integrację.
- **Powstała sieć prawników specjalizujących się w prawie pracy** i przedstawicieli związków zawodowych, którzy przygotowują sprawy i zapewniają bieżące wsparcie.
- **Początkowo skupiamy się na rozwiązywaniu konfliktów z pracodawcami** za pomocą środków polubownych, takich jak wysyłanie e-maili, listów i wykonywanie telefonów w celu przypomnienia im o obowiązujących przepisach, a także korzystanie z mediacji.
- **Osoby są zachęcane do dochodzenia swoich praw** i zapewniane, że mają do tego prawo. Są one informowane, że mogą otrzymać wsparcie w zakresie wiedzy prawniczej i pomocy finansowej, wnosząc o pomoc prawną.
- **Jeśli próby mediacji okażą się nieskuteczne**, poszczególnym osobom towarzyszy postępowanie sądowe w sądzie pracy. Są oni informowani z dużym wyprzedzeniem o charakterze i czasie trwania postępowania sądowego.
- **Zachęcamy osoby fizyczne do budowania solidarności ze współpracownikami** i rozważenia podjęcia zbiorowych działań prawnych, jeśli znajdą się w podobnej sytuacji.
- **Prowadzony jest dokładny system archiwizacji**, a podsumowania sytuacji są regularnie aktualizowane, aby zapewnić, że żadne kroki lub terminy nie zostaną pominięte podczas procesu monitorowania sprawy.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Pracownicy, niezależnie od ich statusu prawnego, często wahają się** przed podjęciem działań prawnych w celu obrony swoich praw z obawy przed utratą pracy, potencjalnymi represjami ze strony pracodawcy lub ryzykiem deportacji przez państwo, zwłaszcza w przypadku pracowników nieposiadających dokumentów.
- **W niektórych przypadkach komunikacja podczas spotkań staje się trudna**, gdy osoby mają silny akcent i ograniczoną znajomość języka, co podkreśla znaczenie kontaktu z partnerami oferującymi wsparcie.
- **W przypadku pracowników na czarno brak dokumentacji** utrudnia zebranie dowodów na istnienie stosunku pracy, a w konsekwencji w ogóle sam fakt istnienia pracy nierejestrowanej.
- **Zgłoszenia do inspekcji pracy**, które mogłyby dostarczyć cennych dowodów pozwalających podjąć środki prawne, rzadko prowadzą do konkretnych rezultatów ze względu na znaczne niedobory personelu w tej instytucji oraz przypadki, w których przełożeni dyscyplinują inspektorów pracy, którzy przeprowadzają kontrole w niektórych firmach.
- **W niektórych obszarach, takich jak prawo służby cywilnej** lub legalizacja migrantów nieposiadających dokumentów, klinika prawa pracy (Labor Law Desk) nie posiada niezbędnych kwalifikacji i może być zmuszona do przekazywania spraw do innych instytucji.
- **Znaczne opóźnienia w postępowaniach sądowych** w sprawach z zakresu prawa pracy, trwające niekiedy kilka lat, zniechęcają osoby fizyczne do dochodzenia swoich praw na drodze sądowej.
- **Te długie i czasami wielokrotne opóźnienia** utrudniają zapewnienie stałego wsparcia i działań następczych w niektórych przypadkach w perspektywie długoterminowej.

Warunki wykonalności

- **Niezbędna jest znajomość prawa pracy** oraz procedur administracyjnych i prawnych w zakresie ochrony praw pracowników zagranicznych.
- **Kluczowe znaczenie ma rozumienie sposobu działania odpowiednich instytucji**, takich jak inspekcja pracy, a także organizacji (związków zawodowych, organizacji dla nieudokumentowanych migrantów) i specjalistów (prawników, rzeczników związków zawodowych, przedstawicieli prawnych) zaangażowanych w egzekwowanie prawa pracy.
- **Konieczna jest głęboka znajomość przepisów imigracyjnych**, w tym przepisów dotyczących prawa pobytu i pozwoleń na pracę, a także procedur regulujących zatrudnienie.
- **Do projektu należy przydzielić odpowiednie zasoby ludzkie**, aby zapewnić jego regularne i spójne monitorowanie.
- **Zapewnienie wieczornych konsultacji** umożliwi pracownikom uzyskanie porady i pomocy po zakończeniu dnia spędzonego w pracy.

HISTORIE MIGRANTÓW:

Anzor z Czeczenii

Pierwszy raz próbowałem przyjechać do Francji w 2007 roku, kiedy miałem osiemnaście lat. Towarzyszył mi inny młody Czeczen. Wjechaliśmy na Słowację z Ukrainy przez las bez jedzenia, bez wyposażenia, bez kompasu, tylko z niewielką ilością pieniędzy. Naszym zamiarem było kontynuowanie podróży na zachód, w kierunku Austrii. Czekaliśmy na autobus do Bratysławy, a kiedy przyjechał, próbowaliśmy wsiąść. Kierowca odmówił jednak przyjęcia dolarów. W związku z tym wysiedliśmy, a wkrótce potem przyjechał samochód straży granicznej. Zatrzymali nas, zabrali i zebrali nasze odciski palców.

Wspomnieliśmy o „azylu”, ale oni odpowiedzieli „Azyl? - Nie. Obóz - tak!”, a następnie odesłali nas z powrotem na Ukrainę. Tam byliśmy przesłuchiwani i poddawani przemocy fizycznej. Ukraińskie więzienia przypominają te w Rosji. Strażnicy pili wódkę i grozili nam. Dwa razy zapłaciliśmy strażnikowi 500 rubli w zamian za jedzenie. Miało to miejsce w miejscowości Czop, w małym więzieniu dla uchodźców zatrzymanych na granicy. Warunki były tam bardzo złe. Mieszkaliśmy w piętnastu w jednym pokoju, spaliliśmy na piętrowych łóżkach. Nie mieliśmy możliwości spotkać się z sędzią. Czerwony Krzyż odwiedził nas, aby rozdać paczki żywnościowe, ale nie mogliśmy się z nikim kontaktować. Zostaliśmy uwięzieni na dwa miesiące za nielegalne przekroczenie granicy. Zaoferowaliśmy pieniądze dwóm strażnikom, którzy przyjęli po 200 dolarów, ale nie wypuścili nas. Następnie zostaliśmy deportowani pociągiem do Rosji. Podróż trwała dwa dni, podczas których byliśmy cały czas skuci kajdankami, zarówno w dzień, jak i w nocy.

Na granicy rosyjsko-ukraińskiej w Biełgorodzie przekazano nas władzom rosyjskim i przejęła nas FSB¹. Zostaliśmy przewiezieni do ośrodka FSB i poddani przesłuchaniom: „Skąd jesteś?” Nie posiadaliśmy paszportów wewnętrznych², ponieważ oddaliśmy je komuś na Ukrainie przed przekroczeniem granicy. Zostaliśmy poinstruowani, aby podać nasze pełne imiona i nazwiska oraz adresy drukowanymi literami. Następnie byliśmy przesłuchiwani z takimi pytaniami jak: „Czy nie popierasz władzy radzieckiej (sic)?”, „Czy byłeś w Dolinie Pankisi?”³, „Czy znasz jakichś

bojowników?”⁴ Gdzie oni się ukrywają?” Pytaniom tym towarzyszyły groźby w rodzaju: „Wyślemy cię do obozu!”⁵ W przesłuchaniu brało udział trzech agentów FSB. Zadzwonili do Czeczenii, aby zebrać informacje na mój temat i sprawdzić, czy nie jestem poszukiwany. Na szczęście miałem czystą kartotekę. Jednakże, gdy inni zostali zwolnieni, ja zostałem zatrzymany i grożono mi „umieszczeniem w klatce”. Ale dwadzieścia minut później mnie również wypuścili.

Gdy wróciłem do domu, zorientowałem się, że jestem teraz notowany jako osoba poszukiwana, a funkcjonariusz policji zajmuje się moją sprawą. W związku z tym podjąłem decyzję o ponownym opuszczeniu kraju. W lutym 2008 roku wyjechałem do Polski przez Białoruś, używając paszportu międzynarodowego. Moim ostatecznym celem była jednak Francja. Po przybyciu do Polski w Terespolu zostałem skierowany do ośrodka dla osób ubiegających się o azyl w Dębaku, który znajdował się w odległości około 7250 km od mojego miejsca docelowego. Polska policja skonfiskowała mój paszport i wydała mi dokument przypominający przepustkę. Musiałem wziąć taksówkę do Dębaka, gdzie mieszkałem przez około dwa miesiące. Ze względu na ograniczoną ilość miejsca, spałem w przeszklonym pomieszczeniu przypominającym jadalnię, wraz z dziesięcioma innymi osobami. Następnie kontynuowałem podróż w kierunku Francji, ponieważ był to mój główny cel.

Podczas drogi w Niemczech, podróżując pojazdem z innymi osobami ubiegającymi się o azyl, zostaliśmy zatrzymani i zabrani na posterunek policji. Zostałem aresztowany i byłem przetrzymywany razem z przestępcami. Spędziłem miesiąc w więzieniu za nielegalne przekroczenie granicy. Pomimo wyrażenia zamiaru ubiegania się o azyl, zostałem poinformowany, że zostaniemy odesłani z powrotem. W konsekwencji zostałem odesłany do Polski. Po przyjeździe polska policja poleciła mi wrócić do Dębaka. Zostałem tam przez kolejne dwa miesiące, zanim wyruszyłem w podróż powrotną do Francji z osobą, która pochodziła z tego kraju.

Tak więc w 2008 roku przybyłem do Paryża, który był celem mojej podróży. Zostałem tam jednak tylko przez trzy miesiące, a potem wyjechałem do Londynu. Znalezienie tam pracy było stosunkowo

1 FSB: Federalna Służba Bezpieczeństwa, następca KGB w Rosji.

2 Obowiązkowy dokument tożsamości obywateli Federacji Rosyjskiej z pieczęciami informującymi o miejscu pobytu stałego lub tymczasowego.

3 Dolina Pankisi, Gruzja, zamieszkała przez mniejszość czeczeńską w Gruzji, region znany jako zaplecze dla bojowników islamskich.

4 Dostownie: bojownik. Podczas pierwszej i drugiej wojny czeczeńskiej słowo to oznaczało czeczeńskich bojowników ruchu oporu, dziś odnosi się do członków partyzantki islamistycznej na Północnym Kaukazie.

5 Kolonia karna w Rosji.

łatwe i zacząłem pracować w branży budowlanej jako asystent kierownika budowy. Niestety, podczas próby uregulowania mojego statusu imigracyjnego, zostałem aresztowany przez Home Office. Zostałem oskarżony o nielegalne przekroczenie granicy, a następnie zatrzymany na trzy miesiące w ośrodku detencyjnym. Chociaż moje odciski palców zostały zarejestrowane w Polsce, nie chciałem tam wracać. Pomimo moich prób odwołania się, nie udało mi się. Zostałem przetransportowany z powrotem w kajdankach i osadzony na dwa miesiące w więzieniu dla cudzoziemców znajdującym się pod Warszawą, a konkretnie w Białej Podlaskiej. Po procesie zostałem ostatecznie zwolniony.

Przeniósłem się do Warszawy, gdzie przez pół roku wynajmowałem mieszkanie. Ostatecznie jednak mój wniosek o azyl został odrzucony. Złożyłem apelację z pomocą prawnika pro bono. Następnie szybko wróciłem do Francji przez Austrię. Niestety, podczas pobytu w Austrii zostałem skontrolowany na ulicy, aresztowany, a następnie deportowany do Polski. Podczas postępowania sądowego tym razem prokurator wnioskuje o karę jednego roku pozbawienia wolności. Bronię się najlepiej jak potrafiłem, ale sędzia nie przychylił się do wniosku prokuratora i skazał mnie na dwa miesiące aresztu.

To ostatnie zatrzymanie w Polsce było najbardziej dotkliwe ze wszystkich poprzednich, których doświadczyłem. Był to ośrodek dla cudzoziemców zlokalizowany w pobliżu warszawskiego lotniska, funkcjonujący podobnie jak więzienie. Warunki były niezwykle trudne. Po pierwsze, byliśmy zamknięci w małym pokoju z czterema łózkami dzień i noc, gdzie spędzaliśmy większość czasu. Aby skorzystać z toalety lub wziąć prysznic, musieliśmy poprosić o pozwolenie, pukając do drzwi. Pryszniczycy były dozwolone tylko w określonych godzinach. Wyjścia na świeże powietrze odbywały się na niewiarygodnie małym dziedzińcu, w ogóle nie przypominało to spaceru. To było przytłaczające doświadczenie i czasami czułem się, jakbym tracił zmysły. Poszedłem więc do dyrektora i powiedziałem, że dłużej nie zniosę tego miejsca. Podkreślałem, że jestem gotów zrobić wszystko, aby zostać zwolnionym. Codziennie prosiłem go o spotkania. W końcu, po dwóch miesiącach, zostałem zwolniony. Dyrektor osobiście poinformował mnie o tym, że odzyskałem wolność, i pożegnał się ze mną.

Wyjechałem do Francji tak szybko, jak tylko mogłem, przejeżdżając przez Austrię i Włochy. Jednak po przyjeździe do Francji zostałem

zatrzymany i przetrzymywany przez dwa dni, po czym odesłano mnie z powrotem do Włoch. We Włoszech doradzono mi, żebym zamiast tego pojechał do Austrii. Podczas gdy dwie osoby, które były ze mną, zdecydowały się wrócić do Austrii, ja podróżowałem z Mediolanu do Nicei, a następnie pociągiem do Paryża. W 2010 roku udałem się do prefektury w Créteil, gdzie zostałem objęty procedurą dublińską ze względu na to, że moje odciski palców zostały zarejestrowane w Polsce i innych krajach. W związku z tym musiałem czekać 18 miesięcy, zanim mogłem ubiegać się o azyl we Francji. Po wielu spotkaniach i rozmowach moja sprawa została nagle zamknięta. Podczas wyrwykowej kontroli tożsamości na ulicy zostałem aresztowany i przewieziony do aresztu śledczego w Bobigny na okres piętnastu dni. Następnie otrzymałem decyzję nakazującą ponowne odesłanie mnie do Polski. Władze próbowały wsadzić mnie do samolotu, ale odmówiłem i ostatecznie zostałem zwolniony na lotnisku.

Kiedy 18-miesięczny okres oczekiwania dobiegł końca, odwiedziłem prefekturę Bobigny, aby rozpocząć proces ubiegania się o azyl. Zostałem jednak objęty procedurą priorytetową i otrzymałem szybką odmowę od OFPRA (Francuski Urząd Ochrony Uchodźców i Bezpieczeństwowców). Złożyłem odwołanie do CNDA (Krajowego Sądu Azylowego), ale w międzyczasie zostałem ponownie zatrzymany i postawiony przed sądem w Wersalu. Tym razem próbowano deportować mnie do Rosji. Po dwóch przesłuchaniach odniosłem zwycięstwo i zostałem zwolniony. W końcu, w 2013 roku, uczestniczyłem w przesłuchaniu w CNDA wraz z moim prawnikiem, gdzie przyznano mi status uchodźcy.

**Dobre
praktyki -
mieszkalnictwo**

Zwalczanie nieformalnego charakteru mieszkalnictwa

Câlnic to dzielnica w zachodniej części rumuńskiego miasta Reșița. Mieszkańcy mieszkają tam w samodzielnie wybudowanych domach bez prawa własności i pozwolenia na budowę. W 44 domach zamieszkuje społeczność, składająca się głównie z etnicznych Romów. Rozwijała się ona przez kilka dziesięcioleci i obecnie liczy 162 osoby, z których połowa to dzieci. Obszar ten jest słabo dostępny, położony między linią kolejową a rzeką, a niektóre domy zbudowano zbyt blisko brzegu, co naraża je na ryzyko powodzi. Ponieważ domy nie mają uregulowanego statusu, nie ma w nich podstawowych mediów, w tym wody pitnej i infrastruktury kanalizacyjnej. Mieszkańcy mają tylko dwie studnie, które zbudowali sami. Spośród 44 domów tylko 14 ma legalne umowy na dostawę energii elektrycznej, podczas gdy 19 jest nieformalnie podłączonych za pomocą prowizorycznych sieci do linii elektrycznych sąsiadów, a 11 domów nie ma w ogóle dostępu do energii elektrycznej. Ponadto tylko część mieszkańców posiada stałe dowody tożsamości, w których figurują adresy inne niż ich faktyczne miejsce zamieszkania.

Brak dokumentów, takich jak dokumenty własności ziemi i dokumenty tożsamości, uniemożliwia mieszkańcom osiedli dostęp do różnych publicznych i prywatnych usług i wsparcia, takich jak świadczenia socjalne, pożyczki i umowy o pracę. Ponadto brak formalnej dokumentacji dla domów utrudnia inwestycje publiczne w infrastrukturę i udogodnienia. Według pierwszych oficjalnych danych zebranych w 2021 r. w Rumunii znajduje się ponad 390 nieformalnych osiedli, w których mieszka prawie 100 000 osób.

MKBT uruchomiło projekt formalizacji nieformalnego osiedla Câlnic, mający na celu zapewnienie mieszkańcom praw własności do ich gruntów, uzyskanie dowodów tożsamości, dostęp do usług publicznych i prywatnych oraz korzystanie z inwestycji publicznych na tym obszarze. Projekt ten stanowił pierwszą próbę uregulowania nieformalnych osiedli w Rumunii i jest wynikiem dwuletniego projektu

badawczego i przedstawicielskiego MKBT we współpracy z lokalnymi i krajowymi organizacjami pozarządowymi. Organizacje te z powodzeniem działały na rzecz stworzenia niezbędnych ram prawnych umożliwiających takie inicjatywy.

Proces planowania partycypacyjnego obejmował przeprowadzenie szczegółowej analizy społeczności i jej podziału na gospodarstwa domowe, wyjaśnienie statusu katastralnego gruntów, identyfikację zagrożeń środowiskowych i ograniczeń planistycznych, ułatwienie konsultacji i negocjacji na miejscu w celu ustalenia

granic gruntów, sporządzenie i zatwierdzenie strefowego planu urbanistycznego (przy wsparciu firmy urbanistycznej) oraz wyjaśnienie procedur prawnych urzędnikom gminy (która jest właścicielem gruntów) w celu przyznania praw własności rodzinom mieszkającym na tym obszarze. Projekt zatytułowany „Nie mam dokumentów, więc nie istnieję: innowacyjny model interwencji partycypacyjnej w nieformalnych osiedlach” jest prowadzony przez organizację pozarządową Make Better i wspierany przez gminę Reșita oraz Fundację Humanitas Pro Deo, lokalną organizację pozarządową o dużym doświadczeniu w pracy z ubogimi rodzinami w Câlnic.

Projekt, który w momencie publikacji niniejszego raportu nadal był w realizacji, ułatwi również inwestycje publiczne na tym obszarze. Inwestycje te obejmą rozbudowę mediów, modernizację dróg, budowę mostu w celu poprawy łączności z resztą miasta oraz budowę wałów przeciwpowodziowych. Ta wzorowa praktyka wzbudziła duże zainteresowanie ze strony innych władz lokalnych i krajowych podmiotów rządowych, które chciałyby powtórzyć ten proces w innych społecznościach w całym kraju.

Strona internetowa: <https://locuireinformala.ro/> i www.mkbt.ro

Klucz do sukcesu

- **Ścisła współpraca z całą społecznością lokalną**, w tym gospodarstwami domowymi, poprzez indywidualne interakcje i ułatwioną negocjację na poziomie ulic i społeczności, w celu opracowania i uzgodnienia planu wytyczenia granic działek.
- **Zapewnienie aktywnego udziału władz lokalnych w tym procesie** i formalne przypisanie im odpowiedzialności za spełnienie wszystkich niezbędnych wymogów proceduralnych.
- **Zachęcanie do aktywnego zaangażowania** i wspieranie w trakcie całego procesu dobrej współpracy między przedstawicielami różnych wydziałów i służb w gminie, takich jak Wydział Urbanistyki, Wydział Pomocy Społecznej, Wydział Podatkowy, lokalna policja i inne odpowiednie podmioty.
- **Zaangażowanie zespołu prawników specjalizujących się w planowaniu i budownictwie**, a także studentów studiów podyplomowych z zakresu prawa urbanistycznego z Uniwersytetu w Bukareszcie, w celu zapewnienia ekspertyzy prawnej i perspektywy odpowiednich procedur prawnych, ograniczeń i rozwiązań, które umożliwią rodzinom zamieszkującym ten obszar uzyskanie prawa własności do swoich działek.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Uporządkowanie nieformalnych dzielnic** często napotyka złożone problemy oraz problemy związane z sąsiedztwem, ponieważ często znajdują się one w obszarach narażonych na klęski żywiołowe lub sąsiadują ze strefami ochrony niebezpiecznej infrastruktury. W rezultacie proces regulacji planowania staje się wysoce biurokratyczny, wymaga licznych zezwoleń i długich terminów. W związku z tym projekty te wymagają wydłużonych harmonogramów, które często przekraczają typowy czas trwania dozwolony przez organy finansujące i są narażone na przeszkody administracyjne.
- **Odwrócone procesy planowania urbanistycznego** tego rodzaju są mniej atrakcyjne dla firm zajmujących się planowaniem przestrzennym, ponieważ wymagają szczególnej otwartości, braku dyskryminacji i dużej cierpliwości podczas pracy w zmarginalizowanych społecznościach. Ponadto wymagają one znacznie dłuższych okresów na konsultacje społeczne.
- **Należy zauważyć, że nie wszystkie gospodarstwa domowe w danej społeczności zajmują działki**, które mogą być prawnie przyznane rodzinom w oparciu o różne formy własności. Na przykład domy położone zbyt blisko brzegu rzeki lub linii kolejowej mogą zagrażać bezpieczeństwu, a rodziny zamieszkujące te obszary mogą nie otrzymać formalnych praw do gruntu, co może prowadzić do napięć w społeczności i strachu przed eksmisją.

Warunki wykonalności

- **Dogłębne zrozumienie ram prawnych** dotyczących praw własności i planowania urbanistycznego ma kluczowe znaczenie dla skutecznego rozwiązania tej sytuacji.
- **Dla powodzenia projektu niezbędny jest aktywny udział** i zaangażowanie władz lokalnych.
- **Rozwiązania i procedury administracyjne powinny być dostosowane do wyjątkowych okoliczności** każdej osoby lub gospodarstwa domowego w ramach społeczności.

Współdzielony dom „Refugio”

Koncepcja projektu Refugio w Berlinie zrodziła się z doświadczeń Svena Lagera i Elke Naters, niemieckiej pary pisarzy i aktywistów, którzy pracowali w RPA w 2010 roku. Ich wizją było stworzenie środowiska mieszkalnego, w którym osoby z różnych środowisk, w tym migranci, mogłyby współistnieć z obywatelami Niemiec i innych krajów UE borykającymi się z niestabilnymi warunkami mieszkaniowymi. Refugio ma na celu wspieranie nie tylko wspólnych warunków życia, ale także komunikacji, współpracy i zrównoważonego rozwoju w ramach społeczności. Organizacja Berliner Stadtmission zainicjowała projekt Refugio w 2015 roku, wykorzystując budynek zbudowany przez Stadtmission w 1913 roku.

Beneficjenci zamieszkują na trzech spośród sześciu pięter budynku Refugio zlokalizowanego w tętniącej życiem berlińskiej dzielnicy Neukölln. Na każdym piętrze znajduje się od ośmiu do jedenastu pokoi z łazienkami, a także wspólna kuchnia i pralnia. W domu mieszka łącznie około czterdziestu osób, a każdy członek aktywnie przyczynia się do wsparcia i rozwoju społeczności. Wolontariat, taki jak praca w kawiarni, i codzienne zadania, takie jak sprzątnięcie wspólnych przestrzeni, są integralną częścią życia społecznego. Wytyczne dotyczące wspólnego życia są określone w umowie, która obejmuje przede wszystkim minimalne zaangażowanie w wolontariat społeczny w wymiarze czterech godzin tygodniowo. Pomimo, że mieszkańcy płacą czynsz, stawki są niższe niż obowiązujące ceny rynkowe.

Przyjęcie do społeczności Refugio opiera się na szerokich kryteriach. Głównymi czynnikami brany pod uwagę są potrzeba schronienia kandydatki lub kandydata (w tym osób ubiegających się o azyl, miejscowych lub Europejczyków w niepewnej sytuacji) oraz jego/jej zaangażowanie społeczne. Przedstawiciele każdego z pięter przeprowadzają rozmowy z kandydatami i podejmują decyzje o ich przyjęciu do społeczności w drodze głosowania. Ponadto w pomieszczeniach budynku na pierwszych dwóch piętrach mieszczą się organizacje pozarządowe i organizacje migrantów, takie jak „Give Something Back To Berlin” (w tym „Open Music School”), „Querstadtein”, „Stadtteil Mütter in Kreuzberg”, „Bikeygees e.V.”, „Rückenwind” i „Kreuzbergprojekt”. Niektóre z tych inicjatyw powstały przy aktywnym zaangażowaniu mieszkańców Refugio lub są przez nich obecnie realizowane.

Strona internetowa: <https://refugio.berlin/>

Klucz do sukcesu

• **Inicjatorzy Share House Refugio mieszkali wcześniej w tej społeczności** przez kilka miesięcy, co doprowadziło do powstania tej oddolnej inicjatywy. Brak formalnej hierarchii przyciągnął darczyńców, wolontariuszy i kolejnych mieszkańców, którzy zaangażowali się we wspólne życie i pracę nad projektem. Mały zespół od początku projektu organizował ciągłe, intensywne burze mózgów, opierając się na podejściu uczenia się poprzez działanie w ramach nowego kontekstu.

• **Stosunek nowo przybyłych do miejscowych w społeczności** Refugio wynosi około 50:50, chociaż liczba ta może się różnić i nie wynika z żadnych konkretnych kryteriów ani ograniczeń biurokratycznych. To zróżnicowane środowisko sprzyja dwustronnej wymianie kulturowej i ułatwia integrację nowo przybyłych z przyjmującą ich społecznością. Wspólne przestrzenie, w szczególności kuchnie, odgrywają kluczową rolę w realizacji wizji projektu integracji „nowych Berlińczyków” z Refugio i szerszą społecznością.

• **Lokalni mieszkańcy Niemiec mieszkający w Refugio** wraz z zespołem Stadtmission, służą jako nieformalni pracownicy socjalni, pomagając innym współlokatorom w konsultacjach, tłumaczeniach, dokumentacji usług socjalnych, rozmowach telefo-

nicznych i nie tylko. Podział na pracę i wolontariat w Refugio przyczyniają się do szybkiej integracji zawodowej i edukacyjnej członków społeczności, odróżniając ją od ośrodków zakwaterowania dla osób ubiegających się o azyl, w których osoby często wchodzą na rynek pracy lub podejmują studia na późnym etapie.

• **Dobór współlokatorów w Refugio uwzględnia ich pochodzenie**, sytuację życiową i poziom zaangażowania społecznego, w wyniku czego społeczność jest zróżnicowana pod względem płci, migracji i wcześniejszego miejsca zamieszkania. Podejście to ma na celu ograniczenie konfliktów między członkami społeczności. Co więcej, publiczna kawiarnia Refugio na parterze służy jako miejsce spotkań sprzyjające socjalizacji i wymianie kulturalnej między mieszkańcami i sąsiedztwem, co stanowi poszerzenie idei interakcji kulturalnych i społecznych poza samym Share House.

• **Podstawowa różnica między Refugio a innymi projektami z udziałem migrantów** i osób ubiegających się o azyl polega na intensywnych codziennych praktykach integracyjnych i ścisłej komunikacji na różnych poziomach, w tym w społeczności, interakcjach lokalnych / społecznych i zaangażowaniu w społeczność przyjmującą.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Początkowo długość pobytu w Refugio była ograniczona do 18 miesięcy**, ponieważ uznano, że jest to czas niezbędny do integracji, nauki języka, budowania kompetencji społecznych i nawiązywania kontaktów. Polityka ta została jednak później zmieniona ze względu na trudną sytuację mieszkaniową w Berlinie. Obecnie członkowie społeczności mogą pozostać tak długo, jak tego potrzebują, zazwyczaj do czasu znalezienia nowego stałego miejsca zamieszkania.
- **W celu zapewnienia stabilności finansowej i wsparcia projektu**, zespół Refugio aktywnie poszukiwał źródeł dochodu od 2017 roku. W ten sposób powstała profesjonalna agencja eventowa wynajmująca sale na różne wydarzenia, takie jak konferencje, seminaria, warsztaty, wesela i spotkania polityczne.
- **Wraz z odejściem inicjatorów projektu z Refugio, potrzebne były nowe zachęty**, aby utrzymać motywację mieszkańców. Ważnym wyzwaniem stało się podtrzymanie zaangażowania mieszkańców w projekt. Zespół Refugio nie egzekwuje jednak od mieszkańców składek na cele społeczne.
- **Pomimo tego, że mieszkańcy mają swobodę wyboru swoich współlokatorów**, czasami mogą pojawić się wyzwania wynikające z różnego postrzegania zasad społeczności i indywidualnych stylów komunikacji. Kwestie te niekoniecznie są związane z uwarunkowaniami kulturowymi lub pochodzeniem, ale są raczej unikalne dla każdej osoby.
- **Aby promować trwałość projektu i ułatwić wymianę kulturową**, Refugio stworzyło możliwość udziału wolontariuszy z całego świata. Wolontariusze ci mogą wnieść swój wkład, pracując w Cafe Refugio lub pomagając podczas wydarzeń publicznych.

Warunki wykonalności

- Po pierwsze, potrzebne są zasoby ludzkie i finansowe: grupa zmotywowanych osób, które wierzą w ideę projektu oraz wsparcie z zewnątrz, w tym darczyńcy konieczni, aby projekt się utrzymał.
- Dla realizacji projektu wymagany jest lokal mieszkalny i komunalny, najlepiej kompletny dom lub lokal z niezbędnymi warunkami do życia prywatnego i publicznego oraz działalności.
- Współpraca i wolontariat mieszkańców Refugio przyczyniają się do zachowania stabilności finansowej i trwałości projektu.
- Ważne jest również wsparcie ze strony innych organizacji pozarządowych, które wynajmują pomieszczenia w domu (o charakterze finansowym, w zakresie zasobów ludzkich itp.).

Francja

Wsparcie społeczno- -prawne dla społeczności squatersów

Migranci okupują nieużywaną fabrykę w Pantin od 2011 roku, nie posiadając do tego żadnego tytułu prawnego. Ich sytuacja administracyjna jest zróżnicowana: osoby ubiegające się o azyl, o przyznanym statusie uchodźcy, osoby, których

wnioski o azyl zostały odrzucone oraz osoby w trakcie procedury. Początkowo w squacie mieszkało około 25 osób, głównie samotnych mężczyzn i jedna para.

Habitat-Cité podjął różne działania wspólnie z mieszkańcami squatu, w tym konsultacje w celu poprawy bezpieczeństwa i warunków życia, przeprowadzenie niezbędnych prac (niektóre spośród których zostały wykonane przez samych mieszkańców), zapewnienie indywidualnego wsparcia w zakresie wniosków o azyl, zakwaterowania, dostępu do opieki zdrowotnej i procedur poszukiwania pracy, a także skontaktowanie z prawnikiem w celu uzyskania opóźnień w eksmisji. W 2016 r. gmina Pantin zakupiła działkę i tolerowała mieszkańców, oferując pomoc w projektach przekwaterowania, stopniowo zamykając pokoje w miarę opuszczania ich przez mieszkańców, z zamiarem zmniejszenia ich liczby. Pojawiło się jednak kilka trudności: niektórzy

lokatorzy nie mogli zostać przekwaterowani ze względu na swój status administracyjny i chociaż lokatorzy chętnie godzili się na zamykanie pokoi, wykazywali oni solidarność zimą – chętnie przyjmowali wtedy nowych towarzyszy bez dachu nad głową. Habitat-Cité poprosił o zamianę nieruchomości, aby lokatorzy mogli mieszkać gdzie indziej bez ingerencji urzędu miasta, ale propozycja ta została odrzucona.

Po zaobserwowaniu nowych lokatorów w squacie, gmina Pantin podjęła kroki w celu ich eksmisji w 2018 roku. Mieszkańcy okupujący budynek jednak czterykrotnie skutecznie bronili swojej pozycji. W 2018 r. sąd administracyjny stwierdził brak swojej jurysdykcji dla tego rodzaju procedury. W 2019 r. mieszkańcom przyznano 6-miesięczny okres przejściowy. W 2020 i 2021 r. ich prawnik złożył wnioski do sędziego egzekucyjnego o dodatkowe moratorium o długości 6 miesięcy. Terminy te zapewniły mieszkańcom stabilne miejsce do życia i znacznie ułatwiły udzielenie im wsparcia społeczno-prawnego. W ostatnich latach siedem osób uzyskało status uchodźcy, jedna osoba uzyskała zezwolenie na pobyt, trzy osoby zapewniły sobie mieszkania socjalne, a kilka innych znalazło zakwaterowanie w sektorze prywatnym po znalezieniu zatrudnienia.

Krótki film (17'): <https://www.youtube.com/watch?v=VmSRIGcoJ9A&t=50s>

Klucz do sukcesu

- **Zespół Habitat-Cité tłumaczy protokoły ze spotkań** na języki zrozumiałe dla mieszkańców.
- **Spotkania z mieszkańcami odbywają się w squacie**, dzięki czemu łatwiej jest im uczestniczyć.
- **Wysiłki na rzecz poprawy środków bezpieczeństwa** i udoskonalenia procedur prowadzących do znalezienia zakwaterowania zaowocowały uzyskaniem od sądu opóźnień w eksmisji.
- **Stabilizacja sytuacji w squacie zapobiegła utracie dokumentów administracyjnych mieszkańców** i ułatwiła zakończenie procedur prawnych, prowadząc do uzyskania statusu prawnego i możliwości ponownego zamieszkania.
- **Wdrożenie różnych działań w squacie, takich jak wsparcie prawne**, procedury administracyjne, kursy językowe i badania przesiewowe, umożliwiła zaangażowanie wszystkich mieszkańców i przyczynia się do ich ponownego włączenia w różne działania.
- **Mieszkańcy aktywnie bronili swoich praw**, odwiedzając kancelarię adwokacką i uczestnicząc w rozprawach sądowych.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Tylko część mieszkańców uczestniczy w spotkaniach z Habitat-Cité**, co skutkuje ograniczonym obiegiem informacji.
- **Wysiłki mające na celu poprawę warunków życia** mogą służyć jako sposób na ponowne zaangażowanie mieszkańców, ale należy zainteresować ich udziałem w takich wysiłkach. Należy pamiętać, że niektóre zadania, takie jak prace przy instalacji elektrycznej, są niebezpieczne i powinny być wykonywane przez wykwalifikowanego elektryka.
- **Rada Miasta odmówiła udziału przedstawicieli mieszkańców w spotkaniach z organizacją pozarządową**, co uniemożliwiło nawiązanie bezpośrednich relacji między Radą Miasta a mieszkańcami i doprowadziło do nieporozumień.
- **Rada Miasta chciała mieć kontrolę nad liczbą i tożsamością mieszkańców squatu**. Ponieważ jednak nie była w stanie zapewnić alternatywnego miejsca zamieszkania, nie udało się zrealizować tego zamiaru.
- **Gdy mieszkańcy opuszczają squat po znalezieniu zakwaterowania lub zatrudnienia** w innym miejscu, przybywają nowe osoby, co daje poczucie, że jest to syzyfowa praca. Ustanowienie tej samej dynamiki z nowymi najemcami nie zawsze jest łatwe, ponieważ nie są oni świadomi historii współpracy między organizacją a poprzednimi najemcami.
- **Samoorganizacja mieszkańców powinna wynikać z ich inicjatywy**, a nie być narzucana z zewnątrz.

Warunki wykonalności

- **Ramy prawne mają kluczowe znaczenie dla zapobiegania eksmisjom** bez zapewnienia alternatywnych miejsc zamieszkania. Przed 2018 r. nikt we Francji nie mógł zostać eksmitowany bez decyzji sądu. Jednak wskutek ustawy ASAP uchwalonej 8 grudnia 2020 r. eksmisja może być teraz zarządzana przez prefekta bez decyzji sądu. Niemniej jednak organizacje pozarządowe nadal mają do dyspozycji szereg narzędzi prawnych.
- **Nawiązanie skutecznej komunikacji z mieszkańcami**, zwłaszcza gdy mają oni ograniczoną znajomość języka krajowego.
- **Znajomość przepisów dotyczących cudzoziemców** i procedur administracyjnych / prawnych.
- **Przydzielenie znacznych zasobów ludzkich do projektu** w celu zapewnienia spójnego monitorowania mieszkańców i zbudowania podstaw zaufania.

Włochy

Tymczasowy zbiorowy ośrodek mieszkalny La Salette

Projekt, znany jako „Residenza Collettiva Transitoria La Salette”, jest realizowany wspólnym wysiłkiem społeczeństwa obywatelskiego i lokalnej parafii. Znajduje się w budynku przy via Madonna della Salette 12, który jest własnością włoskiej prowincji Misjonarzy Nostra Signora de La Salette. Pierwotnie był on zaprojektowany jako szkoła z internatem, a później służył jako rezydencja dla osób starszych,

zanim został zamknięty w 2008 roku. W 2014 roku około 90 uchodźców, z których większość uczestniczyła w programach przyjmowania i integracji podczas fali migracyjnej w 2011 roku, opuściło budynek.

W 2014 r. Diecezja Turyńska, Duszpasterstwo Migrantów (Pastorale Migranti), Caritas Diecezjalna (Caritas Diocesana), wraz z właścicielami budynku, samymi squattersami, wolontariuszami z Komitetu Solidarności z Uchodźcami i Migrantami, Cooperativa Orso i ekspertami z „Luoghi Possibili”, uruchomili wspólnie złożony i kompleksowy program interwencyjny. Celem było przekształcenie nieformalnego i nielegalnego zajęcia budynku w zintegrowane rozwiązanie społeczne. Celem programu było osiągnięcie następujących celów:

- Stopniowe uregulowanie warunków mieszkaniowych poprzez wspólne podejmowanie decyzji.

- Wspieranie ścieżek samookreślenia mieszkańców, zapewnienie stabilnej i przystępnej cenowo przestrzeni życiowej bez z góry określonych ograniczeń czasowych.
- Poprawa warunków mieszkaniowych poprzez przebudowę nieruchomości.
- Ustanowienie nowego przejściowego i zarządzanego wspólnie rozwiązania mieszkaniowego specjalnie dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji.
- Od drugiej połowy 2015 r. interwencja była nakierowana na trzy główne obszary, koncentrując się na ułatwieniu przejścia od nieformalnego i nielegalnego osiedla do formalnego i legalnego rozwiązania mieszkaniowego:
- Doposażenie budynku w celu spełnienia nowych wymogów i standardów.
- Zapewnienie wsparcia społecznego mieszkańcom, w tym pomoc w zakresie zatrudnienia, kwestii prawnych, zadań administracyjnych, opieki zdrowotnej i innych.
- Ustanowienie partycypacyjnych i odpowiedzialnych form wspólnego życia.

Początkowo wspólny aspekt życia był wspierany przez trzy „rytuały”: spotkania na każdym piętrze, spotkania koordynacyjne między piętrami i zgromadzenia ogólne. Praktyki te zapewniały inkluzywność, promowały wymianę idei i ułatwiały wspólne podejmowanie decyzji. Następnie wprowadzono pewne modyfikacje i utworzono „Komitet współzarządzający”. W skład komitetu wchodzi przedstawiciele każdego piętra, pracownicy socjalni, eksperci ds. procesów partycypacyjnych oraz jeden wolontariusz z Komitetu Solidarności z Uchodźcami i Migrantami.

W procesie partycypacyjnym z udziałem samych mieszkańców opracowano zestaw zasad. Zarówno nowi, jak i obecni lokatorzy są zobowiązani do ich przestrzegania, na co wyrażają zgodę podpisując „pakt zamieszkania”. Pakt opiera się na trzech filarach: zasadach harmonijnego współistnienia, wspólnej odpowiedzialności za przestrzeń prywatną i wspólną oraz symbolicznej miesięcznej składce od każdego mieszkańca na częściowe pokrycie kosztów mieszkaniowych.

Opis celów i obszarów działania

Wsparcie promujące niezależność: Obejmuje pomoc mieszkańcom w znalezieniu nowego miejsca zamieszkania, zapewnienie wsparcia i wskazówek osobom opuszczającym wspólny budynek oraz zapewnienie trwałości ich nowych miejsc zamieszkania.

Życie oparte na współdzieleniu i współpracy: Celem jest promowanie odpowiedzialnego i solidarnego modelu życia w kontekście kolektywnym. Obejmuje on promowanie wspólnego zamieszkiwania wśród osób o różnej podatności na zagrożenia.

Dobrostan społeczny w przygotowaniu do autonomii: Tworzenie środowiska, które pielęgnuje pozytywne relacje i warunki społeczne, umożliwiając mieszkańcom osiągnięcie umiejętności i zasobów niezbędnych do samodzielnego życia, jednocześnie zapobiegając komplikacjom prawnym, zdrowotnym i psychologicznym.

Strona internetowa : <https://www.cooperativaorso.it/prodotti/la-salette/>

Artykuł autorstwa Laury Ferrero : <https://radicalhousingjournal.org/2020/gaining-regaining-housing-stability-through-collective-action/>

Klucz do sukcesu

• **Rezydencja zbiorowa La Salette nie tylko zaspokaja potrzeby mieszkaniowe**, ale także zapewnia godne i przystępne cenowo rozwiązanie dla osób zmarginalizowanych, dotkniętych trudnymi warunkami pracy i ekonomicznymi w społeczeństwie (takimi jak praca sezonowa, praca nieformalna, szara strefa, brak stałego miejsca pracy itp.)

Mieszkańcom oferuje się legalny i bezpieczny pobyt tymczasowy, zapewniając im stabilność w realizacji ich celów życiowych, zarówno w zakresie edukacji, pracy, jak i rodziny.

• **Istnieje możliwość uzyskania statusu rezydenta.**

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Fundraising jest nie zawsze łatwym zadaniem.**
- **Zarządzanie miejscem zamieszkania** może stanowić wyzwanie i wymaga znacznej ilości pracy, która musi spełnić określone wymogi administracyjne.
- **Określenie formy prawnej zarządzania obiektem mieszkalnym** i społecznością go zamieszkującą.
- **Odpowiedzialność cywilna mieszkańców** może być przeszkodą w wielu aspektach.

Warunki wykonalności

- **Posiadanie początkowego potencjału ekonomicznego** w celu przeprowadzenia renowacji i modernizacji energetycznej nieruchomości.
- **Stworzenie multidyscyplinarnego zespołu**, torującego drogę dla nowego rozwiązania w zakresie mieszkalnictwa.
- **Współpraca z profesjonalistami**, architektami, którzy poruszają się w zawołałościach regulacyjnych

prawa miejskiego, regionalnego i krajowego, zdołali sformalizować miejsce zamieszkania.

• **Poleganie na corocznym finansowaniu mediów, konserwacji i personelu** przez organizację pozarządową lub inną instytucję.

• **Właściciel budynku powinien zgodzić się na ten projekt mieszkaniowy.**

Tymczasowe schronisko nocne Odesa

Osoby bezdomne borykają się ze złożonymi potrzebami, a ich głos jest często niesłyszany. Ich brak domu jest skorelowany z brakiem bezpieczeństwa fizycznego, brakiem dokumentów tożsamości, problemami zdrowotnymi, ograniczonym wykształceniem i brakiem dostępu do rynku pracy. Liczba łóżek w schroniskach w Bukareszcie nie zaspokaja istniejących potrzeb. Co więcej, zimą populacja bezdomnych w stolicy wzrasta, ponieważ z powodu braku specjalistycznych usług i podstawowych zasobów umożliwiających przeżycie w sąsiednich regionach pojawiają się tu dodatkowe osoby. Jakość zakwaterowania w schroniskach publicznych jest bardzo niska, a beneficjenci skarżą się na brud, przemoc, kradzieże i przeludnienie.

Po rozpoczęciu wojny w Ukrainie i napływie uchodźców przez wschodnie granice Rumunii, Carusel, gmina Bukareszt oraz Wydział Socjologii i Pomocy Społecznej Uniwersytetu w Bukareszcie postanowiły współpracować przy przekształceniu schroniska w centrum recepcji uchodźców. Od marca 2022 r. przebywają tu uchodźcy. Przyjmowane osoby mają dostęp do pomocy medycznej, zajęć dla dzieci i grupowych sesji rekreacyjnych dla kobiet. Otrzymują one między innymi wsparcie w znalezieniu zatrudnienia, uzyskaniu tymczasowych dokumentów tożsamości, wiz, dokumentów prawnych i zalegalizowanych tłumaczeń. Początkowo osoby objęte procedurą tymczasową nie pozostawały tam dłużej niż kilka nocy, ale później obiekt stał się przestrze-

nią mieszkalną. Gdy miejsce to zaczęło spełniać rolę ośrodka dla uchodźców, zaadaptowano je do potrzeb mieszkańców, dodano plac zabaw dla dzieci i zieloną przestrzeń do relaksu, utworzono gabinety lekarskie i psychologiczne oraz zapewniono w pełni wyposażoną kuchnię, taras i prywatną przestrzeń przeznaczoną dla kobiet.

W 2016 r. organizacja pozarządowa Carusel uruchomiła w Bukareszcie tymczasowy ośrodek udzielający schronienia w okresie zimowym, zaprojektowany w celu zaspokojenia szczególnych potrzeb tej wrażliwej populacji. Początkowo schronisko to działało w hostelu, który nabyła organizacja pozarządowa Carusel. Później, dzięki partnerstwu z Generalną Dyрекcją Pomocy Społecznej Gminy Bukareszt (GDSAMB), schronisko mogło działać nadal dzięki przestrzeni mieszkalnej zbudowanej z modułowych kontenerów. Metodologia Carusel nadaje priorytet bezpieczeństwu beneficjentów, w szczególności kobiet. Schronisko jest przykładem dobrych praktyk dzięki włączeniu innych aspektów takich jak

czystość, zapewnienie żywności, pomocy społecznej i opieki lekarskiej. Infrastrukturę zapewnia GDSAMB, a organizacja finansuje usługi poprzez zbiórki i kampanie wolontariackie.

To modułowe miejsce schronienia zostało stworzone specjalnie, aby zapewnić niezbędną ilość miejsca względnie dużej liczbie osób zgłaszających się po pomoc. Osoby korzystające z tej pomocy mogą liczyć na długookresową opiekę i towarzyszenie, dzięki czemu czują się bezpiecznie wszystkich etapach: przyjęcia, rejestracji, zabezpieczenia rzeczy, zapewnienia warunków sanitarnych, posiłków, przydzielania pokoi i łóżek itd. Jest to możliwe dzięki zaangażowaniu licznych wolontariuszy i studentów Wydziału Socjologii i Pracy Socjalnej, odbywających praktyki w Carusel.

Beneficjenci są przyjmowani na zasadzie „kto pierwszy ten lepszy”. Przyjęcie nie jest uzależnione od okazania dokumentów tożsamości, skierowań lub dowodu wcześniejszego meldunku w Bukareszcie. Schronisko udziela pomocy różnym podgrupom beneficjentów, takim jak społeczność romska, osoby LGBTQ+, osoby z HIV i z lekką niepełnosprawnością. Przewidziano również specjalne miejsca dla zwierząt domowych beneficjentów. W schronisku obowiązują surowe zasady i system stopniowych sankcji, które w skrajnych przypadkach mogą prowadzić do zakazu wstępu.

Carusel aktywnie angażuje się w podnoszenie świadomości społecznej na temat trudnej sytuacji osób bezdomnych i zachęca firmy i osoby prywatne do przekazywania darowizn na wsparcie schroniska.

Strona internetowa: <https://carusel.org/>

Klucz do sukcesu

- **Podejście skoncentrowane na ludziach:** Zespół Carusel bierze pod uwagę specyficzne potrzeby poszczególnych osób, zarówno psychologiczne (takie jak potrzeba spokoju, bezpieczeństwa, niezależności, bycia wysłuchanym i szanowanym), jak i fizyczne (zapewnienie wymaganych darowizn i podstawowych leków na przeziębienia, wirusy, skaleczenia, a także niezbędnej opieki medycznej, obejmującej np. opatrzenie ran). Ośrodek oferuje również specjalistyczne usługi fryzjerskie w celu zapewnienia dobrego samopoczucia psychicz-

nego i fizycznego osobom, które mogą czuć się zaniedbane lub lekceważone przez społeczeństwo.

- **Duży nacisk kładzie się na skuteczną komunikację,** a zespół schroniska regularnie przypomina beneficjentom o zasadach działania i szczegółowo je wyjaśnia.

- **Menu jest stale dostosowywane do różnych wymagań dietetycznych:** oferowane są opcje dla osób poszczących, wegetarian lub z problemami stomatologicznymi.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Gdy schronisko funkcjonowało głównie jako schronisko nocne**, celowo ograniczono aktywność towarzyską, aby zapewnić wystarczająco dużo czasu na odpoczynek.
- **Ze względu na tymczasowy charakter oferowanej pomocy**, rano beneficjenci musieli opuścić lokal, aby ułatwić codzienne odkażanie przestrzeni. Ponadto schronisko było zamykane w sezonie wiosennym, co powodowało tymczasowe zawieszenie oferowanych świadczeń (zanim obiekt zaczął funkcjonować jako ośrodek recepcyjny dla uchodźców).
- **Schronisko działa dzięki pomocy wolontariuszy**, którzy są koordynowani przez pracowników Carusel, którzy zazwyczaj pracują w ramach innych programów organizacji.

Warunki wykonalności

- **Silna motywacja** do prowadzenia takiej działalności.
- **Jasne i ściśle egzekwowane procedury pracy**.
- **Staranny dobór wolontariuszy**, co zmniejsza ryzyko negatywnego nastawienia do beneficjentów.

Wsparcie gminy dla społeczności squattersów

Latem 2011 roku około 200 osób mieszkających w squacie w pustej fabryce w Montreuil zostało eksmitowanych. Byli to migranci nieposiadający dokumentów, w tym osoby, których wnioski o azyl zostały odrzucone lub które nigdy nie uzyskały pozwolenia na pobyt, mimo że przebywają we Francji od ponad 10 lat. Wiele z nich pracowało nielegalnie w branży budowlanej i gastronomicznej. Po miesiącach życia na ulicy lub na stadionie, przenieśli się do nowego squatu w Montreuil o powierzchni 1307 m², który wcześniej był warsztatem ślusarskim. Miasto Montreuil zapewnia lokatorom wsparcie socjalne i zawiera z nimi umowę na czas określony, odnawianą co cztery lata. Następnie miasto wpisało tę lokalizację na listę schronisk dla migrantów, podobnie jak inne schroniska w okolicy.

Po wejściu do budynku przeprowadzono ocenę niehigienicznych warunków, co doprowadziło do poprawy bezpieczeństwa, izolacji i renowacji urządzeń sanitarnych. W 2015 r. przeprowadzono dodatkowe istotne prace w celu wyposażenia i ocieplenia pokoi i stanowisk noclegowych, a także regularną konserwację, aby zapobiec szybkiemu pogorszeniu się stanu budynku. Renowacja z 2015 roku została częściowo sfinansowana przez fundację oraz darowizny od lokatorów i okolicznych

mieszkańców. W roku 2011 lokatorzy założyli organizację pozarządową zrzeszającą zarówno squattersów jak i osoby je wspierające. Wspólnie wdrożono wewnętrzne zasady regulujące życie społeczności i organizowano wydarzenia sąsiedzkie jak wyprzedaże garażowe, otwierając jednocześnie wydarzenia w squacie dla szerszej społeczności.

Miasto Montreuil wspiera mieszkańców w ich staraniach o uregulowanie statusu biorąc pod uwagę, że niektórzy z nich przebywają we Francji od ponad 20 lat. W 2019 r. miasto wystosowało pismo do prefektury, a następnie umówiło się na spotkanie. Podejście prefektury polega na indywidualnym uregulowaniu statusu poszczególnych osób, zamiast wszystkich na raz. W maju 2020 r. miasto Montreuil wysłało drugie pismo do prefektury, które pozostało bez odpowiedzi. Począwszy od sierpnia 2020 r. miasto zaczęło sporządzać coroczną oficjalną listę mieszkańców, aby wykazać ich obecność na tym terytorium, co jest kluczowym elementem procesu uregulowania ich statusu.

Klucz do sukcesu

- **Mieszkańcy nawiązali otwarte relacje z sąsiedztwem**, zdobywając wsparcie sympatyków i sąsiadów. Szybkie wsparcie ze strony społeczeństwa obywatelskiego skłoniło władze miasta Montreuil do poparcia nielegalnych lokatorów.
- **Gmina Montreuil zobowiązała się, że zapewni lokatorom nie tylko miejsce do życia**, ale także wkład finansowy na remonty oraz wsparcie społeczne i administracyjne.
- **Mieszkańcy założyli organizację pozarządową** i aktywnie zmobilizowali się do zarządzania nią. Organizacja ta zapewnia im status prawny i reprezentację przed instytucjami takimi jak gmina i prefektura. Umożliwia im zbieranie deklaracji członkostwa, darowizn i interakcję z sieciami wsparcia.
- **Zbiorowym życiem w squacie rządzą wewnętrzne zasady**, których przestrzegają wszyscy mieszkańcy. Naruszenie tych zasad skutkuje grzywnami płatnymi na rzecz organizacji najemców.
- **Dzięki funduszom zebranych przez ich organizację**, squat został zabezpieczony i odnowiony, a zarządzaniem projektem zajęły się dwie wyspecjalizowane organizacje: Habitats Solidaires i Fundacja Architektów Ratunkowych.
- **Aby pomóc mieszkańcom niedysponującym środkami finansowymi**, wdrożono system solidarności, w ramach którego wnoszą oni tylko część opłat.
- **Organizacja pozarządowa złożona z imigrantek** zawarła umowę z mieszkańcami, świadcząc codzienne usługi gotowania w squacie za mniej niż 2 euro. Taki układ pozwala mieszkańcom korzystać z niedrogiego wyżywienia, podczas gdy kobiety mogą zarabiać dzięki swojej pracy. Ponadto osoby spoza squatu mogą spożywać tam posiłki.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Regularne remonty są przeprowadzane przy użyciu ponownie wykorzystywanych elementów**, które mają ograniczoną żywotność ze względu na ich jakość i intensywne użytkowanie pomieszczeń przez dużą liczbę mieszkańców.
- **Nieemożność uzyskania uregulowania statusu od prefektury** skutkuje brakiem dostępu do legalnego zatrudnienia lub wynajmu prywatnych kwater. W rezultacie squat funkcjonuje nadal.
- **Aby wesprzeć ewentualną regulację statusu mieszkańców**, gmina podjęła decyzję o stworzeniu oficjalnej aktualizowanej corocznie listy lokatorów, służącej jako dowód ich zamieszkiwania na tym terenie.

Warunki wykonalności

▪ **Silna wola polityczna miasta**, które zgadza się zaoferować nieużywaną przestrzeń, podpisać umowę najmu na czas określony i zobowiązać się w dłuższej perspektywie do przestrzegania procedur administracyjnych najemców.

▪ **Zdolność mieszkańców do wewnętrznej organizacji i zapewnienia życia społecznego**, w szczególności dzięki zarządzaniu przez organizację mieszkańców.

▪ **Obecność ekosystemu zapewniającego pomoc**, składającego się z sympatyków, sąsiadów i organizacji specjalizujących się we wsparciu społecznym i rehabilitacji.

HISTORIE MIGRANTÓW:

Maria z Rumunii

Mam pięcioro dzieci i mieszkamy w tym domu w Câlnic, który pierwotnie należał do rodziców mojego męża. Cóż, właściwie to nie jesteśmy małżeństwem, ale to mężczyzna, z którym mieszkam. Przeprowadziłam się tutaj 19 lat temu, aby być z nim. Jednak w tym czasie okresowo przebywał w więzieniu...

Niestety, w tym domu nie mamy elektryczności. Korzystamy z kabla podłączonego do sieci mojego sąsiada, ale umowa nie jest na moje nazwisko. Powodem jest to, że nie mam dowodu osobistego zarejestrowanego pod tym adresem. Brakuje mi niezbędnych dokumentów dotyczących tego domu.

Cała piątka moich dzieci uczęszcza do szkoły, z wyjątkiem najmłodszego, które ma zaledwie 2 lata. Autobus, który dowozi ich do szkoły, zatrzymuje się po drugiej stronie rzeki. Często muszą chodzić po błocie, gdy pada deszcz, a tutaj robi się bardzo brudno. Spodnie dzieci brudzą się, a chodzenie do szkoły w takim stanie nie jest dla nich przyjemne. Niestety, nic się tutaj nie robi. Nie ma tu odpowiednich dróg ani nawet dostępu do czystej wody.

Moim marzeniem jest zbudowanie łazienki dla moich dzieci, aby miały gdzie się umyć. Widzi Pan, chodzą do szkoły w takim stanie i sądzę, że nikt nie chciałby otrzymać telefonu od nauczyciela dziecka z informacją, że jego dziecko śmierdzi w szkole. To nie jest przyjemna sytuacja. Nasze dzieci również powinny mieć możliwość chodzenia do szkoły w czystości, tak jak należy.

Nie mamy tu dostępu do wodociągu. Kiedy zwracam się do zakładu wodociągów, informując mnie, że nie mogę podłączyć rury wodociągowej do mojego domu, ponieważ nie jestem właścicielką i nie mam niezbędnych dokumentów. Bez dowodu osobistego niewiele mogę zrobić. Obecnie korzystamy ze zniszczonej studni, ale woda jest zanieczyszczona piaskiem. Musimy używać wiader i plastikowych butelek, aby zbierać wodę i przynosić ją do naszego domu. Gdy poziom wody w rzece jest wysoki, nasze domy są zalewane. To straszna sytuacja, gdy tak się dzieje. Ostatnim razem woda dotarła do pierwszego pokoju, w którym jest kuchnia.

Początkowo był tu tylko jeden pokój, co było niewystarczające dla naszej rodziny. Na szczęście otrzymaliśmy pomoc i udało nam się zbudować drugi pokój, w którym teraz mam kuchnię. Pomieszczenie jest częściowo pokryte kafelkami, plastikowym obrusem i blachą. Jednak nadal

przecieka, gdy pada deszcz. Kiedyś cały dach się zawalił i musieliśmy kupić materiały, aby naprawić go najlepiej, jak potrafiliśmy.

Moim źródłem dochodu jest wyłącznie zasiłek na dzieci. Nie mogę ubiegać się tutaj o pomoc społeczną, ponieważ mój dowód osobisty jest zarejestrowany w mojej rodzinnej wiosce, która znajduje się daleko i nie jestem w stanie tam podróżować. Dodatkowo osoby, które posiadają odpowiednią dokumentację dla swoich domów, żądają 200 EUR za zameldowanie się pod ich adresem. Jest to dla mnie znacząca kwota, biorąc pod uwagę, że muszę utrzymać siebie, męża i starsze dzieci.

Niektóre osoby z naszej społeczności decydują się na wyjazd za granicę. Mieszkają w tych krajach z krewnymi lub z kimś, kogo znają. Niektórzy zostają na krótki okres 2–3 miesiące, a następnie wracają, podczas gdy inni zostają na dłużej. Podróżowałam również za granicę z krewnym mojego męża. Chciałam tam ubiegać się o pomoc społeczną, ale niestety nie udało mi się nic osiągnąć. Nie mieliśmy tam domu, więc mieszkaliśmy w przyczepie kempingowej wraz z około 25–30 innymi rodzinami, z których wszystkie były Romami. Przestrzeń mieszkalna była bardzo ciasna, było zimno, a my mieliśmy bardzo mało pieniędzy. Zostałam tam z dziećmi przez około dwa miesiące, po czym zdecydowaliśmy się wrócić.

Podczas naszego pobytu tam spotkałem kogoś, kto miał większą wiedzę niż ja na temat roboty papierkowej i znał język. Zaoferowano mi pomoc w uzyskaniu niezbędnych dokumentów za opłatą w wysokości 500 EUR, co umożliwiłoby mi ubieganie się o pomoc społeczną. Nie było mnie jednak stać na taką kwotę. W rezultacie wróciłem do mojego rodzinnego miasta i nie mam ochoty tam wracać. Obecnie mój mąż przebywa w więzieniu gdzieś w pobliżu, ale dzieci są bezpieczne, chodzą do szkoły i ogólnie uważam, że lepiej jest tu zostać.

**Dobre
praktyki –
zatrudnienie
i nauczanie
języków
obcych**

Café Talk

Kursy językowe dla osób ubiegających się o azyl w Niemczech są organizowane przez BAMF (Bundes-Amt für Migration und Flüchtlinge) lub przez lokalne społeczności, w zależności od statusu osoby ubiegającej się o azyl. Jeśli dana osoba może potencjalnie zostać uznana za uchodźcę, BAMF pokryje koszt 300 godzin zajęć, co odpowiada 6 kursom do osiągnięcia poziomu B1. W ciągu ostatnich trzech lat gminy przejęły odpowiedzialność za osoby, które nie mają perspektywy pozostania w kraju, uznając absurdalność sytuacji, w której dziesiątki tysięcy ludzi czeka na decyzję, nie mówiąc po niemiecku. Jednak kursy te są wymagające, zbyt szybkie i zbyt skomplikowane, co pomimo początkowego entuzjazmu prowadzi do frustracji wielu uczestników ze środowisk uchodźczych. Kursy, które były

pierwotnie przeznaczone dla cudzoziemców z wykształceniem średnim lub podobnymi kwalifikacjami, nie spełniają w większości potrzeb uchodźców. Głównym problemem jest brak czasu poświęconego na ćwiczenie mówienia w nowym języku.

Café Talk powstała około 8 lat temu z inicjatywy organizacji wolontariackich Asylarbeitskreis i Weststadt sagt JA, przy wsparciu kościoła protestanckiego w Heidelbergu. Miało to być miejsce spotkań obcokrajowców chcących nauczyć się języka niemieckiego i miejscowych Niemców. Pomysł

polegał na znalezieniu wolnego pokoju, rekrutacji wolontariuszy, zapewnieniu kawy, herbaty i słodczy, aby stworzyć przyjemną atmosferę, a także udostępnieniu papieru, długopisów i gier planszowych. Inicjatywa ta była reklamowana w obozach, w których przebywają osoby ubiegające się o azyl, z podaniem godzin otwarcia.

Wkrótce zaczęli napływać ludzie, głównie z obozu rejestracyjnego w pobliżu Heidelbergu i trzech ośrodków recepcyjnych w mieście. Z biegiem czasu inicjatywa przyciągnęła również długoterminowych mieszkańców z różnych krajów, którzy z różnych powodów nie mieli okazji nauczyć się poprawnego niemieckiego przez lata, zwłaszcza starszych kobiet. Wolontariuszy było wielu i nie brakuje ich do dziś – od emerytowanych nauczycieli szkolnych po młodych studentów, pielęgniarki, aktorów, artystów i migrantów z doskonałą znajomością języka niemieckiego. W programie uczestniczą ludzie z różnych środowisk, młodzi i starsi. W każdej sesji Café Talk uczestniczy od 60 do 180 migrantów i zaangażowanych jest od 10 do 20 wolontariuszy.

Wraz z rosnącym popytem organizatorzy musieli znaleźć większe miejsce dla Café Talk. Odkryli kościół z przestronnymi pomieszczeniami społecznymi, w tym dużą kuchnię, w której wolontariusze nadal spotykają się dwa razy w tygodniu. Café Talk oferuje „lekcje” języka niemieckiego organizowane spontanicznie dla osób, które pojawiły się danego dnia, w tym osoby ubiegające się o azyl i nauczycieli. Obejmują one poziomy od absolutnie początkującego do zaawansowanego. Uczestnikom zapewnia się broszury w ośmiu różnych językach, ołówki, papier oraz kącik dla dzieci z zabawkami i atrakcjami. Napoje i słodycze w znacznym stopniu przyczyniają się do stworzenia nieformalnej i przyjaznej atmosfery.

Strona internetowa: www.café-talk.com

Klucz do sukcesu

- **Przestrzeń otwarta dla wszystkich**, niezależnie od ich statusu administracyjnego.
- **Zaangażowani wolontariusze** mający różne doświadczenie i silne poczucie misji.
- **Długotrwałe zaangażowanie wolontariuszy**, które sprzyja stabilności projektu.
- **Przyjazna atmosfera**, która sprzyja zaufaniu i nawiązywaniu znaczących kontaktów.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Uchodźcy wykazywali silne pragnienie nauki i wysoki poziom motywacji.**
- **Osoby te są zdolne i chętne do przewyciężenia swoich lęków i przeszkód, gdy mają możliwość wspólnej nauki.**
- **Oprócz nauki języka, program promuje również zrozumienie kulturowe i integrację społeczną,** wspierając poczucie wspólnoty. Café Talk służy jako miejsce spotkań zarówno dla emigrantów, jak i lokalnych mieszkańców.
- **Będąc jedyną tego rodzaju inicjatywą w Heidelbergu,** Café Talk czasami spotyka się z zainteresowaniem przekraczającym dostępne możliwości wolontariuszy. Do grudnia 2022 r. frekwencja wzrosła o 200%.

Warunki wykonalności

- **Dostępność wolnych pomieszczeń**
- **Duża liczba wolontariuszy do obsługi licznych grup**
- **Zaangażowana i niezawodna grupa organizatorów**
- **Skuteczne pozyskiwanie funduszy i działania promocyjne**
- **Współpraca między różnymi organizacjami,** takimi jak organizacje pozarządowe, kościoły, domy kultury i inne

Francja

Warsztaty socjolingwistyczne dla młodych małoletnich pozbawionych opieki

Habitat-Cité oferuje młodym ludziom oczekującym na naukę szkolną możliwość uczestniczenia w warsztatach socjolingwistycznych dwa razy w tygodniu przez cały rok. Zajęcia odbywają się w bibliotekach. Uczestnikami są głównie chłopcy w wieku od 14 do 18 lat, pochodzący z Afryki Zachodniej, Pakistanu i Bangladeszu. Podczas gdy niektórzy przybyli do Francji z rodzicami, większość przybyła sama. Często nie mają stabilnego zakwaterowania i śpią w schroniskach lub na ulicy. Skierowania na warsztaty pochodzą od organizacji partnerskich NGO: Centrum Informacji i Orientacji (CIO) oraz organizacja pozarządowa Lekarze bez Granic (MSF). Instytucje te, w połączeniu z pracą wykonywaną przez Aide Sociale à l'Enfance (pomoc społeczną dla nieletnich), oferują wsparcie w procedurach administracyjnych i ochrony socjalnej.

Warsztaty socjolingwistyczne mają trzy główne cele: sprostanie wysokiemu zapotrzebowaniu na naukę języka francuskiego wśród młodych ludzi w długim okresie między ich przybyciem do Francji a zapisaniem się do systemu edukacji; wyposażenie ich w narzędzia ułatwiające codzienne życie, w tym ramy przestrzenne, czasowe, społeczne i kulturowe; oraz wykorzystanie biblioteki jako miejsca schronienia i centrum zasobów, umożliwiającego im nawiązywanie kontaktów społecznych i dostęp do informacji. W warsztatach mogą wziąć udział zarówno młodzi ludzie posiadający umiejętność czytania i pisania, jak i niepiśmienni, niezależnie od ich znajomości języka francuskiego. Oferowane różnorodne treści dostępne dla uczniów na wszystkich poziomach językowych.

Pracownicy i wolontariusze Habitat-Cité na zmianę prowadzą warsztaty socjolingwistyczne, a w każdej sesji uczestniczy bibliotekarz. Praca w parach umożliwia im aktywne słuchanie i identyfikowanie konkretnych potrzeb lub trudności nastolatków, zwłaszcza w pisaniu lub uczestniczeniu w niektórych działaniach.

Warsztaty koncentrują się na praktycznych celach i obejmują różne tematy, takie jak autoprezentacja, zdrowie, hobby, aspiracje zawodowe, poruszanie się po mieście, zakupy i korzystanie z transportu publicznego. Tematy te, omawiane w ciągu dwóch do trzech półtoragodzinnych lekcji, zapewniają młodym ludziom możliwość ćwiczenia wymowy, uczenia się słownictwa związanego z ich codziennym życiem oraz angażowania się w przyjemny sposób w ćwiczenia z zakresu gramatyki i odmiany. Aby zachęcić młodych ludzi o różnym poziomie językowym, często wykorzystywane są rysunki, zdjęcia i gry, np. pantomima i ćwiczenia pamięciowe. Ponadto moderatorzy korzystają z zasobów bibliotecznych, w tym książek, atlasów, słowników, czasopism i płyt DVD, zapoznając młodych ludzi z tymi materiałami.

Warsztaty te różnią się od tradycyjnych kursów językowych, ponieważ ich głównym celem jest promowanie niezależności w codziennych sytuacjach. Nauka języka odbywa się poprzez zanurzenie w środowisku i eksplorację francuskich kodów społeczno-kulturowych. Kursy pełnią ważną funkcję społeczną, ponieważ mają na celu złagodzenie izolacji doświadczanej przez młodych ludzi. Zachęcają one do interakcji między uczestnikami, angażowania się w inne działania oferowane przez Habitat-Cité (takie jak wizyty w miejscach kultury, wyjścia do kina lub teatru) oraz rozwijania szczególnej więzi z bibliotekami miejskimi. Biblioteki te służą jako wspólne przestrzenie, do których młodzi ludzie mogą udać się poza warsztatami, aby odpocząć, zasięgnąć porady lub wypożyczyć książki.

Klucz do sukcesu

• **Partnerstwo z kluczowymi strukturami w mieście** ułatwia identyfikację warsztatów przez młodych ludzi w okolicy.

• **Warsztaty odbywające się w bibliotekach**, ze stałą obecnością bibliotekarza oferującego wsparcie, sprzyjają rozwojowi trwałej więzi między młodymi uczestnikami a instytucją.

• **Warsztaty są zorganizowane wokół tematów życia codziennego**, które są zarówno praktyczne, jak i angażujące, co zachęca młodych ludzi do aktywnego uczestnictwa, niezależnie od ich poziomu wykształcenia.

• **Ustawienie stołów w okręgu zamiast w rzędach** sprzyja aktywnemu słuchaniu i wymianie pomysłów między młodymi uczestnikami. Taka konfiguracja sprzyja wzmocnieniu pewności siebie i stawia

nauczycieli oraz młodych ludzi na równi, co wspiera ich inicjatywę.

• **W przypadkach, gdy grupa jest duża lub poziomy zaawansowania są bardzo zróżnicowane**, Habitat-Cité korzysta podczas zajęć z pomocy wolontariuszy, którzy pomagają w wykonywaniu ćwiczeń, dając indywidualne wskazówki

• **Ponadto młodzi uczestnicy mają możliwość sprawdzenia się w roli pedagogów.** Ci, którzy są bardziej biegli i potrafią czytać i pisać, pomagają swoim rówieśnikom, dla których wykonanie ćwiczeń może stanowić wyzwanie. Bardziej sprawni uczestnicy pomagają też nauczycielom i bibliotekarzom w komunikacji z uczestnikami nieznającymi języka francuskiego, wykorzystując do tego swoje własne języki ojczyste.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Zmobilizowanie wszystkich młodych ludzi na tym terytorium do udziału w warsztatach** stanowi wyzwanie, zwłaszcza dla tych, którzy są najbardziej odizolowani i nie mają dostępu do swoich miejsc zakwaterowania.
- **Młodzi ludzie borykający się z poważnymi trudnościami administracyjnymi**, takimi jak odmowa przyznania statusu mniejszości, odmowa przyjęcia do szkoły lub długotrwały okres oczekiwania na przyjęcie do szkoły, angażują się z dużą niechęcią.
- **Wrażliwe tematy, takie jak kwestie rodzinne, warunki migracji i odniesienia do kraju pochodzenia**, wymagają ostrożnego podejścia. Chociaż wielu młodych ludzi chętnie dzieli się swoim pochodzeniem, dziedzictwem społeczno-kulturowym i doświadczeniami, ważne jest, aby wcześniej wypracować odpowiednie podejście do tych tematów, zapewniając im komfort i dobre samopoczucie.
- **Ciągłe zmiany w składzie grupy i różne poziomy językowe** utrudniają właściwe przygotowanie kursów. Warsztaty muszą być zaprojektowane tak, aby zaspokoić potrzeby pedagogiczne zarówno komunikatywnych, jak i niekomunikatywnych, piśmiennych i niepiśmiennych młodych ludzi, biorąc pod uwagę ich różnorodny poziom językowy.

Warunki wykonalności

- **Niezbędna jest znajomość technik pedagogicznych** ułatwiających prowadzenie warsztatów socjolingwistycznych, ponieważ różnią się one od tradycyjnych kursów języków obcych.
- **Ważne jest, aby zachęcać do udziału każdą młodą osobę**, pamiętając jednocześnie, aby nie przeciążać tych, którzy mogą być na niższym poziomie zaawansowania. Uczestnicy pochodzą z różnych środowisk, mają różną biegłość w komunikacji ustnej oraz różne poziomy wdrożenia w kulturę szkolną.
- **Muszą być dostępne wystarczające zasoby ludzkie**, aby zapewnić zindywidualizowane wsparcie młodym ludziom podczas ćwiczeń w czytaniu i pisaniu.
- **Aby zaoferować młodym ludziom coś więcej niż tylko zaangażowanie w warsztaty**, konieczne jest stworzenie sieci partnerów, którzy zapewnią uczestnikom wsparcie społeczne i administracyjne.

Kursy językowe i nauka języka włoskiego

Cooperativa Orso oferuje działania szkoleniowe mające na celu promowanie nauki języka włoskiego jako drugiego języka dla obcokrajowców. Spółdzielnia działa w ramach różnych projektów, w tym projektów SAI, które zapewniają wsparcie uchodźcom i osobom ubiegającym się o azyl, oraz projektów Fami, które są skierowane dla obywateli państw trzecich. Dodatkowo oferuje ona indywidualne i prywatne kursy szkoleniowe dla wszystkich obcokrajowców.

Szkolenie językowe w Cooperativa Orso opiera się na nowoczesnych metodach i podejściach w nauczaniu języków obcych. Stosuje się tam podejście globalne i komunikatywne, a także metodę humanistyczno-afektywną, koncentrującą się na indywidualnych potrzebach szkoleniowych każdego ucznia. Trenerzy językowi w Cooperativa Orso pracują autonomicznie, aby ułatwić naukę języka poprzez zorganizowane kursy włoskiego (takie jak poziomy A1, A2, B1), małe warsztaty na określone tematy, indywidualne wsparcie nauczania, korepetycje i wiele innych. Metoda nauczania obejmuje przede wszystkim nauczanie frontalne (nauczyciel przodem do grupy), ale jest wzbogacona o nieformalne momenty i,

jeśli to możliwe, wycieczki terenowe, aby osobiście poznać miejsca, przestrzenie, usługi i nowe słownictwo.

Niektóre z kursów oferowanych przez Cooperativa Orso są częścią Obywatelskiego Planu Szkolenia Językowego Regionu Piemont, który jest finansowany ze środków AMIF przydzielanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Jest to podstawowa możliwość uczenia się języka włoskiego jako obcego dostępna dla cudzoziemców. Kursy języka włoskiego są dostępne dla osób ubiegających się o azyl, a także osób o innym statusie i uchodźców. Odbywają za pośrednictwem ośrodków regionalnych (CPIA), organizacji pozarządowych i innych agencji z obszaru edukacji. W ramach projektów SAI obowiązkowo należy zapewnić osobom ubiegającym się o azyl i osobom objętym ochroną co najmniej 15 godzin kursów językowych tygodniowo.

Klucz do sukcesu

▪ **Cooperativa Orso oferuje szkolenia**, które są częścią złożonego i rozgałęzionego systemu szkoleń językowych we Włoszech. Obejmują one kursy języka włoskiego i kursy nauczania języka organizowane przez CPIA, kursy szkoleniowe organizowane przez ośrodki szkolenia zawodowego oraz kursy FAMI w ramach projektów europejskich.

▪ **Studenci uczestniczący w tych kursach** są bardzo zmotywowani, ponieważ uczą się języka, którego potrzebują do życia, poruszania się po terytorium i pracy.

▪ **Szkolenie zapewniane przez Cooperativa Orso** pozwala na całkowite zanurzenie obcokrajowców we włoskim kontekście społeczno-kulturowym i językowym.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- Niewystarczające wyszkolenie nauczycieli.
- Zbyt biurokratyczny charakter niektórych projektów nauczania języka.

Warunki wykonalności

- **Posiadanie ram projektowych** (takich jak projekty SAI, projekty FAMI itp.) w celu wspierania bardziej kompletnego i systemowego podejścia do integracji
- **Wykorzystanie chęci komunikowania się i zaangażowania**
- **Dysponowanie przestrzenią fizyczną lub wirtualną, która to ułatwi.**

Niemcy

„Mosty językowe” w ośrodkach zakwaterowania

Znaczna część z około 1,25 miliona uchodźców, którzy przekroczyli granice Niemiec w latach 2015-16, nie była w stanie spełnić wymogów prawa azylowego. Wynikało to albo z ich osobistej sytuacji, albo z faktu, że przyjechali oni do Niemiec z innego kraju europejskiego, przez co podpadają pod „procedurę dublińską”. Niemiecka administracja zdefiniowała ich jako „uchodźców bez perspektywy prawa na pobyt”, co miało szereg konsekwencji dla ich warunków życia, w tym niemożność ubiegania się o kursy językowe.

Pomimo tego, że miasto Heidelberg jest zamożne i dobrze wyposażone, dysponowało ono tylko trzema ośrodkami zakwaterowania (centrami recepcyjnymi), które mogły pomieścić łącznie 500 uchodźców. Miasto zapewniło jednak bezpłatny transport publiczny do dużego obozu rejestracyjnego na obrzeżach, który pomieścił 5000 osób. Jeden z trzech ośrodków był przeznaczony wyłącznie dla mężczyzn i przebywało w nim 130 osób.

Uznając, że osoby te potrzebują zajęcia i powinny zacząć planować swoje życie osobiste i zawodowe, Asylarbeitskreis postanowił zainicjować nowy projekt o nazwie „budowa mostów językowych”. Dzięki wsparciu finansowemu rządu federalnego Badenii-Wirtembergii, Asylarbeitskreis był w stanie

zatrudnić nauczyciela języka niemieckiego w niepełnym wymiarze godzin, który zorganizował w ośrodkach dwa kursy, w tym jeden głównie dla rodzin. Nauczyciel zrekrutował i koordynował około 25 wolontariuszy, z których większość stanowili młodzi studenci kierunków nauczycielskich, a także członkowie Asylarbeitskreis w różnym wieku.

Udział w kursach językowych przekroczył wszelkie oczekiwania. W ośrodku dla samotnych mężczyzn w kursach uczestniczyła ponad połowa mieszkańców (około 60), co oprócz sal wykładowych wymagało przeznaczenie na to przestrzeni w dwóch korytarzach. W ośrodku dla rodzin w zajęciach uczestniczyły głównie samotne kobiety i matki. Projekt trwał cztery lata i był kontynuowany w formie krótkotrwałych kursów.

Klucz do sukcesu

- **Aby wziąć udział w kursach językowych**, nie są wymagane żadne warunki wstępne.
- **Podejście do nauki języka różni się od oficjalnych kursów**, koncentrując się na codziennych zainteresowaniach i potrzebach uczestników, w szczególności na umiejętnościach konwersacyjnych.
- **W projekt zaangażowanych jest wielu wolontariuszy.**
- **Aby zapewnić wspierające środowisko edukacyjne**, tworzone są małe grupy, które często są prowadzone przez tandem nauczycieli.
- **Prowadzone są regularne szkolenia dla nauczycieli** w zakresie nauczania języków obcych. Ponadto regularne warsztaty obejmują prawo azylowe, procedury administracyjne, dyskusje na temat różnic kulturowych i krajów pochodzenia uczniów.
- **Poświęca się czas na zapewnienie wszystkim nauczycielom** poczucia przynależności, nawet jeśli pracują z różnymi grupami.
- **Czas przeznaczony jest na inne zajęcia towarzyskie**, takie jak ogrodnictwo wokół ośrodka dla cudzoziemców, warsztaty kulinarne i wycieczki do różnych dzielnic Heidelbergu.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Ponad połowa osób mieszkających w ośrodkach wyraziła chęć nauki** i podejmowała ciągłe wysiłki, aby uczestniczyć w kursach.
- **Zaoferowanie nauki języka tam, gdzie przebywają uchodźcy**, jest zachęcającym doświadczeniem dla obu stron.
- **Integracja następuje bez wysiłku**, począwszy od bliskiego kontaktu między nauczycielami i uczniami.
- **7-8 lat później ponad połowa „mężczyzn bez perspektyw na prawo pobytu”** ma możliwość długoterminowego osiedlenia się, uzyskania pracy, szkoleń zawodowych oraz indywidualnego znalezienia mieszkania.
- **Ludzie, którzy uciekli ze swojego kraju, często doświadczyli wielu traumatycznych wydarzeń**, a doświadczenia te przejawiają się w problemach z koncentracją i różnych innych trudnościach.
- **Także brak stabilności życiowej przyczynia się do stresu, trudności w nauce i niepewności.** Dlatego tak ważne jest, aby nauczyciele byli świadomi tych podstawowych problemów, aby lepiej wspierać uczniów i wykazać się cierpliwością.
- **Często obserwowano przypadki rasizmu między różnymi grupami kulturowymi**, co wymagało szeroko zakrojonych dyskusji wśród nauczycieli w celu uzgodnienia wspólnego podejścia do tej kwestii.

Warunki wykonalności

- Ośrodki zakwaterowania z pokojami wyposażonymi w podstawowe udogodnienia
- Przydział budżetu dla organizatora sieci wolontariuszy
- Zadowalająca liczba wolontariuszy

Kursy językowe mające na celu ułatwienie dostępu do zatrudnienia

Szkolenia językowe mające na celu ułatwienie dostępu do zatrudnienia umożliwiają osobom, którym trudno jest podjąć pracę – osobom długotrwale bezrobotnym, ubiegającym się o azyl od ponad sześciu miesięcy i uchodźcom politycznym – poprawę poziomu znajomości języka francuskiego w ramach przygotowań do integracji zawodowej. Kursy te, organizowane dwa razy w roku i trwające średnio pięć miesięcy, z czasem uległy rozszerzeniu i od 2020 r. obejmują:

- 135 godzin języka francuskiego jako języka obcego lub kursów umiejętności czytania i pisania
- 8 warsztatów szkoleniowych na temat świata pracy we Francji
- 3 wizyty w przedsiębiorstwach
- 12 godzin warsztatów artystycznych i rzemieślniczych (audiowizualnych, teatralnych, stolarskich)
- 50 godzin warsztatów komputerowych dla początkujących
- Indywidualny tutoring społeczno-zawodowy
- Wizyty kulturalne w teatrach, kinach i muzeach

Pod koniec sesji szkoleniowej uczestnicy mają możliwość uzyskania uznawanego w całym kraju francuskiego dyplomu, przy czym koszty egzaminu są częściowo lub całkowicie pokrywane przez organizację pozarządową, w zależności od zasobów kursanta.

Uczestnicy szkolenia mają różny zakres umiejętności. Niektórzy mają już wykształcenie, a inni nie. Są osoby z różnym doświadczeniem zawodowym, jak i takie, które nigdy nie miały zadeklarowanej pracy. Niektórzy uczestniczyli już wcześniej w kursach francuskiego, podczas inni w ogóle nie mają takich doświadczeń. Moduły te mają na celu rozwiązanie głównych trudności napotykanych przez obcokrajowców w dostępie do nauki języka francuskiego, szkoleń i zatrudnienia we Francji:

- Słaba znajomość języka francuskiego, zarówno w mowie, jak i piśmie, w kontekście prywatnym i zawodowym, utrudniająca autonomię, prawa, socjalizację i integrację kulturową.
- Brak wiedzy na temat rynku pracy, kodów poszukiwania pracy i zaangażowanych podmiotów.

- Nierówne opanowanie narzędzi komputerowych.
- Brak pewności siebie i trudności w rozwijaniu umiejętności osobistych.

Szkolenia językowe Habitat-Cité w celu uzyskania dostępu do zatrudnienia są prowadzone przez multidyscyplinarny zespół nauczycieli języków obcych, specjalistów ds. integracji zawodowej, doradców cyfrowych i partnerów kulturalnych. Program koncentruje się na umiejętnościach językowych, projektach zawodowych i rozwoju kapitału społecznego beneficjentów. Celem jest przyciągnięcie maksymalnej liczby osób do szkoleń zawodowych na poziomie początkującym lub zaawansowanym oraz ich integracja z głównym nurtem gospodarki.

Strona internetowa:

<https://www.habitat-cite.org/projets/formations-linguistiques-a-visee-professionnelle/>

Klucz do sukcesu

▪ **Elastyczność oferowana przez półintensywny harmonogram szkolenia** (12 godzin tygodniowo) pozwala uczestnikom łatwo pogodzić ich osobiste zobowiązania (takie jak spotkania administracyjne, opieka nad dziećmi i praca w niepełnym wymiarze godzin) ze szkoleniem.

▪ **Utrzymanie uczestników w programie** jest ułatwione dzięki wsparciu społecznemu i zawodowemu zapewnianemu przez kierowników projektu, którzy aktywnie pracują nad przewyższeniem wszelkich przeszkód, które mogą utrudniać kursantom pełne uczestnictwo.

▪ **Ograniczona liczebność każdej grupy** (około dziesięciu uczestników na grupę i łącznie około sześćdziesięciu uczestników na sesję) to coś, co uczestnicy sobie bardzo cenią. Mniejszy rozmiar

grupy pozwala na bardziej zindywidualizowane wsparcie i uzyskanie wskazówek ze strony moderatorów.

▪ **Warsztaty manualne i artystyczne**, w tym audio-wizualne, teatralne i stolarskie, służą odblokowaniu umiejętności mówienia, wspieraniu spójności grupy i wydobyciu ukrytych umiejętności, które uczestnicy mogą posiadać, nawet nie zdając sobie z tego sprawy. Mogą nimi być komunikacja, przedsiębiorczość, kreatywność, sumienne wykonywanie instrukcji czy zdolności przywódcze.

▪ **Po ukończeniu szkolenia uczestnicy mają możliwość kontynuowania nauki**, zapisując się na drugą sesję szkoleniową lub szukając profesjonalnego wsparcia od wyspecjalizowanego doradcy.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Chociaż osoby ubiegające się o azyl kwalifikują się do szkoleń, ich integracja zawodowa** (dostęp do zatrudnienia lub szkolenia zawodowego) jest uzależniona od uzyskania pozwolenia na pracę, co jest niezwykle trudne. W rezultacie osoby ubiegające się o azyl często uczestniczą w wielu sesjach szkoleniowych z Habitat-Cité, nie będąc w stanie zapewnić sobie zatrudnienia – do momentu, gdy zniechęcą ich przeszkody administracyjne.
- **Wielu uczestników kursów napotyka na przeszkody**, które utrudniają im pozostanie na szkoleniu przez dłuższy czas: trudności w uczęszczaniu na szkolenia językowe dla osób doświadczających bezdomności (szczególnie z powodu niestabilności miejsca zamieszkania i kwestii zdrowotnych związanych ze złymi warunkami mieszkaniowymi) lub tych, których nie stać na pokrycie kosztów transportu. Habitat-Cité przeznaczył fundusze na zapewnienie miesięcznych biletów na transport dla uczestników, którzy nie posiadają środków finansowych.
- **Włączenie młodych rodziców, zwłaszcza młodych matek**, w szkolenie pozostaje wyzwaniem ze względu na brak możliwości sprawowania opieki nad dziećmi oferowanych przez organizację pozarządową w okresie szkolenia.
- **W 2020 r. kursy językowe zostały skrócone z 250 godzin do 135 godzin na sesję szkoleniową**, aby spełnić wymogi zdrowotne dotyczących mniejszych grup (10–12 osób) podczas pandemii. Mniejsze grupy pozwalają na poświęcenie większej ilości czasu każdemu uczestnikowi szkolenia, jednak 135 godzin jest niewystarczające zwłaszcza w przypadku tych uczestników, którzy najpierw muszą nauczyć się czytać i pisać. Niektórzy stażyści nie są w stanie zdać egzaminu z języka francuskiego po pierwszej sesji szkoleniowej i muszą zapisać się na drugą sesję.

Warunki wykonalności

- **Przydzielenie wystarczających zasobów ludzkich do projektu** w celu zapewnienia ogólnej koordynacji i zwiększonego wsparcia społeczno-zawodowego uczestników.
- **Odbycie szkolenia w zakresie Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (CEFR)** i oceny poziomu znajomości języka w celu opracowania wstępnych narzędzi oceny we współpracy z nauczycielami języków obcych.
- **Rozwijanie wiedzy specjalistycznej** w zakresie profesjonalnego wsparcia cudzoziemcom i osobom

w niepewnej sytuacji u pracowników wewnętrznych: zdobywanie wiedzy administracyjnej niezbędnej do radzenia sobie z przeszkodami w zatrudnieniu, monitorowanie możliwości uregulowania sytuacji poprzez zatrudnienie oraz zdobywanie wiedzy na temat lokalnych, regionalnych i krajowych środków ułatwiających integrację osób nowo przybyłych.

- **Stworzenie sieci wraz z partnerami gospodarczymi w regionie** w celu promowania integracji uczestników.

Integracja z życiem zawodowym w ramach sieci

Przez to, że w zatrudnienie uchodźców zaangażowanych jest wiele organów publicznych, ilość etapów, przez które muszą oni przejść, zanim rozpoczną pracę, jest bardzo duża i są one skomplikowane. Poszukując pracy, uchodźcy muszą kontaktować się z różnymi podmiotami, w tym z BAMF (organem odpowiedzialnym za rozpatrywanie wniosków o azyl), administracją społeczną, agencją zatrudnienia, zakładem ubezpieczeń zdrowotnych, administracją ds. cudzoziemców, izbą handlową, izbą rzemieślniczą i wieloma innymi. Od 2015 roku odnotowano kilka przypadków, w których osoby zdobyły zatrudnienie, a następnie straciły je jeszcze przed rozpoczęciem pracy z powodu niewystarczającej koordynacji między zaangażowanymi instytucjami.

W rezultacie Asylarbeitskreis podjął działania, aby zaoferować szkolenia wszystkim zainteresowanym wolontariuszom i stworzyć katalog, który będzie gromadził informacje kontaktowe osób poszukujących pracy dla uchodźców. Katalog jest rozsyłany do pracodawców, szkół i ośrodków doradztwa, które są tym zainteresowane. Latem 2016 r. Asylarbeitskreis Heidelberg wprowadził koncepcję okrągłego stołu, zapewniając platformę dla osób fizycznych do spotkań, nawiązywania kontaktów, wymiany wiedzy, zaspokajania potrzeb i dzielenia się pomysłami. Celem było stworzenie sieci podmiotów zainteresowanych zatrudnieniem, skoncentrowanych na unikalnych wymaganiach uchodźców i osób ubiegających się o azyl. W 2017 i 2018 roku sieć z powodzeniem zorganizowała na wzór szybkich randek trzy duże imprezy pod nazwą JOB SPEED DATING, które ułatwiły nawiązanie

kontaktów między pracodawcami w regionie, w tym dwoma teatrami, a osobami ubiegającymi się o azyl. Inicjatywa ta zaowocowała licznymi umowami o pracę i stażami. Ponadto sieć zorganizowała kilka warsztatów przygotowawczych z osobami ubiegającymi się o azyl, które odbyły się w ośrodku dla mężczyzn. Obejmowały one różne tematy, takie jak:

- przygotowanie CV, w tym zrobienie zdjęcia,
- określenie pożądanego rodzaju pracy,
- ocena umiejętności i określenie, co można zaoferować,
- zrozumienie dostępnych ofert pracy i opisów stanowisk,
- wskazówki dotyczące zadawania odpowiednich pytań,
- zalecenia dotyczące ubioru oraz pożądane i niepożądane zachowania.

Strona internetowa: www.asyl-heidelberg.de/unsere-angebote/arbeit/

Klucz do sukcesu

- **Zaangażowany personel** we wszystkich organizacjach.
- **Dedykowane kierownictwo**, czyli ktoś, kto jest odpowiedzialny za utrzymanie funkcjonowania sieci.
- **Regularne spotkania**, najlepiej raz w miesiącu lub co najmniej raz na 6 tygodni, co okazało się warunkiem znaczącym i możliwym do spełnienia.
- **Otwarta wymiana doświadczeń**, potrzeb i pragnień.
- **Zbiorowe szkolenia** na temat nowych przepisów, praw i wymogów.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **We wszystkich instytucjach i organizacjach** można było znaleźć osoby zaangażowane i bardzo zainteresowane poprawą swojej pracy i nawiązywaniem kontaktów z innymi podmiotami.
- **Zaangażowani partnerzy** odnoszą zawsze korzyści z komunikacji z podmiotami z innych dziedzin.
- **Pozwala to lepiej zrozumieć znacząco różne warunki pracy partnerów.**
- **Dzięki bezpośredniemu kontaktowi między podmiotami** możliwe jest rozwiązywanie trudnych spraw między podmiotami.
- **Ustanowienie nowych i krótszych sposobów kontaktu między partnerami** wymaga czasem wysiłków dyplomatycznych w ramach ich organizacji.

Warunki wykonalności

- **Zaangażowane i otwarte osoby**, które rzetelnie organizują spotkania w ramach sieci i wysyłają zaproszenia.
- **Wiedza, know-how i regularne szkolenia** w zakresie aktualizacji związanych z prawem, administracją i ich odpowiednimi obowiązkami.
- **Rozwinięte umiejętności komunikacyjne.**

Non Solo Asilo E.A.R.L.O.

Projekt NON SOLO ASILO [NSA] rozpoczął działanie w 2011 roku. W tym czasie był on głównie zaangażowany w pomoc uchodźcom, w tym zapewnianie wsparcia ekonomicznego dla ich projektów samozatrudnienia.

Począwszy od 2016 roku, opierając się na doświadczeniu zdobytym w poprzednich latach i dostępności zasobów ekonomicznych, NON SOLO ASILO przekształciło się z projektu w usługę. Transformacja ta znalazła odzwierciedlenie w strukturze grupy, metodach dostępu i sposobach wykorzystania przez beneficjentów.

NON SOLO ASILO ma na celu pomoc uchodźcom w rozwijaniu ich projektów zawodowych, zwiększaniu ich szans na zatrudnienie i osiągnięciu autonomii poprzez doradztwo zawodowe, poradnictwo, działania wspierające pracę i uczenie się przez doświadczenie.

Projekt wykracza poza tradycyjne podejścia, które koncentrują się na stabilnych cechach osobistych i bezpiecznym zatrudnieniu. Zamiast tego kładzie on nacisk na współtworzenie planów życiowych. Dzięki poradnictwu zawodowemu osoby stopniowo planują i budują swoje życie, w tym swoją drogę zawodową.

NSA dzieli się na trzy główne fazy:

- Rejestracja w Città dei Mestieri
- Doradztwo
- Możliwość wsparcia ekonomicznego na realizację indywidualnych projektów (maksymalnie do 3500 euro)

W ramach projektu NON SOLO ASILO prowadzone są działania A.R.L.O., które obejmują aktywne poszukiwanie pracy.

ARLO obejmuje coaching i wspomaganie poszukiwanie pracy mające na celu promowanie autonomii uczestników w poszukiwaniu pracy. Stopień wsparcia operatora jest określany indywidualnie z każdym uczestnikiem. Operator i uczestnicy wspólnie podejmują konkretne działania badawcze, przy współpracy z innymi uczestnikami, stopniowo zwiększając liczbę samodzielnych działań w trakcie aktywności i pomiędzy spotkaniami.

Obecnie A.R.L.O. organizuje dwa cotygodniowe spotkania, z których każde trwa około dwóch godzin. W ramach próby podczas epidemii Covid-19 przeprowadzono również spotkania online. Usługa ARLOLive została wdrożona od marca 2020 r. i odniosła szczególny sukces, zwłaszcza wśród kobiet, które wcześniej nie mogły w niej uczestniczyć ze względu na obowiązki związane z opieką i pracą domową.

Projekt A.R.L.O. jest również pomyślany jako działanie wspierające poradnictwo zawodowe w NON SOLO ASILO. Podczas spotkań A.R.L.O. obserwowane są umiejętności, kompetencje i konkretne indywidualne potrzeby uczestników, którymi można się zająć w dedykowanych momentach w małych grupach lub indywidualnie. Obejmują one:

- Aktualizację CV pod kątem konkretnej oferty pracy i symulacja rozmowy kwalifikacyjnej.
- Dostarczanie informacji o szkołach zawodowych i kursach językowych, oferowanie coachingu w zakresie wypełniania formularzy oraz pracę w małych grupach w celu przygotowania do testów wstępnych.
- Współpracę z prawnikami na potrzeby doradztwa prawnego.
- Ponadto na początku każdego spotkania A.R.L.O. dostarcza arkusz informacyjny z możliwościami innych uzupełniających lokalnych usług lub projektów, które mogą dostarczyć dalszych informacji lub umiejętności.

Spotkania A.R.L.O. składają się z:

- Powitania i prezentacji programu nowym uczestnikom.
- Dzielenia się informacjami o innych możliwościach i projektach z każdym uczestnikiem. Podsumowane są działania, które zrealizował wspólnie z nami (zarówno ARLOLive, jak i klasyczne ARLO).
- Wspólnego czytania ofert pracy przy ekranie, a następnie pracy indywidualnej w prywatnych pokojach z sesją 1:1 (1 operator / 1 uczestnik) (tylko Arlo Live).

W klasycznym ARLO (osobiście):

- Dostarczanie aktualnych ofert pracy w formie papierowej.
- Indywidualne wsparcie w wyborze ofert pracy i przygotowaniu do rozmów kwalifikacyjnych.
- Indywidualne wsparcie, gdy uczestnicy przechodzą do sali komputerowej, aby odpowiedzieć na wybrane oferty, zarejestrować się na stronach internetowych agencji zatrudnienia i wyszukać firmy, do których mogą aplikować.

Arlo Live zapewnia wsparcie online 1:1 z 1 operatorem na 1 uczestnika. Arlo Classic zapewnia 1 operatora lub wolontariusza na każdym dwóch uczestników, aby optymalnie wykorzystać dostępny czas i zminimalizować frustracje związane z korzystaniem z narzędzi IT.

Klucze do sukcesu

- **„Podejście wzmacniające”** oparte na samostanowieniu, własnej skuteczności i zdolności adaptacyjnych uczestników.
- **Skupienie się na rozwijaniu sieci społecznych** w celu poszukiwania pracy (a nie tylko na umiejętnościach twardych).
- **Świadomość teorii luki uchodźczej** (brak silnych łańcuchów migracyjnych i wcześniej istniejących relacji w miejscach, w których osoby ubiegające się o azyl realizują swój projekt przyjazdu; zwiększona niepewność na rynku pracy), która utrudnia identyfikację i budowanie trajektorii zawodowych zgodnych z własnymi celami, nawet w perspektywie średnio- i długookresowej.
- **Stały rozwój autonomii każdej osoby** / skupienie się na jednostce jako punkcie wyjścia dla jej aktywizacji.
- **Tworzenie bezpiecznych przestrzeni**, w których można dzielić się trudnościami, z jakimi borykają się osoby poszukujące pracy.
- **Aktywne podejście do poszukiwania pracy** (oparte na modelu klubu pracy) – nie jako końcowy element doradztwa zawodowego, ale jako skoncentrowana na człowieku przekrojowa i elastyczna usługa, z której ludzie mogą skorzystać w dowolnym momencie, gdy uznają, że tego potrzebują.

Napotkane trudności – wyciągnięte wnioski

- **Uwzględnienie wielu wymiarów życia** (nie tylko zdolności do zatrudnienia, ale także złożonych indywidualnych potrzeb beneficjentów) wymaga kompleksowych umiejętności i szkoleń ze strony profesjonalnego zespołu i sprawia, że konieczne jest ciągłe łączenie punktów z innymi obszarami interwencji w Cooperativa Orso.
- **Trudności w znalezieniu finansowania:** ponieważ działania mające na celu zwiększenie szans na zatrudnienie migrantów są pomyślane jako projekty, a nie jako usługi, finansowanie jest związane z cyklem życia projektu – więc zawsze ma początek i koniec, który często nie pasuje do sytuacji życiowej ludzi.

Warunki wykonalności

- **Niezbędne jest odpowiednie, ciepłe i przyjazne otoczenie.** Powinno to być miejsce, do którego mogą uczęszczać autonomicznie i spontanicznie ci, którzy tego chcą. Jest to ważne dla wspierania niezależności i samostanowienia ludzi.

- **Zamiast rejestrowania ludzi, należałoby zaproponować miękki rodzaj coachingu.** Na przykład, gdy umówiono się na spotkanie, a dana osoba się nie pojawi, operator nie powinien oddzwaniać do niej.

- **Projekt powinien być w stanie pracować z ciągłym napływem nowych odbiorców,** a nie z określoną liczbą osób.

- **Zasoby ekonomiczne podmiotu udzielającego dotacji** powinny być wykorzystywane w sposób elastyczny, aby uwzględnić pojawiające się potrzeby w ramach projektu.

Integracja w sieci – cyfrowe kształcenie zawodowe

Pandemia COVID, która dotknęła świat wiosną 2020 roku, wywołała wiele problemów, z których jednym z największych było zamknięcie szkół i sal konferencyjnych. Szczególnie ucierpiała na tym populacja osób ubiegających się o azyl, zarówno w Niemczech, jak i w innych krajach. Zwłaszcza osoby mieszkające w obozach nagle nie miały dostępu do niczego, obóz nie zapewniał działającego WiFi. Dla większości osób mieszkających w prywatnych domach był to także problem, ponieważ byli przyzwyczajeni do robienia wszystkiego online za pomocą swoich smartfonów i zazwyczaj nie mieli własnych laptopów ani tabletów.

Wszyscy uczący się języka uchodźcy byli poszkodowani, ponieważ nie mogli uczestniczyć w kursach językowych online. Jeszcze bardziej ucierpieli uchodźcy, którzy studiowali i uczyli się z wieloma nauczycielami-wolontariuszami w ramach teoretycznego etapu szkolenia zawodowego organizowanego co weekend w jednej z sal społeczności. Nauczyciele ci wiedzieli, że nie mają szans na uzyskanie certyfikatów niezbędnych do ukończenia szkolenia po trzech pełnych latach, ponieważ lockdown całkowicie uniemożliwił naukę w grupach.

Asylarbeitskreis wpadł na nowy pomysł: stanowiska pracy online dla studentów. Organizacja pozarządowa zorganizowała dostęp do Internetu w pokoju społecznościowym mniejszego obozu, w którym nie było WiFi. Zakupiono urządzenia elektroniczne, książki i WiFi. Zainstalowano pojedyncze szkoly i oddzielono je pleksiglasem, aby umożliwić indywidualną pracę. Następnie, gdy warunki stały się jeszcze bardziej ograniczone, Asylarbeitskreis utworzył stanowiska pracy w różnych miejscach w całym mieście. W ten sposób uczniowie mogli korzystać ze stacji i komunikować się ze swoimi nauczycielami, którzy siedzieli w domu.

W latach 2020–2022 prawie 40 osobom z Gambii, Afganistanu, Syrii i Erytrei udało się w ten sposób ukończyć szkolenie zawodowe z pomocą organizacji pozarządowej. Obecnie pracują oni jako kucharze, stolarze, krawcy, opiekunki do dzieci, pielęgniarki w szpitalach lub opiece nad osobami starszymi oraz elektrycy. Wszyscy znaleźli pracę.

Klucze do sukcesu:

- **Jedna lub dwie osoby z wizją i praktycznymi umiejętnościami.**
- **Przekonanie do współpracy partnerów** dysponujących pokojami w różnych częściach miasta.
- **Duża liczba wykwalifikowanych i oddanych wolontariuszy**, najlepiej doświadczonych nauczycieli lub dobrze wyszkolonych studentów.

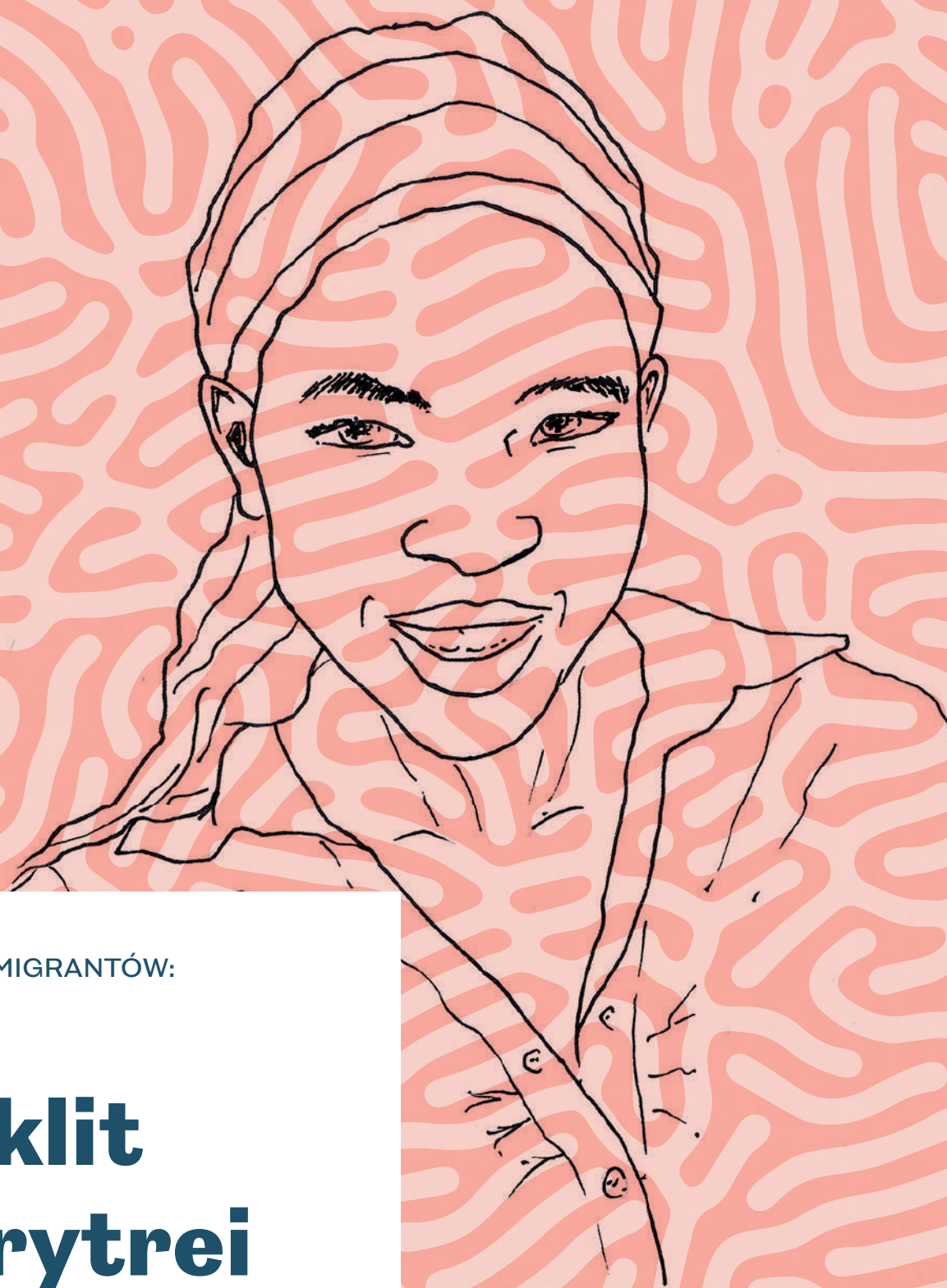
Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski:

- **Najważniejsza lekcja:** można przezwyciężyć nieprzewidywalne okoliczności, nawet lockdown podczas pandemii.
- **Przy odpowiednim wkładzie i wsparciu, energia ludzi podwaja się w trudnych warunkach,** gdy dążą do osiągnięcia określonego celu, takiego jak zdanie egzaminu zawodowego.
- **Jednak posiadanie zaawansowanych umiejętności językowych** i inwestowanie setek godzin w naukę są niezbędnymi zasobami, aby poradzić sobie z takimi wyzwaniami. Aby osiągnąć ten cel, stosunek nauczycieli do uczniów został ustalony na 4:1.

Warunki wykonalności:

- Dostępność zasobów finansowych i technicznych.
- Pokoje wyposażone w laptopy i środki umożliwiające korzystanie z Internetu w dowolny sposób.

HISTORIE MIGRANTÓW:

Meklit z Erytrei

W 1986 roku, gdy miałam rok, moi rodzice zostali zmuszeni do opuszczenia Erytrei i udania się do Etiopii. Życie w Addis Abebie było przyjemne i uwielbiałam chodzić do szkoły. Byłam dobrą uczennicą i czułam się jak w domu. Jednak kiedy skończyłam 15 lat, zostaliśmy zmuszeni do powrotu do Erytrei. Wyruszyliśmy w podróż do Asmary, ale niestety moja mama i trzy młodsze siostry zgubiły się po drodze. Nigdy tam nie dotarły i nigdy nie dowiedzieliśmy się, dlaczego tak się stało. Ta strata jest nie do opisania. Od tego momentu byliśmy tylko ja i mój ojciec.

Krótko po naszym przyjeździe mój ojciec poważnie zachorował. Opiekowałam się nim najlepiej, jak umiałam, ale było to ogromne poświęcenie. Niestety nie mogłam kontynuować nauki, co oznaczało, że nigdy nie miałam możliwości kontynuowania studiów. Po 16 miesiącach mój ojciec zmarł. Następnego dnia znalazłam się w więzieniu, wciąż ubrana w czarny strój żałobny. Spędziłam tam pięć dni i nocy. Dopiero dzięki interwencji przyjaciela mojego ojca zostałam zwolniona. Obiecał, że zostaną przyjęta do wojska zaraz po zwolnieniu, ale odmówiłam. Nie było mowy, żebym kiedykolwiek w życiu zmusiła się do zastrzelenia kogoś.

Miałam 17 lat, kiedy jeden z kolegów mojego ojca zabrał mnie do swojej ciężarówki i zawiózł mnie blisko granicy Sudanu. Podróż trwała dwa dni. Cena, jakiej ode mnie zażądał, była tak straszna, że nie chcę o tym nigdy rozmawiać. Na granicy przejął mnie przemytnik i przetransportował do Chartumu. W Chartumie jest wielu uchodźców z Erytrei, którzy żyją razem w małych, nielegalnych społecznościach. Przyjęła mnie społeczność kobiet i na początku cały czas spałam i płakałam. Jestem niesamowicie wdzięczna, że nigdy nie zapytały o powód, ale zamiast tego okazały mi życzliwość.

Po okresie odrętwienia i szoku zdałam sobie sprawę, że jestem w ciąży. Chciałam wymazać tego człowieka z pamięci, a teraz powrócił i zawsze będzie częścią mojego życia. Kobiety płakały razem ze mną i zapewniały, że mi pomogą. W Sudanie przerwanie ciąży było niemożliwe, ponieważ jest to surowo zabronione w każdych okolicznościach. Wiele kobiet próbuje nielegalnie przerwać niechcianą ciążę, ale jest to niezwykle niebezpieczne i często prowadzi do śmierci. Urodziłam dziecko, dziewczynkę, kiedy miałam 18 lat. Mimo wszystko czułam ogromną wdzięczność, że miałam bliską osobę, którą mogłam kochać. Kobiety nadal wspierały mnie w każdy możliwy sposób, pokazując piękną kulturę Erytrei.

Nauczyłam się piec Indżerę, narodową potrawę Erytrei, od kobiety ze sklepu w sąsiedztwie. Indżera

to rodzaj chleba naleśnikowego, który jest tam codziennym pożywieniem. Nie jest łatwo zrobić ją idealnie, ale doszedłem do wprawy i udało mi się zaoszczędzić trochę pieniędzy, sprzedając ją.

Jako uchodźczyni nie mogłam uczęszczać do szkoły, studiować ani swobodnie się poruszać. Pragnęłam studiować i poszerzać swoją wiedzę o świecie. Pragnęłam przyszłości, w której mógłbym tworzyć własne plany i realizować swoje pomysły. Chciałam zdobyć zawód, który przyniósłby korzyści innym i zapewnił mi rozwój osobisty. Dodatkowo tęskniłam za wolnością jako kobieta. Osiągnięcie takiej wolności było jednak niemożliwe w Sudanie, nawet dla kobiet niebędących uchodźcami. W tym konserwatywnym muzułmańskim kraju kobiety są zobowiązane do noszenia hidżabu i akceptowania ról podporządkowanych mężczyznom. Powrót do Erytrei również nie wchodził w grę, ponieważ opuszczenie kraju bez pozwolenia jest uważane za przestępstwo. W przypadku powrotu grozi więzienie.

W następnych latach byłam świadkiem, jak wiele osób przybywało do Chartumu, by następnie wyjechać. Podróżowali przez pustynię do Libii, a stamtąd udawali się w niebezpieczną podróż przez morze do Europy. Alternatywnie, niektórzy znajdowali osoby, które pomagały znaleźć fundusze na przelot. Wydawało się, że wszystko potoczy się szybko - zostaną przyjęci jako uchodźcy, a ich dzieci będą mogły pójść w ich ślady. Właścicielka sklepu, w którym pracowałam, zebrała wszystkie pieniądze, które miała, i pożyczyła mi pieniądze na bilet do Europy. Jednak to wystarczyło tylko dla mnie, a nie dla mojej czteroletniej córki. To była najtrudniejsza decyzja, jaką kiedykolwiek podjęłam. W końcu wyruszyłam w moją podróż. Postępowałam tak samo jak wszyscy inni: Powierzyłam pieniądze komuś, kogo nigdy nie spotkam, a kto zajmie się papierkową robotą, biletami i odprawą celną na lotnisku. W końcu znalazłam się w samolocie. Zostałam moje dziecko pod opieką dwóch kobiet, które stały się dla nas jak rodzina. Modliłam się żarliwie, abyśmy wkrótce się połączyli. W 2012 roku przybyłam do Szwecji i pełna nadziei złożyłam wniosek o azyl.

Wszystko potoczyło się jednak inaczej niż się spodziewałam. Urzędnicy podczas przesłuchania traktowali mnie z ciągłą podejrzliwością, jakbym sfabrykowała swoją historię. Wyrażali niedowierzanie, że pochodzę z Erytrei. Twierdzili, że mój język jest niepoprawny, utrzymując, że mój język amharski i tigrinya brzmią tak jak te używane w Addis Abebie w Etiopii. W związku z tym doszli do wniosku, że muszę być Etiopką. Byłam całkowicie zszokowana. Wielokrotnie wyjaśniałam już

swoją sytuację i próbowałam zrobić to ponownie, ale nie chcieli mnie słuchać ani mi uwierzyć. To było straszne doświadczenie, nie do opisanía.

Mijały tygodnie, a moja desperacja rosła z każdym dniem. Moje dziecko było tysiące kilometrów stąd i czekało na mnie. Nie mogłam zasnąć i zalewałam się łzami. Starłam się zachować siłę i odwagę, odmawiając poddania się. Każdego dnia szukałam ukojenia w bibliotece publicznej, zanurzając się w nauce i zajmując umysł, aby nie oszaleć. Korzystałam z publicznego komputera, aby regularnie wysyłać wiadomości do Chartumu. Z czasem kobiety zaczęły się złościć, podejrzewając, że je oszukuję. Za każdym razem mogłam tylko powtarzać: „Wciąż czekam”. Nigdy wcześniej nie spotkały się z taką sytuacją jak moja, podobnie jak ja. System zadziałał dla wszystkich, których znaliśmy, więc dlaczego nie dla mnie?

Pewnego dnia nie otrzymałam żadnej odpowiedzi od znajomych kobiet. Próbowałam wszystkiego – dzwoniłam do ludzi, którzy mogliby je odwiedzić, wysyłałam wiadomości do innych znajomych osób i pisałam do kobiet każdego dnia. Pomimo moich wysiłków, minęły dwa miesiące bez żadnego kontaktu. Pełna desperacji udałam się do Czerwonego Krzyża, mając nadzieję, że pomogą mi zlokalizować moją córkę. Nie mogli jednak niczego obiecać. Chartum jest ogromnym miastem, w którym giną bez wieści tysiące ludzi, a lokalni pomocnicy nie mogą wiele zdziałać. Byłam przytłoczona i zdruzgotana, nie mogłam dłużej powstrzymać łez. Zostałam przyjęta do szpitala psychiatrycznego.

Podczas mojego pobytu w szpitalu, moja wspaniała i kochająca szwedzka rodzina, którą poznałam na początku, zrobiła dla mnie wszystko, co w jej mocy. Po czterech miesiącach spędzonych w szpitalu zaczęłam z nimi mieszkać. Bardzo to ceniłam i starałam się służyć innym. Jako osoba ubiegająca się o azyl nie mogłam pracować w Szwecji, więc zgłosiłam się na ochotnika jako tłumaczka dla innych Erytrejczyków. Nie mogę zapomnieć ich historii.

Podjęcie ostatecznej decyzji w sprawie mojego wniosku o azyl zajęło szwedzkim władzom pięć długich lat. Ostatecznie mój wniosek został odrzucony, pozostawiając mnie ponownie w nielegalnym statusie. Szwecja zamierzała deportować mnie do Etiopii, gdzie czekałaby mnie dalsza deportacja do Erytrei. W Erytrei moim losem byłoby więzienie lub wojsko, bez żadnych perspektyw na przyszłość. Ze złamanym sercem musiałam ponownie pożegnać się z domem i rodziną. Znów uciekałam, tym razem

Flixbusem do Niemiec. Sprawilo to jednak, że stałam się oczywistym „przypadkiem dublińskim”, w ramach którego rząd deportowałby mnie z powrotem do Szwecji, kraju europejskiego, do którego pierwotnie wjechałam. Dalszym etapem byłaby deportacja do Etiopii, a następnie do Erytrei.

Na szczęście współczujący ksiądz w Mannheim zaoferował mi azyl kościelny przy wsparciu swojej wspólnoty kościelnej. Ten akt dobroci uratował mnie przed deportacją. Uważam, że miałam niesamowite szczęście. Wielu wolontariuszy hojnie dzieliło się ze mną swoim czasem, ucząc mnie niemieckiego, wspólnie gotując, zapewniając towarzystwo, a niektórzy nawet stali się moimi drogimi przyjaciółmi. Jestem im dożgonnie wdzięczna za ich życzliwość. Było to jednak niezaprzeczalne wyzwanie. Spędzenie ośmiu długich miesięcy bez wychodzenia na zewnątrz było niezwykle trudne.

W międzyczasie moi przyjaciele wytrwale walczyli. W końcu udało mi się złożyć wniosek o azyl i wyjść z kościelnego „więzienia”, tylko po to, by ponownie stać się bezpaństwowcem bez rzeczywistych praw, co też było równoznaczne z więzieniem. Kontynuowałam naukę niemieckiego i rozpoczęłam kształcenie zawodowe, które było ciężko wywalczoną szansą stworzoną przez niemieckich działaczy wspierających azylantów, aby utworować nam, uchodźcom, drogę do zapewnienia sobie przyszłości w ich kraju. We wrześniu ubiegłego roku pomyślnie zdałam egzamin na nauczyciela przedszkolnego i teraz pracuję z dziećmi z problemami – bardzo lubię to zajęcie.

W zeszłym roku nowy niemiecki rząd uchwalił prawo, które pozwala osobom takim jak ja ubiegać się o legalny pobyt. W styczniu otrzymałam niemieckie dokumenty wraz z niebieskim paszportem europejskim. Moi przyjaciele byli zachwyceni i świętowali okazując bezgraniczną radość, a ja nadal nie mogłam w to uwierzyć. Osiemnaście lat bez oficjalnych dokumentów, osiemnaście lat jako uchodźczyni – to nie jest coś, co można po prostu zapomnieć i od razu poczuć się jak normalny człowiek. Dopiero w marcu tego roku, na lotnisku w Malmö w Szwecji, zdałam sobie z tego sprawę: Udało mi się! Pozwolono mi przejść przez bramkę tak jak wszystkim innym! Po pięciu latach ponownie połączę się z moimi szwedzkimi rodzicami! Łzy ulgi spłynęły mi po twarzy. Byłam nieopisanie szczęśliwa.

W przyszłym miesiącu wykorzystam cały zgromadzony czas urlopowy, aby wyruszyć w samotną podróż do Afryki, a konkretnie do Etiopii. Będzie to powrót do korzeni, w poszukiwaniu jakichkolwiek śladów mojej córki.

**Dobre
praktyki –
projekty
przekrojowe**

Niemcy

Wspieranie artystów na uchodźstwie

Organizacja non-profit WIR MACHEN DAS („Robimy to”) powstała w 2015 roku z inicjatywy ponad stu artystek, intelektualistek kulturalnych i publicznych, badaczek społecznych i dziennikarek.

Głównym celem organizacji jest stworzenie platformy do interakcji społecznych i kulturalnych oraz wymiany między przybyszami ze środowisk migracyjnych i osobami, które już od dawna mieszkają w Niemczech. Celem jest networking, ułatwianie nawiązywania kontaktów, budowanie kompetencji społecznych i wzmacnianie pozycji kobiet, aby miały głos i były aktywne w życiu publicznym. Ponadto projekt zapewnia wsparcie informacyjne uznanym i młodym artystom,

autorom i dziennikarzom migrantom i uchodźcom, promując ich pracę i przedstawiając ich niemieckiej publiczności.

Główne bieżące projekty organizacji są następujące:

Weiter Schreiben (Pisz dalej)

[„Weiterschreiben.jetzt”](#) to platforma dla autorów z obszarów wojen i konfliktów.

Projekt ma na celu umożliwienie znanym autorom-uchodźcom kontynuowania pisania w Europie, promowanie perspektywy literackiej nowo przybyłych autorów w niemieckim dyskursie, ułatwienie ich integracji z lokalną sceną literacką oraz zachęcanie do wymiany artystycznej.

Od 2017 roku autorzy z Syrii, Iranu, Iraku, Jemenu, Afganistanu, Angoli, Egiptu, Burkina Faso, Sudanu Południowego, Białorusi oraz narodowości Sinti i Roma regularnie publikują krótką prozę, wiersze i opowiadania, a także uczestniczą w literackich wymianach listów.

Autorzy ci współpracują ze znanymi niemieckojęzycznymi autorami w ramach tandemów i występują razem na wydarzeniach literackich i muzycznych.

Wszystkie opublikowane teksty zostały zilustrowane przez artystów z obszarów objętych wojną i kryzysem.

Poznaj swoich sąsiadów

„Poznaj swoich sąsiadów” to projekt, który inicjuje i promuje rozmowy między osobami ze środowisk migracyjnych w całym Niemczech.

Projekt ma na celu:

- Wzmocnienie osób z historią migracji i ucieczek oraz zwiększenie ich udziału w życiu społecznym.
- Umożliwienie dialogu i wymiany na równych zasadach.
- Promowanie demokratycznego współistnienia i solidarności społecznej. Łączenie ludzi, lokalnych aktorów i organizacji poprzez różne spotkania i wydarzenia, takie jak warsztaty biograficzne, wielojęzyczne salony opowiadania historii i warsztaty organizowane w różnych regionach Niemiec.

Geruch der Diktatur (Zapach dyktatury)

Autorzy Dima Albitar Kalaji i Annett Gröschner w artystyczny sposób badają wzajemne powiązania między dyktaturą w Syrii i NRD przy użyciu metod badawczych.

Zagłębiają się w archiwa i angażują się w rozmowy z syryjskimi i niemieckimi świadkami, którzy żyli w obu systemach.

Więcej informacji można znaleźć na stronie <https://geruch-der-diktatur.jetzt>

Podcast „Dazugehört”

W podcaście WIR MACHEN DAS zatytułowanym „dazugehört” (gra słów oznaczających „słuchanie” i „przynależność”), Aylin Karadeniz angażuje się w rozmowy z różnymi podmiotami ze świata sztuki, kultury, środowiska akademickiego i społeczeństwa obywatelskiego. Ich tematem jest kształtowanie społeczeństwa, w którym istotną rolę będzie odgrywał pluralizm i solidarność.

W każdym odcinku Aylin zaprasza członka rady doradczej WIR MACHEN DAS do dyskusji z nią i dodatkowym gościem na tematy takie jak aktywizm, upodmiotowienie, solidarność i przynależność.

Podejście „dazugehört” jest osobiste i biograficzne, przy czym sfera prywatna ma również aspekt polityczny. Każda osoba z własnej perspektywy i na podstawie własnych doświadczeń analizuje społeczeństwo i wyzwania, przed którymi stoimy w czasach wzrostu znaczenia sił populistycznych.

Podcast ma na celu połączenie tych perspektyw, co pozwala zrozumieć złożoność różnorodnych pytań związanych z kwestią przynależności. W jego ramach badane jest upodmiotowienie osób wyrażających krytykę wobec władzy, dążenie do solidarności w różnych grupach i kontekstach oraz budowanie zrównoważonego aktywizmu.

Strona internetowa: <https://wirmachendas.jetzt/en/>

Klucz do sukcesu

- **Współpraca z indywidualnymi osobami, skupienie się na ich doświadczeniu i wzmocnienie ich pozycji.**
- **Otwieranie i udostępnianie istniejących przestrzeni dla migrantów i uchodźców.**
- **Doświadczenie w relacjach zawodowych związanych z traumą.**
- **Wysoce profesjonalny zespół** obejmujący również osoby ze środowisk migrantów i uchodźców.
- **Silne powiązania z publicznymi i prywatnymi sponsorami** oraz skuteczne pozyskiwanie funduszy.
- **Kompetentne zarządzanie public relations.**

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Jako stosunkowo młoda organizacja pozarządowa, WIR MACHEN DAS musi poświęcić znaczną ilość czasu i energii na poszukiwanie rozwiązań finansowych.** Przykładowo, trzeba inwestować duże środki w relacje zewnętrzne i lobbying.
- **Wiele projektów otrzymuje finansowanie tylko na 1-3 lata,** co utrudnia oferowanie pracownikom długoterminowych umów. Pomimo tego wyzwania, firma pracuje nad strategią rozwoju organizacyjnego, aby osiągnąć zrównoważony rozwój i umożliwić wzrost.
- **Ze względu na brak środków finansowych, WIR MACHEN DAS nie może zaoferować swoim pracownikom umów na pełny etat.** Zespół zapewnia jednak przyjazne rodzinie środowisko pracy i dąży do zapewnienia niezbędnych zasobów w przyszłości.
- **Podczas gdy jego warunki pracy w Niemczech są ogólnie bardzo dobre,** ostatnie czynniki, takie jak wojna na Ukrainie i kryzys energetyczny, sprawiły, że ubieganie się o finansowanie ze środków publicznych stało się coraz trudniejsze.

Warunki wykonalności

- Sieć podmiotów o ugruntowanej pozycji, które oferują wiedzę specjalistyczną i kontakty umożliwiające skuteczne tworzenie tandemów i zabezpieczanie finansowania.
- WIR MACHEN DAS może współpracować wyłącznie z osobami na uchodźstwie, które uciekły ze stref wojny i konfliktu, i tylko wtedy, gdy organizacja zapewni im bezpieczną przestrzeń i środowisko pracy, które jest świadome i uwzględnia potencjalne sytuacje stresu pourazowego.
- Płaska hierarchia i skupienie się na pracy zespołowej, bez rozdmuchanego ego.

Grupa kobiet

Procesy integracji kobiet z doświadczeniami migracyjnymi, szczególnie ubiegających się o azyl, uchodźczyń, osób, które doznały traumy oraz dzieci, wymagają szczególnej uwagi. Osoby te posiadają cenne zasoby, ale są również narażone na poważne zagrożenia. Kluczowe znaczenie ma wspieranie silnej sieci wśród kobiet i zapewnienie im możliwości włączenia się w indywidualne konteksty życiowe, czy to poprzez konkretne projekty integracyjne, czy też niezależne życie w społeczności. Podejście to zwiększa ich potencjał społeczny i językowy, jednocześnie stwarzając tym kobietom prawdziwe możliwości integracji. W przeciwnym razie ryzykują one, że pozostaną zależne od partnera lub staną się podatne na potencjalne nielegalne działania jako samotne kobiety. Jednym z ważnych środków mających na celu wzmocnienie indywidualnych ścieżek kobiet ze środowisk migracyjnych, w tym osób ubiegających się o azyl lub uchodźców, jest ustanowienie spójnej i wspierającej „przestrzeni chronionej”, która zapewnia wskazówki i wsparcie w czasie.

Eksperymentalne działania w ramach „Grupy kobiet” rozpoczęły się w 2017 r. Brały w nich udział kobiety uczestniczące w projektach recepcyjnych w ramach Krajowego Systemu Recepcji (SAI i Micro Accoglienza Diffusa) na obszarze doliny Susa, położonej w prowincji Turyn. Spotkania są prowadzone przez psychologa, a model współprowadzenia został przyjęty opracowany z udziałem pracowników recepcyjnych i operatorów językowych w oparciu o różne fazy grupy. Kurs obejmuje regularne spotkania, które mają na celu wspieranie spójności grupy. Każde spotkanie dotyka różnych tematów, które są istotne w życiu uczestników na danym etapie, takich jak opieka nad dziećmi, zdrowie kobiet i wiedza lokalna. Zwłaszcza na początkowych

etapach w działania grupy mogą włączyć się zarówno kobiety z zagranicy, jak i Włoszki. Po utworzeniu grupy i dwóch dodatkowych grup opracowano specjalny kurs szkoleniowy, aby zaspokoić rosnącą liczbę uczestników i ich specyficzne potrzeby. Kurs obejmuje takie tematy, jak prawa kobiet, aspekty prawne, zdrowie, zatrudnienie, system edukacji, usługi socjalne i podstawy umiejętności cyfrowych. W spotkaniach aktywnie uczestniczą lokalne osoby posiadające wiedzę specjalistyczną w tych dziedzinach.

Podczas tych spotkań grupy zbierają się, aby przygotować materiały i pytania na kolejne sesje, w których kobiety goszczące aktywnie uczestniczą jako eksperci. Wybrane ekspertki z lokalnej społeczności to nauczycielki, prawniczki, lekarki, pracownice centrów zatrudnienia i pracownice socjalne. Są to kobiety, które mogą prowadzić szkolenia, przekazywać osobom z zagranicy cenne informacje i służyć jako przykłady potencjalnej kariery zawodowej dla kobiet we Włoszech. Inne tematy poruszane na spotkaniach obejmują międzykulturowy kurs tańca prowadzony przez nauczyciela tańca oraz dyskusje na temat dobrego samopoczucia ciała i zdrowia kobiet, prowadzone przez położną. Grupy zachęcają do

aktywnego uczestnictwa. Czasami dzieci są obecne podczas spotkań, a innym razem organizowana jest opieka nad dziećmi. W bardziej dojrzałych kluczowe znaczenie ma obecność mediatorów, ponieważ pełnią oni rolę doskonałych współprowadzących. We wcześniejszej grupie tacy specjaliści nie byli obecni i czasami trzeba było polegać na mowie ciała. Niemniej jednak mediacja jest niezbędna do zapewnienia rzeczywistej partycypacji.

Klucz do sukcesu

- **Tworzenie sieci wśród kobiet.**
- **Zapewnienie szkoleń w zakresie podstawowych kwestii**, takich jak zdrowie, prawa kobiet, praca, usługi socjalne, centra zatrudnienia, szkolnictwo i edukacja.
- **Wzmocnienie pozycji kobiet**, aby zapewnić ich niezależność.
- **Zwiększenie wiedzy na temat lokalnych usług i zasobów.**
- **Zachęcanie do wyrażania siebie** poprzez pracę z ciałem i język.
- **Praktyczna nauka włoskiego** z włoskimi i zagranicznymi kobietami.
- **Oferowanie dzieciom możliwości nieformalnej socjalizacji**, aby przygotować je do przedszkola. Jest to ważne, ponieważ kobiety-migrantki i ich dzieci często wymagają pomocy ze strony służb socjalnych dla nieletnich z powodu niezajomości środowiska szkolnego.

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Zapewnienie stałej obecności profesjonalnego mediatora.**
- **Wyzwania związane z integracją grupy kobiet** z innymi grupami włoskich kobiet ze względu na większą i bardziej zróżnicowaną dynamikę grupy.
- **Znalezienie odpowiedniej lokalizacji**, która pomieści zarówno matki, jak i dzieci.
- **Organizowanie usług opieki nad dziećmi** w ramach dobrze zdefiniowanego projektu edukacyjnego.

Warunki wykonalności

- **Obecność określonej liczby kobiet o podobnych potrzebach**, takich jak migrantki z dziećmi w podobnym wieku.
- **Dostępność profesjonalnych mediatorów.**
- **Lokalne środowisko**, które jest wrażliwe na kwestie migracji kobiet i ich specyficzne potrzeby.
- **Obecność służb socjalnych** i osób chętnych do współpracy w zakresie szkoleń i spotkań z kobietami.
- **Posiadanie zespołu roboczego**, który może zapewnić codzienne działania następcze z uczestnikami w zakresie tematów omawianych podczas spotkań grupy.
- **Obecność opiekunów przeszkolonych** w zakresie potrzeb integracyjnych, zapewniających, że te chwile są naprawdę edukacyjne i integracyjne.

Niemcy

Projekt ogrodniczy

Miasto Heidelberg zdecydowało się umieścić 130 mężczyzn „bez perspektyw na uzyskanie prawa pobytu” w jednym obozie. Grupa składa się głównie z młodych mężczyzn w wieku od 19 do 26 lat (choć najstarszy ma 35 lat), pochodzących głównie z Gambii, ale także z Algierii, Gruzji, Afganistanu i Nigerii.

Obóz znajdował się w starannie wyremontowanym dawnym kompleksie mieszkaniowym, w którym wcześniej zakwaterowano oficerów średniego szczebla armii amerykańskiej stacjonujących w Heidelbergu od 1945 roku. Przed domem znajdował się duży obszar zdeptanej trawy o wymiarach 3 x 50 metrów, porzucane rowery i śmieci.

Ponieważ Asylarbeitskreis był obecny w obozie i realizował tam projekt językowy, pojawił się pomysł rozpoczęcia na tym terenie działalności ogrodniczej.

Początkowo administracja nie popierała tego działania. Jednakże pełnoetatowy dozorca, czyli nieformalny pracownik socjalny ośrodka, poparł ten pomysł. Również pracownicy miejskiego wydziału ogrodnictwa i krajobrazu nie mieli nic przeciwko temu. Udostępnili oni na cały weekend małą koparkę, która wykopała zniszczoną trawę, i dostarczyli kilka wywrotek ziemi. Następnie mieszkańcy ośrodka w pełni zaangażowali się w projekt i pracowali w terenie przez dwa weekendy, pomyślnie kończąc zadanie.

Dwa znane sklepy ogrodnicze w okolicy wykazały się hojnością, przekazując kwiaty i rośliny. Około 10 mężczyzn konsekwentnie zajmowało się ogrodem: siali, sadzili i podlewali rośliny według harmonogramu. Wszyscy mieszkańcy ośrodka chwalili piękny ogród. Angażowanie się w znaczącą aktywność, która przynosi satysfakcję lub pozwala żyć w przyjemnym otoczeniu, znacząco zwiększa poczucie własnej wartości.

Śmieci zniknęły, a wszyscy zadbali o przestrzeń, spędzając czas na świeżym powietrzu, ciesząc się obecnością kwiatów. Projekt świetnie rozwijał się przez dwa i pół roku, aż do zamknięcia ośrodka dla cudzoziemców.

Garden Project before ▲ Garden Project after ▼

Klucz do sukcesu

- **Regularna obecność wolontariuszy** w ośrodku (3–4 razy w tygodniu)
- **Dobrze zorganizowany fundraising** i przyjazna współpraca z zarządem zieleni miejskiej
- **Wolontariusze z doświadczeniem ogrodniczym i pozytywnym nastawieniem.** Wdrożenie indywidualnego planu podlewania z przypisanymi obowiązkami, widocznego dla wszystkich
- **Dwóch zaangażowanych wolontariuszy** i około 5–8 entuzjastycznie nastawionych mieszkańców

Napotkane trudności i wyciągnięte wnioski

- **Ludzie wszystkich kultur i w każdym wieku reagują tak samo pozytywnie na piękno kwiatów i rosnącego ogrodu**, niezależnie od płci. Dbając o ogród, odczuwają szacunek, są miło przyjmowani i doceniani, i tak samo odwdzięczają się troską i szacunkiem.
- **Wspólna praca nad tym projektem** okazała się istotnym czynnikiem spajającym mężczyzn z różnych krajów i środowisk kulturowych.
- **Zaakceptowanie i wzięcie odpowiedzialności za przestrzeń życiową** jest cenne samo w sobie – ludzie przejmują za coś odpowiedzialność i okazują troskę.
- **Wielu uczestników określało ten teren jako „wasz” ogród**, podczas gdy tylko 6-7 uznało go za „nasz” ogród. Wskazuje to, że większość uczestniczyła w projekcie, aby nam pomóc lub zrobić coś razem, ale nie wzięła w pełni odpowiedzialności za projekt.
- **Chociaż większość osób nie preferuje warzyw, które były uprawiane** (cukinia, fasolka szparagowa, sałata, ziemniaki, bakłażany, papryka i zioła), to mimo to uczestnicy projektu czerpali satysfakcję z pracy, opieki i ogólnie uznawali to za przyjemne doświadczenie, nawet jeśli miało ono dla nich ograniczone praktyczne zastosowanie.

Warunki wykonalności

- **Teren nie musi być duży**, ale przestrzeń powinna być zagospodarowana.
- **Konieczne jest zebranie funduszy na rośliny i narzędzia.**
- **Aby przechowywać narzędzia i konewki** potrzebne jest zamknięte pomieszczenie, np. komórka.
- **Potrzebna jest niezawodna grupa wolontariuszy.**
- **Niezbędny jest niezawodny plan podlewania z przypisanymi obowiązkami.**

HISTORIE MIGRANTÓW:

Eyad z Syrii

Ukończyłem studia uniwersyteckie w Syrii i snułem plany na przyszłość. Ukończyłem studia we wczesnej fazie rewolucji i aktywnie uczestniczyłem w demonstracjach. W moim rodzinnym mieście Homs sytuacja była niezwykle trudna, ponieważ wyszliśmy na ulice, aby protestować przeciwko reżimowi. Miasto podzieliło się na pół, z jedną częścią pod kontrolą rebeliantów, a drugą pod kontrolą reżimu. Mieszkałem na obszarze kontrolowanym przez reżim, który znajdował się blisko linii frontu. Częstym widokiem były czołgi, żołnierze, bombardowania i strzelaniny.

Ponieważ sytuacja stawała się coraz bardziej niebezpieczna, moja rodzina i ja musieliśmy przenieść się z naszej dzielnicy do innej. W tym czasie byłem również wolontariuszem w organizacji, która zapewniała pomoc osobom wewnątrznie przesiedlonym, które uciekły z jednej dzielnicy do drugiej. Wierzyłem, że moje zaangażowanie ma pozytywny wpływ i pozwala ludziom zmienić ich życie. Jednak w obliczu narastającego niebezpieczeństwa mój ojciec podjął decyzję, że nie jest już dla mnie bezpiecznie tam pozostać. W związku z tym kupił dla mnie bilet lotniczy do Egiptu w poszukiwaniu bezpieczeństwa i nowego startu.

W tamtym czasie przewidywaliśmy, że nasze uchodźstwo potrwa tylko rok lub dwa lata. Nikt z nas nie mógł przewidzieć, że potrwa to tak długo. Udałem się do Egiptu, gdzie moja sytuacja finansowa i polityczna okazała się niezbyt korzystna. Pracowałem jako sprzedawca, z trudem wiążąc koniec z końcem i ledwo pokrywając czynsz i podstawowe koszty utrzymania. W budżecie nie było miejsca na nowe ubrania czy ubezpieczenie zdrowotne.

Na początku 2014 roku częstym tematem rozmów stała się ucieczka do Europy i poszukiwanie schronienia. Początkowo pomysł ten wydawał mi się obcy i nieprawdopodobny. Jak można nielegalnie wjechać do kraju europejskiego i oczekiwać, że w magiczny sposób uzyska się legalny status? Gdy jednak zagłębiłem się w temat, zacząłem lepiej rozumieć sytuację. Wtedy podjąłem decyzję o ucieczce.

Jedyną realną drogą z Egiptu do Europy był statek przez Morze Śródziemne, wyruszający z Aleksandrii i kierujący się ku południowemu wybrzeżu Włoch. Nasza podróż morską trwała dziesięć dni. Przez pierwsze trzy dni trwało przyjmowanie pasażerów. Jako jeden z pierwszych, cierpliwie czekałem przez trzy dni, aż łódź zapełni się pasażerami. Co ciekawe, przemytnicy wykazywali się w tym czasie pewną dozą współczucia, zapew-

niając nawet kobietom i dzieciom opiekę podczas podróży.

Zostaliśmy uratowani przez włoską marynarkę wojenną, a po dotarciu do włoskiego portu czekali na nas włoscy dziennikarze. W tamtym czasie łodzie przyływały co kilka dni, a nie codziennie lub co godzinę, więc nasze przybycie przyciągnęło uwagę mediów. Następnie zabrano nas do awaryjnego ośrodka recepcyjnego. O ile dobrze pamiętam, było to boisko piłkarskie, na którym pracowali ratownicy. Lekarze zbadali nas, a my otrzymaliśmy niezbędne zaopatrzenie. Nasz pobyt tam trwał jednak tylko kilka godzin. W tym czasie mieliśmy okazję naładować nasze telefony i poinformować naszych krewnych, że jesteśmy bezpieczni.

Nie pamiętam dokładnej nazwy tej włoskiej wyspy, ale mogła to być Sycylia. Stamtąd pojechaliśmy pociągiem do Mediolanu, gdzie zatrzymaliśmy się na kilka dni. W Mediolanie znajdowała się organizacja zajmująca się pomocą uchodźcom i poświęciliśmy trochę czasu na złapanie oddechu przed kontynuowaniem podróży. Niestety, nie mogliśmy przejechać przez Szwajcarię i Austrię ze względu na rygorystyczne kontrole graniczne w tamtym czasie. W rezultacie musieliśmy podróżować z Włoch do Francji, a następnie z Francji do Niemiec, ostatecznie docierając do Berlina.

Miałem kontakt w Berlinie, był to brat mojego egipskiego przyjaciela. On sam przybył do Niemiec jako uchodźca w 2013 roku. Przyjął mnie po przyjeździe na dworzec główny w Berlinie. Nie byłem szczególnie zaskoczony tym krajem, ponieważ miałem zaszczyt przyjechać do Niemiec jako student z wymiany na sześć miesięcy w 2010 roku. Dlatego wybrałem Niemcy jako cel mojej podróży. Chociaż nie byłem wtedy w Berlinie, ale w Magdeburgu, doświadczyłem pewnych frustracji typowych dla tego procesu, takich jak czekanie i załatwianie formalności. Nie czułem się jednak osobiście dotknięty tymi wyzwaniem, ponieważ była to sytuacja, z którą borykali się wszyscy.

Mieszkałem w obozie dla uchodźców przez 13 miesięcy, zanim przeprowadziłem się do Refugio. Nie było to miejsce, w którym ktoś chciałby mieszkać przez dłuższy czas. Obóz był okropnym doświadczeniem. Dzieliłem pokój z trzema innymi osobami, z którymi się zaprzyjaźniłem. Chociaż miałem szczęście mieszkać ze znajomymi, przebywanie czterech osób na małej przestrzeni wciąż stanowiło wyzwanie. Ze wspólnych udogodnień, takich jak łazienka, toalety i kuchnia, korzysta-

li mieszkańcy 15 pokoi, przez co warunki były jeszcze trudniejsze. Pamiętam, że nie byłem w stanie wystarczająco często korzystać z prysznic na obozie i musiałem brać prysznic na siłowni. Początkowo, przez pierwsze trzy miesiące, otrzymywaliśmy gotową żywność ze względu na nasz status. Jednak jakość jedzenia była bardzo niska. W końcu pozwolono nam gotować własne posiłki. W tym czasie udało mi się zaoszczędzić trochę pieniędzy z podróży i kupić używanego laptopa. Zacząłem brać udział w kursach online, aby się czymś zająć.

Moi przyjaciele i ja odkrywaliśmy miasto, jeżdżąc autobusami lub pociągami S-Bahn, aby zobaczyć dokąd dotrzemy. Byliśmy biedni, ale stać nas było przynajmniej na bilet miesięczny na transport. Po około sześciu miesiącach od mojego przyjazdu do Niemiec otrzymałem pozwolenie na pobyt.

Zacząłem uczyć się niemieckiego po uzyskaniu pozwolenia na pobyt. Był to tak zwany Aufenthaltstitel, pozwalający mi pozostać w Niemczech od roku do trzech lat. Wcześniej jednak nadal byłem pod nadzorem LAGESO (Berlińskiego Państwowego Urzędu Zdrowia i Spraw Socjalnych). Przetrzytywali oni tam moje dokumenty, co oznaczało, że nie mogłem jeszcze uczęszczać na kursy niemieckiego. Pamiętam, że razem z przyjaciółmi dwa razy w tygodniu chodziliśmy na darmowe kursy niemieckiego, gdzie uczyliśmy się podstaw. Staraliśmy się po prostu jak najlepiej wykorzystać nasz czas i nie marnować go. Kiedy jednak otrzymaliśmy pozwolenie na pobyt, dostaliśmy niezbędne dokumenty z urzędu pracy i mogliśmy rozpocząć kurs niemieckiego.

Ktoś powiedział mi i moim przyjaciółkom o projekcie Refugio, więc postanowiliśmy się do niego zgłosić. Wtedy jeszcze nie wiedziałem, o co się ubiegam. Dla mnie był to po prostu sposób na ucieczkę z obozu dla uchodźców. Okazało się jednak, że było to jedno z najbardziej niezwykłych doświadczeń w moim życiu. Poinformowano nas, że będziemy mieć własny pokój i łazienkę, ale będziemy współdzielić kuchnię. W obozie dla uchodźców kuchnia była źle zorganizowana, nikt nie brał za nią odpowiedzialności, a ludzie nie znali się nawzajem. Brakowało opieki i troski. W Refugio każde piętro ma własną kuchnię, a my jesteśmy sąsiadami, których łączą osobiste więzi. Kuchnia czasami staje się miejscem spotkań, przypominającym salon. Staramy się, aby była czysta i przytulna, w przeciwieństwie do funkcjonalnych, ale bezosobowych kuchni w obozie dla uchodźców.

Wydaje mi się, że po raz pierwszy naprawdę zetknąłem się z lokalnymi mieszkańcami, kiedy przeprowadziłem się do Refugio. Byłem sfrustrowany i zastanawiałem się, czy moje życie będzie takie na zawsze. Nie miałem z nikim żadnych kontaktów i bałem się nawet podchodzić do ludzi na ulicy, nie wiedząc, jak zareagują. Nie wiedziałem nawet o organizacjach, które pomagają uchodźcom. Nie przypominam sobie, żebyśmy otrzymali jakiegokolwiek informacje o takich organizacjach pozarządowych w ośrodku.

Nie miałem żadnych poważnych problemów, ale miałem pewne obawy. Nie miałem pewności, co jest wymagane, aby studiować na uniwersytecie w Niemczech, jakie są niezbędne dokumenty i kwalifikacje. Jednak z moim dyplomem licencjata i biegłą znajomością języka angielskiego z łatwością zostałem przyjęty na Uniwersytet Techniczny w Berlinie. Nie napotkałem żadnych problemów z ubezpieczeniem zdrowotnym.

Patrząc wstecz, jedyną rzeczą, którą można było poprawić, jest możliwość rozpoczęcia nauki języka natychmiast po przyjeździe, zamiast czekać sześć miesięcy na oficjalne rozpoczęcie lekcji niemieckiego.

Od 2015 roku mieszkam we wspólnym domu Refugio. Jestem aktywnym członkiem społeczności, przedstawicielem projektu i pracuję w ramach wolontariatu jako barista w Refugio Café. Ponadto jestem członkiem komitetu organizacji non-profit „Give Something Back to Berlin”, która również ma siedzibę w Refugio. Oferują oni bezpłatne lekcje muzyki, kawiarnie językowe, schroniska na świeżym powietrzu i nie tylko. Ukończyłem Uniwersytet Techniczny w Berlinie z tytułem magistra zarządzania systemami informacyjnymi i pracuję w tym zawodzie od 2022 roku. Aktualnie szukam dla siebie osobnego miejsca do zamieszkania.

Na razie zostanę w Niemczech, przynajmniej przez następne pięć lat. Mam ten przywilej, że mogę pracować zdalnie. Kiedy otrzymam obywatelstwo, będę mógł mieszkać gdziekolwiek zechcę. Mam również nadzieję, że odwiedzę swoje siostry i że będą mogli mnie tu odwiedzić moi rodzice.

Zalecenia

Niedociągnięcia w procesie przyjmowania osób ubiegających się o azyl są zakorzenione w sposobie, w jaki osoby ubiegające się o azyl są postrzegane w Europie. Aby uszanować ducha Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, ważne jest, aby nie postrzegać osób ubiegających się o azyl jako darmozjadów lub obciążenia finansowego, ale jako potencjalnych obywateli, którzy wniosą swoje doświadczenie i umiejętności do kraju przyjmującego. Niezbędne jest wypełnienie luki między filozofią praw człowieka, wartościami, które wyznaje Unia Europejska, a często sprzecznymi warunkami przyjmowania, które istnieją w ramach rozporządzenia Dublin III, które samo w sobie już jest restrykcyjne.

Poniższe zalecenia zostały opracowane przez wszystkich partnerów projektu. Ich adresatem są decydenci polityczni na szczeblu krajowym i europejskim, a także organizacje zaangażowane w rzecznictwo. Celem jest sprawienie, aby prawo azylowe było bardziej humanitarne, oraz poprawa warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl i uchodźców w Europie, niezależnie od specyfiki każdego kraju.

1. Procedury azylowe

- Należy wdrożyć zasadę non-refoulement i żądać odszkodowania od krajów, które nie przestrzegają prawa europejskiego. Należy wprowadzić niezależnych obserwatorów europejskich (niezatrudnionych przez zainteresowane państwa) na przejściach granicznych, którzy rejestrowaliby naruszenia prawa do azylu i zgłaszałiby je właściwemu organowi europejskiemu, który będzie uprawniony do żądania odszkodowania od państw naruszających prawo.
- Należy zmienić prawo dublińskie i opracować prawdziwie zrównoważoną politykę przyjmowania uchodźców w UE, a także umożliwić osobom ubiegającym się o azyl wybór kraju, w którym chcą ubiegać się o azyl. W ten sposób będą oni mogli dołączyć do swoich rodzin i zrealizować swój projekt życiowy.
- Należy umożliwić osobom ubiegającym się o azyl napisanie wniosku w terminie, który nie byłby ani zbyt długi, aby nie przeciągać procedury, ani zbyt krótki, aby umożliwić ludziom opowiedzenie swojej często traumatycznej historii. Wszystkim osobom ubiegającym się o azyl należy zaoferować pomoc w napisaniu wniosku o azyl lub podczas przesłuchania.
- Należy uprościć procedurę składania wniosku o azyl i ułatwić dostęp do urzędów, które odpowiadają za jego rejestrację.
- Należy przekazać dokumenty dotyczące wniosku o azyl osobom ubiegającym się o azyl w rozsądnym terminie, na przykład maksymalnie w ciągu 3 miesięcy.
- Organizując konkursy ofert należy zadbać, by organizacje pozarządowe i podmioty społeczne miały wystarczające zasoby finansowe i ludzkie, aby poradzić sobie z przyjmowaniem imigrantów w odpowiednich warunkach.
- Oczywiście należy również zapewnić odpowiedni monitoring i ocenę działań.
- Należy zorganizować określone miejsce przyjmowania osób ubiegających się o azyl, w którym administracja udzielałaby informacji na temat procedur azylowych i usług z różnych obszarów, takich jak usługi zdrowotne, zakwaterowanie itp. Dzięki temu osoby ubiegające się o azyl mogłyby znaleźć odpowiedzi na swoje pytania i potrzeby w jednym miejscu.
- Ocena zasadności odwołania powinna być przeprowadzana przez co najmniej 2 sędziów.

2. Zakwaterowanie tymczasowe i długoterminowe

- Należy zapewnić wystarczającą liczbę miejsc noclegowych dla wszystkich osób ubiegających się o azyl i uchodźców, aby nie musieli spać ulicy lub w squatach.
- Należy utrzymać stabilne miejsca zakwaterowania dla osób przez cały czas trwania procedury azylowej w celu zapewnienia stabilności procesów administracyjnych.
- Należy przydzielać rodziny i partnerów życiowych do wspólnego zakwaterowania – bez względu na to, czy są w związku małżeńskim, czy też nie – zapewniając aby miejsca zakwaterowania mogło pomieścić większe rodziny.
- Należy zapewnić prywatność poprzez umożliwienie zamykania pokoi w ośrodkach recepcyjnych.
- Należy lokalizować miejsca zakwaterowania w pobliżu środków transportu publicznego lub w pobliżu centrów miast. Jeśli nie jest to możliwe, należy zapewnić pomoc w zakresie transportu publicznego osobom ubiegającym się o azyl zakwaterowanym z dala od tych obszarów.
- Należy stworzyć wystarczającą ilość miejsc do gotowania i prania w pomieszczeniach mieszkalnych i mieć je pod dobrą opieką.
- Należy utrzymać odpowiednie standardy higieny w ośrodkach zakwaterowania, stosując niezbędne środki do zwalczania karaluchów i pluskw.
- Należy stworzyć bezpieczne miejsca zakwaterowania dla kobiet i dzieci, aby zapobiec molestowaniu seksualnemu przez personel lub innych mieszkańców. Może to obejmować takie środki, jak ograniczony dostęp personelu do pomieszczeń, instalację kamer, wyznaczenie oddzielnych łazienek dla kobiet i włączenie kobiet do personelu.
- Należy zaangażować lokalne podmioty społeczne w odnawianie, remontowanie i zarządzanie pustymi budynkami (opuszczonymi budynkami publicznymi, opuszczonymi terenami przemysłowymi) w celu zakwaterowania tam osób ubiegających się o azyl i uchodźców, gdy na danym obszarze nie ma wystarczającej podaży mieszkań.
- Należy rozszerzyć model „wynajmu pośredniego” we współpracy z organizacjami pozarządowymi i wynajmującymi, zapewniając jednocześnie wsparcie wynajmującym w zrozumieniu specyfiki zakwaterowania osób ubiegających się o azyl. Skutecznym podejściem może być oferowanie zachęt dla właścicieli wynajmujących swoje nieruchomości osobom ubiegającym się o azyl i uchodźcom.
- Należy ułatwić dostęp do mieszkań osobom o ograniczonych zasobach poprzez zaoferowanie zwiększonego wsparcia za pośrednictwem pracowników socjalnych.
- Należy wprowadzić obowiązek budowy mieszkań socjalnych we wszystkich miastach, aby zaspokoić wysoki popyt.
- Należy uprościć proces osiedlania się na obszarach wiejskich i peryferyjnych w celu odciążenia dużych miast, dostosowując się do planów życiowych osób ubiegających się o azyl.

3. Edukacja, kursy językowe i zatrudnienie

- Należy promować integracyjne podejście do integracji dzieci uchodźców w szkołach, które pozwoliłoby na ich szybkie włączenie do standardowych klas, podobnie jak w przypadku uchodźców z Ukrainy.
- Należy zaoferować kursy językowe od początku procedur azylowych i systematycznie zapewniać kursy językowe do poziomu B1, zamiast ograniczać je do poziomów A1 lub A2. Należy przeznaczyć więcej czasu na odpowiednie

kursy. Jeśli proces rejestracji wniosku o azyl trwa kilka miesięcy, zaleca się, aby osoby rozpoczęły kursy językowe zaraz po przybyciu do kraju europejskiego.

- Należy zapewnić dostęp do szkoleń zawodowych i możliwości zatrudnienia dla osób ubiegających się o azyl od samego początku procedury azylowej.
- Należy ustanowić specjalistyczne programy edukacyjne i wspierające zatrudnienie dla kobiet, wraz z systemami opieki nad dziećmi w ramach organizacji szkoleniowych lub w ich pobliżu.
- Należy połączyć kursy językowe i działania na rzecz integracji zawodowej i wsparcia prawnego dla osób ubiegających się o azyl i uchodźców w celu osiągnięcia lepszych wyników.
- Należy zapewnić zróżnicowane metody uczenia się w celu uwzględnienia specyficznych potrzeb i wyzwań stojących przed różnymi grupami osób ubiegających się o azyl. Może to obejmować długoterminowe kursy dla analfabetów, kursy uzupełniające wraz ze szkoleniem zawodowym, zajęcia wieczorowe itp.
- Należy zapewnić metody szkolenia i wsparcia, które uznają osoby ubiegające się o azyl za osoby dorosłe o unikalnym pochodzeniu. Niezbędne jest aktywne zaangażowanie osób ubiegających się o azyl w kształtowanie ich własnej drogi życiowej.
- Należy zaoferować rekompensatę finansową uchodźcom uczestniczącym w kursach językowych, aby zmniejszyć ich potrzebę pracy i umożliwić im skupienie się na szkoleniu. Niektóre osoby przerywają naukę ze względu na konieczność podjęcia pracy w celu utrzymania się.
- Należy zwiększyć świadomość pracodawców w zakresie rekrutacji osób ubiegających się o azyl i uchodźców. Należy też zadbać o to, aby osoby ubiegające się o azyl i uchodźcy byli dobrze poinformowani o zapotrzebowaniu i niedoborach na rynku pracy, aby umożliwić im wybór sektorów o dużych możliwościach zatrudnienia.
- Trzeba zachęcać firmy do organizowania staży dla osób ubiegających się o azyl i uchodźców, umożliwiając im zapoznanie się z różnymi stanowiskami pracy przed podjęciem konkretnego szkolenia zawodowego.
- Maksymalnym poziomem wymaganym do uzyskania obywatelstwa powinien być poziom B1 w komunikacji ustnej, aby nie dyskryminować osób nieumiejących czytać ani pisać.

Podziękowania

Wyrażamy wdzięczność programowi Erasmus+ za sfinansowanie tego projektu, który umożliwił nam wymianę wiedzy, perspektyw i doświadczenia między podmiotami społeczeństwa obywatelskiego z różnych krajów europejskich. Dziękujemy wszystkim instytucjom publicznym i organizacjom pozarządowym, które serdecznie przyjęły nas podczas naszych badań terenowych, dzieląc się swoimi projektami i spostrzeżeniami oraz okazując zainteresowanie naszą pracą. Nasze uznanie kierujemy również do oddanych wolontariuszy i pracowników sześciu organizacji partnerskich, którzy poświęcili wiele swojego czasu na organizowanie i prowadzenie wyjątkowych wycieczek terenowych. Chcielibyśmy również podziękować czterem osobom, które z odwagą podzieliły się swoimi doświadczeniami związanymi z integracją, rzucając światło na liczne wyzwania, przed którymi stanęli w pogoni za godnym życiem. Na koniec chcielibyśmy wyrazić naszą wdzięczność Vanessie Debuissou, która jako wolontariuszka wykonała piękne rysunki ilustrujące zamieszczone świadectwa. Stanowią one unikalny wkład w ten przewodnik.

With the support of the EU Erasmus+ Program

